



ISSN 2457 - 9904

REVISTA DE ȘTIINȚE MILITARE ANUL XV, 2015 NR. 2 (39)



Revista de Științe Militare

Editată de Secția de Științe Militare
a Academiei Oamenilor de Știință din România



150 ani de la nașterea Regelui Ferdinand I

Nr. 2 (39)
Anul XV, 2015

*Revista
de
Științe Militare*

*Editată de Secția de Științe Militare
a Academiei Oamenilor de Știință din România*

ISSN ONLINE 2457-9904

Nr. 2 (39)
Anul XV, 2015

EDITURA ACADEMIEI OAMENILOR DE ȘTIINȚĂ DIN ROMÂNIA
Splaiul Independenței, nr. 54, sector 5, București
Tel.: (021) 314.74.91 / 031.1070.659 Fax: 021.314.75.39
Web: <http://+-www.aos.ro/editura/> e-mail: editura.aosr@gmail.com
Tipografia Editurii Academiei Oamenilor de Știință din România



CUPRINS

STRATEGII ANTITERORISTE REALISTE, CHEIA SUCCESULUI COMBATERII ACTELOR TERORISTE MODERNE.....	5
<i>General (r) prof. univ. dr. Anghel ANDREESCU</i>	
DIMENSIUNEA INFORMAȚIONALĂ A SPAȚIULUI DE LUPTĂ MODERN.....	11
<i>General-maior (r) prof. cons. dr. Constantin MINCU</i>	
MANAGEMENTUL SITUAȚIILOR DE URGENȚĂ	28
<i>Colonel (r.) prof. univ. dr. Eugen SITEANU</i> <i>Colonel (r.) prof. univ. dr. Benone ANDRONIC</i>	
DEZVOLTAREA ECONOMICĂ GLOBALĂ ÎN CONTEXTUL CRIZELOR ȘI CONFLICTELOR LOCALE ȘI REGIONALE	38
<i>Colonel dr. Ionel-Lucian SANDU</i>	
CONFRUNTAREA DINTRE VIITORUL CALIFAT MONDIAL ȘI SUA	51
<i>General (r) prof. univ. dr. Anghel ANDREESCU</i>	
FORMATIUNILE DE PARTIZANI ȘI DIVERSIONIȘTI SOVIETICI ÎN SPATELE FRONTULUI ROMÂNNO-GERMAN ÎN PERIOADA CELUI DE-AL II-LEA RĂZBOI MONDIAL 1941-1944.....	59
<i>Col. (r) conf. univ. dr. ing. Anatol MUNTEANU</i>	
ASPECTE JURIDICE ȘI TERMINOLOGICE PRIVIND RĂZBOIUL CIBERNETIC.....	72
<i>Dr. Mihai-Ștefan DINU</i>	
REMODELAREA PUTERII PE PLAN GLOBAL.....	81
<i>Doctorand Sebastian OPRESCU</i>	



POLITICILE PUBLICE ȘI DEZVOLTAREA INTERNAȚIONALĂ	94
<i>Doctorand Liviu ROTARU</i>	
CORUPȚIA – MANIFESTĂRI SIMILARE, ABORDĂRI DIFERITE	104
<i>Doctorand Mihaela PETRE</i>	
DIALOGUL INTERCULTURAL DINTRE SUA ȘI RUSIA ÎN CONTEXTUL CONFLICTULUI DIN UCRAINA	113
<i>Doctorand Cătălin DINU</i>	
FENOMENUL CORUPȚIEI DIN SOCIETATEA ROMÂNEASCĂ ACTUALĂ.....	122
<i>Doctorand Toma Cornel TEREACĂ</i>	
CULTURA DE SECURITATE – PRIMA LINIE A APĂRĂRII CIBERNETICE	129
<i>Colonel (r) prof.univ.dr. Gheorghe BOARU</i> <i>Drd. Benedictos IORGA</i>	
NOI APARIȚII EDITORIALE.....	144
<i>Prezentarea lucrării „Lumea de azi 2015”.....</i>	
<i>Prezentarea lucrării „Jihadul islamic”.....</i>	
<i>Prezentarea lucrării „Cei opt mareșali ai României”</i>	





**STRATEGII ANTITERORISTE REALISTE,
CHEIA SUCCESULUI COMBATERII ACTELOR TERORISTE
MODERNE**

**REALISTIC ANTI-TERRORISM STRATEGIES,
THE KEY OF SUCCESS FOR COMBATING MODERN
TERRORIST ACTS**

*General (r) prof. univ. dr. Anghel Andreescu**

Rezumat: Răspunsul la amenințările teroriste este dat de politicile și strategiile comune de securitate și de procedurile de cooperare ale UE și ONU.

Cuvinte-cheie: Strategii antiteroriste, terorism modern, SUA, UE, România, coordonatorul UE, antiterorism.

Abstract: The response to terrorist threats is given by the security common policies and strategies and by the EU and ONU cooperation procedures.

Keywords: Anti-Terrorism Strategies, modern terrorism, USA, EU, Romania, the Coordinator of EU, Anti-Terrorism.

Evenimentele teroriste din 11 septembrie 2001, care au avut loc în SUA, au rămas în memoria colectivă ca ziua unei catastrofe de mare amploare, ziua în care umanitatea a înțeles că va începe un lung război împotriva violenței teroriste și că nimic nu va mai fi ca înainte.

Evenimentele teroriste care au urmat la Madrid, Londra, Beslan, Moscova, Paris, Copenhaga, Tunis, etc. au confirmat din nefericire această dramă a zilelor noastre, fenomenul terorist reprezentând o realitate a lumii contemporane pe care dreptul internațional nu-l acceptă, marile puteri îl reprimă, organismele internaționale îl condamnă și totuși terorismul ia amploare în continuare.

„Omenirea se confruntă cu un conflict al emoțiilor în care Occidentul așifșează o cultură a fricii iar lumea musulmană o cultură a umilinței. În ambele cazuri avem de-a face cu o strategie de acțiune bazată pe frică, o frică de celălalt, de viitor, de pierdere a identității.”¹

Terorismul poate deveni o amenințare și mai importantă dacă în actele teroriste s-ar folosi arme de distrugere în masă. De aceea, securitatea internațională

* Prof. univ. dr., Universitatea Bioterra, email: rector@bioterra.ro.

¹ Cristian Barna, *Jihadul în Europa*, Editura Top Form, București, 2000, pag. 134.



se va confrunta în continuare cu diversele forme de existență și de manifestare a terorismului.

Ca orice fenomen de actualitate terorismul are și vulnerabilități care trebuie identificate și exploatate în scopul prevenirii și combaterii acțiunilor teroriste. De menționat și avantajul de care profită teroriștii, care pot avea chiar cetățenie americană, britanică sau franceză etc., trăiesc printre noi, se comportă aparent normal, sunt greu de identificat înainte de a se manifesta cu rezultatele știute sau chiar de a se înrola în armata Statului Islamic sau Al-Qaeda.

De asemenea, menționăm că terorismul nu este doar răul care se abate asupra planetei, chiar mai mult este adesea fanatismul obsesiv al puterii, al răzbunării, al uciderii, împotriva oricăror legi, chiar împotriva Coranului, Cartea Sfântă a acestora. De aceea, fenomenul trebuie foarte bine investigat, analizat, cunoașterea mecanismelor, a izvoarelor etc., în vederea anihilării cauzelor, limitării efectelor chiar anihilării totale dacă este posibil.

Religia islamică este în creștere rapidă, ajungând la 1/5 din populația lumii și în cele mai sărace state ale lumii: Sudan, Pakistan, India, Nigeria, Mali, Tanzania etc., ajungând să fie a doua religie a lumii și a Europei.

Privind sărăcia și tendințele fenomenului terorist sunt evidențiate și alte constatări îngrijorătoare:

- o jumătate din populația globului trăiește cu 2\$/zi;
- 1,5 miliarde de oameni malnutriți;
- 90% din totalul bolilor sunt din statele aflate în curs de dezvoltare;
- boli noi în Congo, Angola, Uganda, Somalia, Mali etc.;
- în statele sărace (Pakistan, Somalia etc.) organizațiile teroriste musulmane oferă hrană, asistență medicală etc. dar recrutează pe viitorii teroriști;
- rețelele de crimă organizată, droguri, terorism sunt prezente, mai ales în zonele cele mai sărace ale lumii;
- comerțul este controlat în totalitate în statele sărace de către organizațiile teroriste;
- 5 miliarde de săraci pe Terra.

Organizațiile teroriste, conduc comerțul, recrutează armate, dirijează bănci, investesc în multe domenii. Osama bin Laden a fost un expert în aceste domenii și altele.

Analiza facilităților de care profită teroriștii de orice orientare ar fi aceștia (islamică, marxistă declarată, naționalistă) devine baza stabilirii unor strategii realiste, cu efecte pe termen scurt, mediu și îndepărtat.

În consecință, este necesar de avut în vedere: organizarea, selecția, pregătirea recruților în vederea devenirii unor „martiri adevărați”, a unor eroi gata să ajungă în Raiul promis de imami și Coran. Terorismul a devenit o meserie ca oricare alta



„ba chiar dintre cele mai căutate în viitorul nu prea îndepărtat”, după cum și „securitatea persoanei va fi o marfă prețioasă, deci trebuie îngrijită, protejată, administrată dacă vrem să supraviețuim.”²

Țintele s-au diversificat, se vizează daune materiale și umane cât mai mari și un important impact mediatic cât mai deosebit.

Inamicul declarat este peste tot, printre noi, iar Occidentul, SUA, lumea civilizată este uneori prea ușor penetrabilă, globalizarea ajutându-i pe viitorii teroriști.

Valurile de violență anti-creștină au crescut în Orient în mod deosebit, în Asia de Est, din lumea musulmană în general, iar Europa devine pe zi ce trece o pepinieră de recrutare a islamiștilor pentru Al-Qaeda și Statul Islamic în prezent.

Improvizatiile de început în organizarea, pregătirea și modul de executare a acțiunilor teroriste s-au perfecționat continuu, sursele de finanțare nu au fost încă stopate, însăși acțiunile Statului Islamic dovedesc o perfecționare în folosirea de tehnici și armament modern, muncă de culegere de nivel înalt al informațiilor, cu țeluri mărețe, precum Califatul Mondial, iar avantajele din punct de vedere juridic, operativ, financiar, al securității etc. le conferă organizațiilor teroriste posibilități deosebite de a-și desfășura acțiunile lor în numele democrațiilor din SUA și UE în mod deosebit.

Medierea, înțelegerea este spulberată de cuvintele fostului Emir al Al-Qaeda, Osama bin Laden, care aprecia că „în toată istoria Islamului nu există un singur exemplu de conviețuire pașnică între Islam și Occident”³.

Bătălia pentru viitor va fi câștigată cu idei și nu cu bombe, arme și economie.

„Cel mai important eșec a fost unul al imaginației, noul tip de terorism al grupării Al-Qaeda a reprezentat o noutate pentru instituțiile guvernului SUA, care nu au fost pregătite să le înfrunte.”⁴

Întrebarea decurge de la sine: care este soluția pentru contractarea și contracararea acestui fenomen contemporan, terorismul islamic? Eliminarea numai prin forță nu este posibilă, teritoriul vast nu poate fi controlat, alte state dețin arma nucleară, dar religia musulmană este în extindere, idem populația musulmană.

Una dintre soluții este stabilirea unor strategii realiste în combaterea pe termen lung a terorismului în câștigarea sufletelor musulmanilor, mai ales a celor moderați, cum precizează Francis Fukuyama, deși fiecare conflict/luptă împotriva terorismului își are propriile caracteristici.

² James Cont, *Provocările viitorului. Principalele tendințe care vor reconfigura lumea în următorii: 5, 10, 20 de ani.*, Editura Polirom, București, 2010, pag. 246.

³ Idem pct. 2, pag. 211.

⁴ Dumitru Chican, *Jihad sau drumul spre Djana*, Editura Corint, București, 2011, pag. 231.



Unele strategii antiteroriste sunt definite în Manualul Armatei SUA ca „operațiuni care includ măsuri ofensive luate pentru a preveni, descuraja, anticipa și răspunde împotriva terorismului”⁵.

Strategiile antiteroriste se schimbă în funcție de natura amenințării, de tipul Al-Qaeda sau al acțiunilor împotriva Statului Islamic, deci să fie flexibile la schimbările care apar.

Politica fără concesiilor instituită de președintele Bush, după evenimentele din 11 septembrie 2001 nu mai este în totalitate de actualitate așa cum au evoluat tendințele în domeniu, pe plan internațional. Evoluția acțiunilor antiteroriste a fost un proces lent, influențat și de modificarea naturii terorismului internațional, de noile progrese în tehnologia militară, după 11 septembrie 2001, chiar dacă înainte de 11 septembrie președintele Clinton ordonase atacul cu rachete de croazieră, cu o precizie aproape de 100%, ghidate să lovească bazele Al-Qaeda din Afganistan, ca răspuns la atacurile cu bombă din 1998, asupra ambasadelor americane din Kenya și Tanzania.

Au urmat apoi atacuri cu rachete de croazieră în Sudan, asupra unor presupuse fabrici suspecte de legături cu Al-Qaeda, precum și alte atacuri folosind dronele în uciderea punctuală a unor lideri teroriști importanți, așa cum a procedat și Putin în Cecenia prin localizarea telefonului la care vorbea liderul cecen. Lupta împotriva terorismului actual este un fenomen complex, care implică forțe specializate, tehnici de ultimă generație, resurse imense financiare și umane, muncă de înaltă calificare pe informații.

După Strategia de luptă antiteroristă a SUA din anul 2002, în decembrie 2003, Consiliul European a adoptat Strategia europeană de securitate, unde terorismul este principala amenințare la adresa securității UE.

În martie 2010, Consiliul European a adoptat o nouă Strategie de Securitate „către un model european de securitate”, unde a prevăzut terorismul, ca cel mai mare risc și amenințare la adresa securității europene, dintre cele nouă menționate. De fapt este socotită ca o Strategie a secolului XXI, unde cooperarea este esențială, domeniile de activitate ale UE se completează și consolidează, iar Europa menționată ca un model de securitate, cu principii și valori de apărare.

Răspunsul la amenințările comune este dat de politicile și strategiile de securitate, de instrumentele de cooperare, mai ales: schimburile de informații, anchetele comune, eficiența organizațiilor Europol, Eurojust și Frontex, mecanismele de evaluare.

Orientările strategice, în număr de zece, întregesc modelul european de securitate, mai ales în ce privește: schimbul de informații; cooperarea operațională

⁵ *US Army Field Manual*, 2006, pag. 4.



și judiciară; gestionarea integrată a frontierelor supuse din ce în ce mai mult la presiunea imigranților; prevenirea și anticiparea pericolelor; încrederea reciprocă.

SUA au adoptat în august 2011, Strategia de apărare împotriva Al-Qaeda „Ofertarea de autonomie partenerilor locali în prevenirea extremismului violent din SUA”, care prevede: eliminarea ideologiei violente și a multor lideri chiar Al-Qaeda; ajutorul comunităților musulmane, deci o modalitate de sprijin a Guvernului Federal al SUA de către comunitățile locale care pot identifica mai ușor problemele, pot da răspunsuri adecvate, o cooperare mai bună în punerea în aplicare a programelor guvernamentale de integrare a imigranților, implicarea civilă, protejarea drepturilor civile și servicii sociale.

Ultima formă a unei Strategii de Securitate Națională a SUA a fost prezentată de președintele Barack Obama la începutul anului 2015. Principalele amenințări grave au rămas: terorismul, schimbările climatice grave și amenințările cibernetice. Lupta împotriva Statului Islamic (ISIS) rămâne ca o mare prioritate, în contextul amenințării teroriste din multe state ale lumii.

Strategia Națiunilor Unite de combatere a terorismului din septembrie 2006, a stabilit pilonii de acțiune:

- măsuri care trebuie să stabilească ce anume contribuie la răspunderea terorismului;
- măsuri de prevenire și combatere a terorismului;
- măsuri de construire a capacităților statale de a preveni și combate terorismul;
- măsuri de respectare a drepturilor omului și supremația legii.

Strategia stabilește 15 măsuri concrete de identificare a condițiilor care favorizează dezvoltarea terorismului precum și 16 instrumente și amendamente în domeniu.

România dispune de Strategia de Securitate Națională a României, din anul 2006 și Strategia Națională de Apărare 2010 care stabilește riscurile și amenințările, căile pentru realizarea obiectivelor naționale.

Coordonatorul UE pe linia combaterii terorismului Gilles Kerchove aprecia cele patru direcții principale de acțiune: protecție, prevenire, represiune juridică, reacție internațională.

Concluzionând, apreciem că se impune mai mult ca oricând o cooperare adevărată la nivel global între forțele antiteroriste, o voință politică reală în stoparea finanțării terorismului, o aplecare a politicului spre informațiile specialiștilor în domeniu și nu deturnarea acestora; exercitarea de presiuni asupra statelor care sponsorizează sau sprijină acțiunile teroriste și cele ale crimei organizate; eficientizarea sistemului juridic național și internațional, modificarea strategiilor naționale în acord cu cerințele.



De remarcat și lipsa de imaginație a forțelor anti-teroriste, inclusiv de informații, care poate fi socotită drept cel mai mare eșec al luptei împotriva islamismului radical.

BIBLIOGRAFIE

- *** *US Army Field Manual*, 2006;
BARNA Cristian, *Jihadul în Europa*, Editura Top Form, București, 2000;
CHICAN Dumitru, *Jihad sau drumul spre Djana*, Editura Corint, București, 2011;
CONT James, *Provocările viitorului. Principalele tendințe care vor reconfigura lumea în următorii: 5, 10, 20 de ani.*, Editura Polirom, București, 2010.





DIMENSIUNEA INFORMAȚIONALĂ A SPAȚIULUI DE LUPTĂ MODERN

INFORMATIONAL DIMENSION OF THE MODERN BATTLE-SPACE

*General-maior (r) prof. cons. dr. Constantin MINCU**

Rezumat: În lucrare autorul prezintă, pe scurt, unele aspecte mai importante ale „Dimensiunii informaționale a spațiului de luptă modern”, luând în considerație învățămintele desprinse din ultimele conflicte militare care au avut și au loc, în această perioadă, precum și realitățile, în domeniu, din unele armate moderne.

Sunt trecute în revistă principalele activități informaționale, definite procesele și mediile informaționale și prezentate calitățile și limitele sistemelor moderne de informații.

Cuvinte-cheie: resursă informațională, activități informaționale, procese și medii informaționale, C4I.

Abstract: In this paper the author briefly presents some of the main aspects of "Informational dimension of the modern battle-space" by taking into consideration the lesson learned from the late military conflicts that were taken and take place in the time being as well as the realities in the field of some modern armed forces.

Inhere, there are also presented some main informational activities, there are defined the informational processes and activities, there are reviewed the features and limits of the modern information systems.

Keywords: informational resource, informational activities, informational processes and environments, C4I.

Cele mai semnificative schimbări în evoluția umanității sunt cele determinate de apariția și dezvoltarea societății bazate pe informație, care netezesc calea spre globalizare. Internetul, sistemele informatice, tehnologia informației și comunicațiilor permit deja reducerea decalajelor existente, dezvoltarea economică, apariția unei industrii software românești, a infrastructurilor informaționale naționale, precum și integrarea mai accelerată în comerțul electronic și era digitală.

Trebuie remarcat că societatea informațională reprezintă, pe de o parte, o oportunitate, o cale de instruire și educație, iar pe de altă parte, un risc potențial, o

* Membru titular al Academiei Oamenilor de Știință din România, membru al Consiliului Onorific al AOSR, secretar științific al Secției de Științe Militare. Telefon: 0722.303.015, E-mail: mincu_constantin@yahoo.com.



cale de amenințare și agresiune (A se lua act de intensul război informațional dus, în ultimul timp, de către Federația Rusă, inclusiv împotriva României). Informația a fost întotdeauna vizată de țări, lideri politici și comandanți militari. Revoluția tehnologică în domeniul comunicațiilor și informației a condus la creșterea importanței acesteia din urmă prin posibilitățile create de colectare, prelucrare, stocare sau diseminare, dar și de atac. În societatea informațională modernă se ignoră frontierele și se trece peste orice constrângeri de ordin spațial, temporal sau moral.

Sistemele și tehnologiile informaționale, echipamentele tehnice și software-ul aferent, atât de necesare sunt, în același timp, vulnerabile la penetrări neautorizate, la distrugeri și modificări accidentale sau voite, de date și programe. Tendința actuală privind amplificarea conectivității, în special la Internet și în rețele Intranet mărește riscul de vulnerabilitate, fiind tot mai greu să se localizeze un punct de acces ilegal în rețea sau un utilizator cu un comportament agresiv. Vulnerabilitatea sistemelor informaționale actuale poate antrena pierderi imense de ordin financiar sau de alt tip, direct sau indirect, prin „scurgerea” de informații confidențiale cu caracter personal, economic sau militar. Intensificarea atacurilor cibernetice din partea unor actori statali ar trebui să ne îngrijoreze.

Din punct de vedere tehnico-militar, importanța comunicațiilor și informațiilor constă, pe lângă valoarea lor indiscutabilă, în faptul că există mai multe ținte vulnerabile, accesibile rapid și pe scară largă care necesită tot mai multe mijloace și procedee de protecție. Armatele moderne și-au făcut din câștigarea bătăliei informaționale un obiectiv primordial al strategiei de dezvoltare. Baza câștigării acestei bătălie o reprezintă aplicarea cu succes a tehnologiei informaționale pe întregul spațiu de luptă, respectiv digitizarea spațiului de luptă și acțiunilor de natură informațională. Din punct de vedere tehnic, problemele referitoare la echipamente, tehnologii, proceduri, metodologii și algoritmi în cadrul operațiilor informaționale (ofensive și defensive) sunt posibile de realizat și controlat.

Conflictele de după cel de-al doilea război mondial, prin conținutul, obiectivele, amploarea și modalitățile de desfășurare care au beneficiat de realizările tehnicii și tehnologiilor proprii epocii informaționale - ale cărei contur se precizează tot mai mult - evidențiază în mare măsură ceea ce va fi definitiv pentru acțiunile militare ale viitorului precum:

- desfășurarea acțiunilor în toate mediile: pe uscat, în aer, pe apă, sub apă și în cosmos;
- utilizarea de forțe și mijloace diversificate, cu o mare mobilitate, putere de foc, bătaie, precizie, efect de nimicire și distrugere;



- folosirea unor arme și sisteme de armament foarte performante și cu precizie deosebită;
 - transparența spațiului de luptă datorită conjugării activității sateliților de observație, radarelor aeropurtate și mijloacelor de detecție prin contact - active și pasive;
 - lovituri aplicate atât la contact cât și în adâncime, concomitent cu existența unor măsuri de protecție eficiente;
 - dispersarea și concentrarea rapidă de forțe și mijloace;
 - existența spațiului comun de dispunere și de manevră pentru adversarii care se confruntă;
 - spațiul de luptă suprasaturat de mijloace electronice;
 - mare consum de muniție, carburanți și alte resurse, uriașe pierderi materiale (căi și noduri de comunicații, lucrări de artă), dislocări însemnate de populație pe criterii etnice, religioase etc.;
 - tendința de a se evita confruntările directe, frontale, dintre forțe și mijloace numeroase, accentul punându-se pe acțiunile duse de formațiuni mici, cu o mare putere de foc, autonomie relativă în acțiune, o mare diversitate de procedee tactice. În special la flancuri, în intervale și în adâncimea dispozitivului adversarului; angajarea în luptă a unor adevărați profesioniști.
 - utilizarea tehnicilor și procedeelelor așa zisului „război hibrid” (a se studia cazul conflictului din Ucraina cu implicarea majoră, neasumată de către Federația Rusă). Este cazul aici să se identifice și să se ia din timp măsuri de contracarare.
 - analiștii militari apreciază că războaiele viitoare vor avea un caracter integrator, în sensul participării la conflict a tuturor categoriilor de forțe ale armatei care vor acționa în toate mediile. La acestea se adaugă cele cosmice de observare, dirijare și comunicație.
- În războiul viitorului, spațiul de luptă cibernetizat va deveni o realitate. Acest fenomen ridică, între altele, două aspecte cu semnificații aparte:
- integrarea procesului de informatizare a comenzii trupelor cu sistemele de armament, apariția și utilizarea roboților, vehiculelor telecomandate și munițiilor inteligente;
 - metodologia lucrului în condițiile cibernetizării, elaborarea scenariilor tactice și operative specifice și, mai ales, a desfășurării unor acțiuni de luptă cu utilizarea simultană a trupelor și a elementelor prin care se monitorizează activitatea adversarului, reacțiile trupelor proprii, influența condițiilor de mediu, oportunitatea și eficacitatea deciziilor elaborate.
 - necesitatea identificării din timp și luarea unor măsuri concrete pentru continuarea comenzii și controlului forțelor militare în cazul căderii mijloacelor automatizate (sistemelor C4ISR).



Lupta modernă, dusă de unități de diferite tipuri, necesită preluarea și transferul rapid al informațiilor în întregul spațiu de luptă.

Spațiul de luptă cibernetizat dezvăluie deja suficiente elemente care-l conturează și-i conferă numeroase posibilități de dezvoltare precum:

- ⇒ multitudinea sistemelor automatizate și de armament;
- ⇒ realizarea coordonării unor diverse categorii de forțe și armament în luptă, în condițiile impuse de comprimarea timpului operativ;
- ⇒ multifuncționalitatea forțelor luptătoare pe timpul desfășurării ofensivei, cât, mai ales, pe timpul apărării;
- ⇒ conservarea forțelor umane și folosirea lor numai în situații deosebite sau pentru consolidarea succeselor;
- ⇒ compensarea limitelor fiziologice ale comandanților, luptătorilor și operatorilor prin utilizarea sistemelor automatizate de luptă;
- ⇒ folosirea roboților pentru activități care cer eforturi mari, timp îndelungat, sacrificii sau acțiuni în condiții complexe.

Referitor la fizionomia viitoarelor războaie, analiștii militari occidentali au definit următoarele cinci tendințe: letalitate și dispersare crescute; volum și precizie a focului mărite; integrarea masivă a tehnologiilor noi; realizarea unui efect distructiv mai mare; perfecționări în asigurarea invizibilității mijloacelor și în detectarea obiectivelor.

De asemenea, are loc o redimensionare a noțiunii de conflict prin adăugarea unor noi atribute:

- ⇒ *permanența* - aplicarea unei strategii globale care integrează permanent toate procesele informaționale, nu numai în perioadele de criză sau conflict;
- ⇒ *transversalitatea* - influențarea societății în ansamblul ei și fundamentarea pe multidisciplinaritate și conceptele de integrare a sistemelor;
- ⇒ *dualitatea* — dispariția deosebirilor dintre sfera militară și cea civilă (la nivel național, centrul de greutate se mută spre alte domenii - bancar, financiar, energetic, în general spre infrastructura civilă a cărei apărare, cu forțe și mijloace convenționale, devine foarte dificilă).

Resursa informațională este principala categorie de resurse a războiului modern și vizează următoarele domenii:

- politic, economic, social și militar necesare comenzii și controlului la nivel strategic;
- capacitatea militară a potențialilor adversari și dinamica pregătirilor pentru război;
- doctrinele militare, organizarea și pregătirea strategică a sistemelor militare, a teritoriului, economiei și populației pentru apărare;



- posibilitățile sistemelor de armament și tehnicii de luptă, utilizarea și integrarea acestora în concepțiile de ducere a războiului;
- activitatea de cercetare științifică dedicată apărării;
- orientarea mass-mediei și reacția populației față de conflictele militare (Evenimentele din ultimii doi ani demonstrează efectul pervers al războiului mediatic asupra unui segment important al populației, ușor de influențat, datorită nivelului scăzut de informare corectă);
- sfera și structura informațiilor de comandă, cooperare și înștiințare, organizarea și utilizarea sistemelor informaționale;
- caracteristicile generale, utilizarea și evaluarea rezistenței sistemelor criptografice;
- capacitatea de contracarare a acțiunilor de spionaj, diversiune, teroriste și prin răspândirea știrilor false;
- nivelul de pregătire și moralul trupelor;
- informațiile generale de natură politică, economică, financiară, socială, diplomatică etc.

Tehnologia informației și comunicațiilor oferă posibilitatea de informare în timp real, afectează opinia publică națională și mondială, modelează acțiunile politicianilor și produce o întrepătrundere accentuată a nivelurilor tactic, operativ și strategic. Se relevă tot mai clar că o clasă politică lacomă și imposibilă poate fi un factor major de vulnerabilitate a unui stat.

Comandanții de la orice nivel trebuie să fie conștienți că într-o lume a comunicațiilor directe, în timp real, orice eveniment izolat poate fi cunoscut simultan la toate cele trei niveluri.

În armata secolului, la începutul căruia suntem, operațiile militare se vor baza pe cunoașterea rezultată din date și informații precise, exacte și relevante, culese, analizate și difuzate printr-un „sistem de sisteme” tehnice.

Sistemele informaționale integrate de tip C4I (Comandă, Control, Computere, Comunicații și Informații) vor asigura comandanților posibilități de a vedea, simți, interpreta, decide și angaja acțiuni în orice punct al fâșiei de acțiune sau în zona de responsabilitate informațională (informativă).

Era informațională are drept conținut creșterea explozivă a utilizării informaticii, comunicațiilor și mijloacelor de luptă cibernetizate, informația devenind obiectul, mijlocul și procedura unui nou domeniu de acțiune - cel informațional. Dacă aceste acțiuni sunt desfășurate la momentul oportun și cu succes, ele pot preveni conflictele, reduce pierderile sau stabiliza rapid condițiile de desfășurare a acțiunilor militare.

Din păcate, în prezent nu există o deplină înțelegere a faptului că dimensiunea informațională nu este una fabricată, ci este cât se poate de reală și de



actuală. Totodată, informația nu este percepută la adevărata ei identitate: ca armă, factor de risc, instrument operațional și tehnologic.

Principalele caracteristici ale acțiunilor informaționale sunt următoarele:

➤ volumul informațiilor necesare elaborării deciziilor și ducerii acțiunilor militare sporesc de 10-15 ori și mai mult față de cel vehiculat în al doilea război mondial;

➤ crește posibilitatea de informare și, ca urmare, mijloacele specifice devin din ce în ce mai performante;

➤ influența benefică a prelucrării informațiilor asupra capacității sistemelor de armament, dar și cea nefastă a dezinformării sau a virușilor informatici asupra proceselor specializate realizate cu calculatoare și software adecvat;

➤ creșterea explozivă a cantității de informație necesare luptătorului pentru a face față solicitărilor din spațiul de luptă modern;

➤ integrarea și utilizarea armamentului și tehnicii de luptă inteligente;

➤ dezvoltarea și perfecționarea structurilor specializate pentru asigurarea securității informațiilor;

➤ caracterul cibernetic al acțiunilor militare și apropierea tehnologică și informațională dintre comandă și execuție;

➤ unele dificultăți în precizarea adversarilor;

➤ multitudinea țintelor vizate;

➤ absența unor indicatori specifici și clari de avertizare;

➤ persistența efectelor și lipsa unor metode rapide de remediere a consecințelor pe care le generează;

➤ utilizarea unor tehnologii relativ simple, ieftine și larg răspândite;

➤ dispariția deosebirilor dintre nivelurile de comandă.

Principalele activități informaționale

Lucrările de specialitate definesc principalele concepte utilizate în acest domeniu, astfel:

➤ *datele* - fapte individuale sau statistice într-o formă necorelată;

➤ *informația* - o comunicare, veste, știre care pune pe cineva la curent cu o situație;

➤ *cunoștințele* - rezultat al prelucrării informațiilor, proces în care intervin intuiția și gândirea umană.

Există și patru stadii cheie ale ciclului de viață al informației: crearea, culegerea, diseminarea și utilizarea ei. Aceste stadii sunt distincte, deși au multe caracteristici în comun.

Dezvoltarea tehnologică a afectat viteza și volumul culegerii și diseminării informației.



Revoluția informațională a condus la dezvoltarea unor sisteme moderne interconectate și interdependente, care nu mai pot fi conduse manual.

Informația, ca un bun militar strategic, a fost întotdeauna recunoscută ca atare de către comandanți, mai ales în ideea unei bune cunoașteri a intențiilor adversarului și, în același timp, a unei protecții proprii, a planurilor și stadiului operațional al acțiunilor militare. Dacă această informație este disponibilă în domeniul militar, de la nivelul strategic de comandă la comandanții de la nivel tactic, pot apărea o serie de probleme în privința încrederii acestora în integritatea, relevanța și acuratețea informației prezentate.

Activitățile informaționale din spațiul de luptă modern implică obținerea, transportul, prelucrarea, conversia, distribuția, utilizarea, protecția, exploatarea și managementul informațiilor, succint conținutul lor constând în:

❖ **Colectarea** - achiziția și filtrarea inițială a datelor pe baza nevoilor planificate și prezentarea lor într-o formă adecvată transmiterii. Aceste informații vizează misiunea, adversarul, trupele proprii, terenul, starea vremii și timpul la dispoziție. Procesul de obținere a informațiilor se realizează cu ajutorul sistemelor electronice, al activităților operative de cercetare și recunoaștere, al cercetării strategice, operative și tactice, prin conlucrarea cu organele de poliție și mass-media etc.

❖ **Transportul** - comunicarea informațiilor și a datelor la dispozitivele de recepție ale destinatarilor.

❖ **Prelucrarea datelor** - stocarea, extragerea din dispozitivele de memorie, actualizarea, filtrarea și sinteza lor pentru a rezulta minimum de informații într-o formă utilizabilă.

❖ **Conversia informațiilor** - transformarea acestora dintr-o formă în alta fără pierderi și fără modificarea preciziei lor în scopul transmiterii și afișării sub formă de text, de imagini în format fix și în mișcare, de date pentru calculatoare etc.

❖ **Distribuția (diseminarea) informațiilor** - transmiterea informațiilor prelucrate potențialilor utilizatori.

❖ **Utilizarea informațiilor** (după ce datele sunt obținute, analizate și verificate) - actualizarea și cunoașterea situației reale pentru a perfecționa continuu sau pentru a adapta deciziile, planurile și acțiunile militare.

❖ **Protecția informațiilor** - analiza vulnerabilității forțelor și mijloacelor proprii de comandă și control la acțiunile de natură electronică, de distrugere fizică, inducere în eroare, și de propagandă ale adversarului precum și stabilirea mijloacelor, aplicarea și verificarea măsurilor de contracarare. Elementele de infrastructură ce trebuie protejate sunt bazele de date, rețelele de calculatoare, sistemele de comunicații, de cercetare și mijloacele auxiliare din cadrul acestora.



❖ **Exploatarea informației** - acțiunea prin care se obțin avantaje pentru scopurile operaționale militare din orice informație achiziționată. Aceasta implică interceptarea și analiza mesajelor adversarului, extragerea informațiilor din bazele lui de date, întreprinderea măsurilor de denaturare, degradare sau manipulare a capacităților informaționale ale acestuia.

❖ **Denaturarea informațiilor adversarului** - măsurile de atac la adresa comenzii și controlului vizând influențarea, degradarea sau distrugerea informației și a sistemelor informaționale (C4I) ale acestuia.

❖ **Managementul informației** - coordonarea și sincronizarea atenției a informației și a sistemelor informaționale (C4I) și cuprinde: managementul spectrului electromagnetic, alegerea surselor și a sistemelor ce se utilizează, asigurarea unor fluxuri informaționale fiabile (cu integrarea pe verticală și orizontală), interceptarea informațiilor de la mai multe surse.

Procese și medii informaționale

Pentru analiza pertinentă a dimensiunii informaționale a spațiului de luptă modern este foarte util să caracterizăm succint mediile informaționale care au un impact important asupra organizării și desfășurării acțiunilor militare, astfel:

❖ **mediul informațional global** - cuprinde personalitățile, organizațiile, sistemele etc., multe dintre ele în afara controlului militar sau al autorităților naționale de comandă, care colectează, prelucrează și distribuie informațiile la nivel național și internațional;

❖ **infrastructura informațională națională** - cuprinde rețelele de telecomunicații publice și private, tehnologiile de satelit, terestre și radio care deservește persoanele fizice și juridice, informațiile și conținutul acestora, bazele de date, terminalele hardware și produsele software pentru accesul la informații, personalul care colectează, prelucrează, stochează și generează noi informații etc.;

❖ **infrastructura informațională a apărării** - cuprinde resursele necesare pentru transferul, prelucrarea, stocarea și afișarea informațiilor, mijloacele tehnice pentru comandă și control, cercetare și alte categorii de mijloace pentru transmiterea vocii, imaginilor fixe și în mișcare, servicii multimedia deosebit de utile domeniului militar;

❖ **mediul informațional militar** - constă din sistemele informaționale și structurile proprii și ale adversarului, militare și de alte categorii, care sprijină sau influențează în mod semnificativ operațiile militare;

❖ **sistemele informaționale (C4I)** - constau din infrastructura, structurile, personalul și componentele care colectează, prelucrează, stochează, transmit, afișează, distribuie și acționează în conformitate cu informațiile obținute.



Dezvoltarea intensivă a tehnologiei informației și comunicațiilor a creat noi procedee de gestionare și prelucrare a datelor. Acestea includ imagini, grafică, scheme, hărți digitizate, baze de date care se combină cu tehnici moderne de comunicații (sateliți, stații radio cu salt de frecvență, radiorelee pe microunde, stații radio troposferice și ionosferice) și asigură infrastructuri globale, naționale și militare.

Sisteme moderne de informații

La baza funcționării sistemului de comandă și control stau informațiile despre evenimente, mediu, adversar și trupele proprii, care influențează sau pot afecta acțiunile militare și care în urma proceselor de prelucrare, analiză, stocare și valorificare fundamentează decizia și contribuie substanțial la obținerea supremației informaționale.

„Supremația informațională - reprezintă gradul de dominare informațională care oferă personalului posibilitatea de a utiliza sistemele informaționale (C4I) pentru a obține avantaje operaționale în conflict sau pentru a controla o anumită situație, concomitent cu reducerea posibilităților adversarului de a utiliza informațiile necesare proceselor similare pentru trupele sale”¹.

Realizarea superiorității informaționale cuprinde două componente egale ca importanță - acumularea și protecția capacităților informaționale proprii și degradarea capacităților informaționale ale adversarului.

Superioritatea informațională depinde de:

- capacitatea de a accesa o cantitate mare de informații din mai multe surse și medii (politic, social, economic, militar, religios etc.), cu privire la adversar și la trupele proprii, informații necesare în zona de responsabilitate a actului de comandă și control;
- reducerea posibilităților de utilizare a informațiilor false sau cu valoare de interes nulă, prin folosirea unor tehnici și proceduri eficiente de culegere și autentificare;
- performanțele sistemelor de senzori de a culege, a prelucra și de a transmite pe canale de comunicații informații în diferite formate;
- capacitatea sistemelor de comunicații de a vehicula, în timp scurt, întregul flux de informații, atât pe verticală, cât și pe orizontală;
- capacitatea organelor de comandă de a utiliza informațiile în elaborarea deciziilor astfel încât să devanseze acțiunile probabile ale adversarului;
- nivelul de protecție și de securitate a datelor și informațiilor cu privire la trupele proprii și acțiunile acestora.

¹ Joint Doctrine for Operations Security, Department of Defense, Washington, DC, 1994, p. 63.



Asigurarea superiorității informaționale se realizează prin mai multe procedee, astfel:

⇒ creșterea fluxului prin utilizarea sistemelor de comunicații cu topologie, folosirea unităților speciale, a ofițerilor și a echipelor de cercetare. Inovațiile din sistemele de senzori, procesoare, comunicații și calculatoare pot oferi comandamentelor o bună cunoaștere a situației operative prin accesul imediat la informațiile despre adversar și trupele proprii;

⇒ „vizualizarea” spațiului de luptă prin cunoașterea situației curente a trupelor proprii în conexiune cu cea a adversarului și cu condițiile de mediu;

⇒ proiectarea situației finale dezirabile - îndeplinirea misiunii - vizualizarea secvențială a activităților pe care forțele proprii le îndeplinesc, din situația inițială până la cea finală;

⇒ cunoașterea situației prin analiză, însușirea intenției comandantului și concepției luptei (operației) în legătură nemijlocită cu dispunerea și posibilitățile adversarului și ale forțelor proprii;

⇒ managementul permanent al informațiilor, în condițiile colectării și prelucrării unor cantități foarte mari de informații, reducerea duratei ciclului de comandă, elaborarea deciziilor în timp scurt.

Esențială pentru asigurarea și exploatarea superiorității informaționale este materializarea conceptului care evidențiază „acțiunile de atac orientate pe centrele rețelei informaționale”².

Acest concept este aplicabil la toate nivelurile ierarhice și contribuie la întrepătrunderea strategiei, a artei operative și a tacticii. Acesta își găsește substanțialitatea în integrarea și coordonarea unor forțe bine informate și logic dispersate în spațiul de luptă.

Elementele care contribuie la realizarea acestui deziderat sunt trei³:

⇒ rețea informațională (C4I) cu performanțe superioare care rezistă și supraviețuiește întregii game de amenințări fizice și operații informaționale;

⇒ sistemele de senzori capabile să realizeze un înalt nivel de cunoaștere a spațiului de luptă sincronizat cu desfășurarea operațiilor militare;

⇒ îmbunătățirea capacității de exploatare a forțelor și mijloacelor prin rețelele de angajare moderne și eficiente (asigurarea unor noi capacități operaționale pentru planificarea preventivă, managementul integrat al forțelor, micșorarea timpului de atac al țintelor).

² John Garstka, *Information and Network – Centric Warfare*, J 6 Presentation, Washington, DC, 1998, p. 4.

³ *Joint Vision 2010*, Department of the Army, Washington, DC, 1998, p. 36.



Mulți specialiști cred că deplasarea fundamentală de la acțiunile bazate pe platforme spre cea pe centre, cu superioritatea informațională, constituie o revoluție în domeniul militar și se află în centrul acestui proces de transformare.

Perfecționările tehnologice au dus la creșterea considerabilă a calității, preciziei și oportunității informațiilor puse la dispoziția compartimentului informații, precum și a produselor informative destinate utilizării de către comandant.

Toți ofițerii de stat major trebuie să înțeleagă principiile și tehnicile activității informaționale dacă se urmărește ca planurile să fie realiste. În același timp, este important să reținem faptul că informațiile oferite de personalul din compartimentul informații sunt rezultatul unei analize fundamentate atât pe datele avute la dispoziție, cât și alți factori fie variabili, fie doar presupuși.

Pentru facilitatea înțelegerii problematicei specifice trebuie cunoscuți termenii uzuali folosiți în domeniul informativ:

⇒ *datele* - materiale specifice neevaluate rezultate din diferite descrieri care pot fi utilizate în realizarea produselor informative;

⇒ *informația* - rezultatul prelucrării datelor;

⇒ *produsul informativ* - rezultatul obținut în urma analizei și prelucrării informațiilor;

⇒ *sursă* - o persoană sau un obiect de la care pot fi obținute informații;

⇒ *agenția* - structură organizatorică sau persoană angajată în colectarea și/sau prelucrarea informațiilor pentru scopuri informative;

⇒ *supravegherea* - observarea sistematică;

⇒ *zona de influență* - spațiul geografic în interiorul căruia comandantul este implicat nemijlocit în influențarea acțiunilor militare prin manevră și sisteme de sprijin cu foc aflate sub comanda și controlul lui;

⇒ *zona de responsabilitate informativă* - spațiul geografic alocat unui comandant în care acesta este responsabil pentru asigurarea informațiilor, utilizând mijloacele la dispoziție;

⇒ *zona de interes informativ* - spațiul geografic despre care un comandant cere informații privind factorii care pot afecta acțiunile militare, prezente și viitoare, și evoluția acestora.

Unele valori privind zone de responsabilitate tactice menționate sunt prezentate în tabelul următor⁴.

⁴ *Intelligence Handbook*, Romania and UK, Regional Training Centre, Bucharest, 1998, p. 1-2.



Nr. crt.	Marea unitate, unitate sau formațiune	Zona de influență (km)	Zona de responsabilitate informativă (km)	Zona de interes informativ (km)
1.	Batalion	0-6	0-6	0-20
2.	Brigadă mecanizată	0-20	0-12	0-50
3.	Divizie mecanizată	0-30	6-50	0-150
4.	Corp de armată	0-100	50-150	0-250

Ciclul informativ cuprinde mai multe etape⁵:

- *Cerințele informaționale* ale comandantului asigură orientarea, planificarea și conducerea activităților informative, curente și viitoare, în acord cu prioritățile stabilite de către acesta.

- *Colectarea* reprezintă etapa în care datele și informațiile sunt exploatate și livrate statului major pentru a fi analizate și pentru a obține produsele informative dezirabile.

- *Prelucrarea și exploatarea informațiilor* reprezintă procesele prin care datele (informațiile) colectate sunt evaluate, analizate și transformate în produse informative care se utilizează în procesele informațional-decizionale.

- *Realizarea produselor informative* constă în colectarea, evaluarea, analiza, integrarea și interpretarea informațiilor dintr-una sau mai multe surse, cu scopul obținerii unui produs final. Constrângerile de timp și evoluțiile din spațiul de luptă modern determină întrepătrunderea tot mai consistentă a fazelor de prelucrare și sinteză.

- *Distribuția și integrarea produselor informative* se realizează prin transmiterea acestora organelor care le-au solicitat pentru a fi utilizate în procesul de elaborare a deciziei și de planificare a acțiunilor militare. Personalul din compartimentele de informații de la toate nivelurile evaluează desfășurarea ciclului informativ și rezultatele obținute.

Sistemul de informații ca element component al sistemelor C4I, este reprezentat de ansamblul constituit de personalul, mijloacele, procedurile și tehnicile prin care se obțin și se prelucrează datele, prin care se transmit informațiile și produsele informative compartimentelor și persoanelor implicate în procesele de comandă și control. Rezultă că un ciclu informativ începe prin formularea cerințelor specifice din procesele de comandă și control și se încheie cu

⁵ JP 2-01, *Joint Intelligence Support to Military Operations*, Joint Staff, Washington, DC, 1996, Cap. II, p. 1-3.



furnizarea produselor informative. De asemenea, trebuie remarcate interdependențele și corelațiile strânse ale sistemului de informații cu celelalte subsisteme componente din sistemele C4I: cel de comandă și control, rețelele de calculatoare, sistemele de comunicații, sistemele de armament etc.

Recunoașterea spațiului de luptă implică misiuni pentru a obține, prin observare vizuală sau prin alte metode de detecție, informații despre activitățile și resursele adversarului, precum și despre caracteristicile meteorologice, hidrografice și geografice ale unei zone bine definite.

Supravegherea spațiului de luptă reprezintă observarea sistematică a acestuia pentru a se asigura informații oportune privind desfășurarea acțiunilor de luptă.

După modul de proveniență a datelor și informațiilor, sursele pot fi constituite din: cercetarea semnalelor electromagnetice; elemente umane și organe diverse; cercetarea prin satelit.

Cercetarea semnalelor electronice urmărește descoperirea, localizarea și evaluarea radiațiilor electromagnetice de toate categoriile și cuprinde:

❖ cercetarea comunicațiilor - care vizează căutarea, interceptarea, localizarea, analiza și exploatarea traficului radio al adversarului, asigurând evaluarea pe această bază a dispunerii, deplasărilor și intențiilor forțelor acestuia;

❖ cercetarea electronică - care cuprinde activitățile de culegere și de prelucrare a radiațiilor electromagnetice potențial ostile (cu excepția celor ale mijloacelor de comunicații), emenate de exploziile nucleare și sursele radioactive.

Cercetarea executată de oameni și organele specializate acoperă toate aspectele specifice, ca de exemplu: interogarea prizonierilor; observarea activității adversarului; patrulare; detașamente etc.

Cercetarea imagistică include formele de cercetare obținute prin fotografiere, observare termică și alte echipamente care captează imagini.

Cercetarea acustică obține date prin colectarea și analizarea fenomenelor acustice. Sensorii utilizați în acest scop pot fi pasivi (recepționează zgomotele) sau activi (transmit unde acustice pulsatorii și ulterior recepționează ecoul). Sursele de cercetare acustică pot fi staționare sau instalate pe nave, platforme plutitoare, în imersiune sau pe fundul mării.

Sursele de informații pot fi: subunități de cercetare (puncte de observare, patrulare și detașamente de cercetare), subunități de cercetare ale armelor, avioane, elicoptere și avioane fără pilot, mijloace de natură electronică, prizonieri și refugiați.

Agențiile sunt asimilate cu: structurile de informații (informații, artilerie, geniu); operații, aviație și sisteme de cercetare electronică; elemente de cercetare în dispozitivul adversarului; structurile care interoghează prizonieri etc.



Tehnicile utilizate în supravegherea spațiului de luptă modern vizează⁶ modul de utilizare de către adversar a spectrului electromagnetic: În infraroșu - imaginile obținute prin recepția radiațiilor emise sau reflectate de suprafața obiectivelor în segmentul de la 0,72 la 1 μm ; imagini termice radiate în infraroșu care pot distinge diferențe de 0,1°C. Aceasta permite ca țintele să fie detectate sub formă de imagini prin vizualizarea sau monitorizarea cu televizorul; vizual, inclusiv fotografia; în ultraviolet prin reflexia radiațiilor în acest domeniu; diverse tipuri de radiolocateare; exploatarea undelor acustice sau seismice.

Eficiența acestor tehnici poate fi îmbunătățită prin: utilizarea platformelor aeriene cu și fără pilot capabile să asigure informații de timp aproape real până la comandamentele tactice; utilizarea senzorilor tereștri; prelucrarea semnalelor.

Aceste sisteme tehnice pot fi active sau pasive. Sistemele active radiază energie spre țintă cu scopul de a o ilumina și de a o descoperi. Sistemele pasive recepționează energia radiată de către țintă.

Unele limitări în utilizarea acestor tehnici sunt determinate de vizibilitatea directă spre țintă, de condițiile atmosferice și meteorologice, de caracteristicile țintei (mărimea, capacitatea de a reflecta sau radia energia) și contrastul acesteia cu mediul ambiant, precum și de unele contramăsuri specifice (mascare, furnizare, tăcere radio, inducerea în eroare, restricții în manevră).

Instrumentele optice sunt pasive, ieftine, ușoare și fiabile, dar sunt ineficiente pe timp de noapte. Aceste sisteme amplifică lumina ambientului cu mijloace electronice, astfel încât observatorul poate vedea ținte slab luminate.

Laserii sunt sisteme active și au două aplicații: de descoperire cu o precizie de ± 5 m până la distanță de 20 km; marcarea țintelor prin iluminarea acestora.

Radarele transmit un impuls electromagnetic care este reflectat de țintă și recepționat din nou de radar. Unele radare detectează deplasarea autovehiculului până la 24 km și a oamenilor până la 3 km.

Dispozitivele de alarmare funcționează pe bază de senzori seismici sau în infraroșu.

Cercetarea în dispozitivul adversarului se realizează cu mijloace pentru distanțe medii (6-50 km) și mari (peste 50 km).

Mijloace eficiente de cercetare sunt și sateliții care realizează fotografierea și cercetarea prin radiolocație etc.

Din punctul de vedere al funcționării eficiente a sistemelor de cercetare se impune, dacă se poate în timp real, utilizarea unor mijloace tehnice specializate

⁶ JSP 120 (3) *Manual of Service Intelligence*. Department of Defence, United Kingdom of Great Britain, London, 1997, p. 39.



performante, interfețe de adaptare a senzorilor cu canalele de comunicații digitale cu mare viteză de transmitere și precizie maximă.

De asemenea, compartimentul informații trebuie să dispună de mijloace tehnice de automatizare (calculatoare performante) și software specializat care să permită prelucrarea datelor și a informațiilor în timp oportun, creșterea nivelului de informare a comandamentelor și reducerea nivelului de risc al managementului informațional.

Am încercat în această primă parte să readuc în atenția celor interesați de probleme militare, unele aspecte ale rolului și locului, sistemelor informaționale actuale în războiul modern luând act și de evoluțiile și învățămintele desprinse din ultimele conflicte, inclusiv din criza ruso-ucraineană. Îmi propun dacă se va putea, să continui, într-un viitor număr al revistei, cu celelalte elemente componente ale sistemelor informaționale, analizate prin prisma unor informații recente.



BIBLIOGRAFIE

- *** Legea privind protecția informațiilor clasificate, nr. 182/2002, M. Of. 248/2002.
- *** Legea privind securitatea națională a României, nr. 51/1991, M. Of. 163/1992.
- *** Securitatea informațiilor, Centrul de Expertiză în Domeniul Securității, București, 2008.
- *** Sisteme informaționale – Sesiunea anuală de comunicări științifice cu participare internațională, Editura UNAp, București, 2007.
- *** Joint Doctrine for Operations Security, Departament of Defense, Washington, DC, 1994.
- *** *Joint Vision 2010*, Department of the Army, Washington, DC, 1998.
- *** *Intelligence Handbook*, Romania and UK, Regional Training Centre, Bucharest, 1998.
- *** *JP 2-01, Joint Intelligence Support to Military Operations*, Joint Staff, Washington, DC, 1996, Cap. II.
- *** *JSP 120 (3) Manual of Service Intelligence*. Department of Defence, United Kingdom of Great Britain, London, 1997.
- ALBERTS, Davids S., Richard E. HAYES, *Planning – Complex Endeavours*, CCRP.



- ALEXANDRESCU C. și alții, *Supremația electromagnetică*, Editura UNAp, București, 1999.
- ALEXANDRESCU C., *Amenințări informaționale asupra sistemelor de comandă și control în acțiunile militare moderne "SI-2007"*.
- ALEXANDRESCU C., TEODORESCU C., *Războiul electronic contemporan*, Editura Sylvi, 1999.
- ALEXANDRESCU Constantin, ILINA Decebal, MINCU Constantin, *Bazele matematice ale organizării sistemelor de transmisiuni*, Ed. Militară, București, 1994.
- ALEXANDRESCU Constantin, ALEXANDRESCU Gelu, BOARU Gheorghe, „*Sistemele Informaționale Militare*” – *servicii și tehnologie*, Editura UNAp „Carol I”, București, 2010.
- DUMITRU Cristea, prof. univ. dr., *Infrastructura de rețea și informațională în cadrul războiului bazat pe rețea*, Editura CTEA, București, 2008.
- DUMITRU Cristea, prof. univ. dr., *Sisteme C4I*, Editura Militară, București, 2005.
- EUROCOM D/1 Tactical Communications Systems. Basic Parameters, 1986.
- FRIEDMAN George, fondatorul STRATFOR, „*România trebuie să învețe să fie mai periculoasă pentru a exista, să fie un risc pentru ruși, germani și de ce nu, americani*”, interviu NotNews.ro, 16 noiembrie 2010, București.
- FM 34-1 Intelligence and Electronic Warfare Operations, Headquarters Department of the Army, Washington DC.
- GARSTKA John, *Information and Network – Centric Warfare*, J 6 Presentation, Washington, DC, 1998.
- MINCU Constantin, dr., GREU Victor, dr., ROTARIU Costel, ing., *Salt de frecvență și kontrasalt de frecvență*, Editura Militară, București, 1998.
- MINCU Constantin, dr., TIMOFTE Gruia, dr., *Compatibilitatea Sistemelor Radioelectronice*, Editura Olimp, București, 1999.
- MUREȘAN M., VĂDUVA Gh., *Războiul viitorului, viitorul războiului*, Editura UNAp, București, 2005.
- PÂRLOG Nicu, Armele Viitorului, <http://us.mg6.mail.yahoo.com>.
- Serviciul Istoric al Armatei – *Enciclopedia Armatei României*, colectiv de autori, Editura CTEA, București, 2009.
- Simpozionul Jubiliar AFCEA, Washington DC, 18-19 Iunie 2006.
- TOFFLER Alvin și Heidi, *Război și anti-război*, Editura Antet, București, 1995.



TOFFLER Alvin, *Powershift, puterea în mișcare*, Editura Antet, București, 1995.

Reviste de specialitate

Gândirea Militară Românească, anii 2001-2015

Buletinul Universității Naționale de Apărare “Carol I”, 2008-2015

Revista Forțelor Terestre, anii 2005-2015

Impact Strategic, anii 2006-2015

Revista de științe militare, anii 2006 – 2015

Romanian Military Thinking Journal, anii 2005 – 2015

Revista comunicațiilor și informaticii nr. 2 (10)/2009 – număr special

Revista comunicațiilor și informaticii – număr special, 14 iulie 2008





MANAGEMENTUL SITUAȚIILOR DE URGENȚĂ

THE MANGEMENT FOR EMERGENCY SITUATIONS

Colonel (r.)prof. univ. dr. Eugen SITEANU*
Colonel (r.) prof. univ. dr. Benone ANDRONIC**

Rezumat: *Dezastrele produse de cutremurele devastatoare din Nepal, cu cortegiul lor de pierderi umane și materiale, trebuie să ne conștientizeze de importanța managementului situațiilor de urgență.*

În managementul situațiilor de urgență, planificarea acțiunilor de răspuns, care poate anticipa anumite aspecte din evoluția ulterioară a unui dezastru, este extrem de importantă, deoarece aceasta reprezintă concretizarea într-un plan de acțiune multiorganizațional, a răspunsului diferitelor organizații ale unei societăți, asigurându-se astfel succesul acțiunii de salvarea a cât mai multor vieți omenești și diminuarea, astfel, a procentelor pierderilor umane și materiale.

Cuvinte-cheie: *dezastre; situații de urgență; pierderi umane și materiale; plan de acțiune; prevenire; comunicare; alarmare.*

Abstract: *The disaster produced by the devastating earthquake in Nepal, with its human and material losses, determined us to realize the importance of emergency management.*

In the emergency management the planning response actions can anticipate certain aspects of further development of a disaster, it is extremely important because this response represents the concrete plan of a multi-organizational action, the response of a society different organizations, ensuring thus the success of the action as saving many lives and reducing thus the percentages human and material losses .

Keywords: *disasters; emergencies; human and material losses; action plan; prevention; communication; alarm.*

* Membru asociat al Diviziei de Istoria Științei a CRIFST al Academiei Române, membru corespondent al Academiei Oamenilor de Știință din România, membru supleant în Consiliul Director al Asociației Naționale a Cadrelor Militare în Rezervă și în Retragere „Alexandru Ioan Cuza”, vicepreședintele Asociației Absolvenților Universității Naționale de Apărare „Carol I”, membru în consiliul editorial și redactor șef al Revistei de Științe Militare, email: esiteanu@yahoo.com.

** Profesor universitar asociat la Universitatea Națională de Apărare „Carol I”, email: benoneandronic@yahoo.com



Dezastrile naturale sunt disfuncții grave produse din cauze geofizice, geoclimatice, cosmice și din alte cauze naturale. Ele fac parte din viața naturală a planetei și se produc în urma unor evenimente care generează focare de presiuni ce produc disfuncții și dezechilibre semnificative în activitatea planetei. Cutremurele, uraganele, inundațiile, căderile de meteoriți, fenomenul încălzirii globale, intensificarea nivelului de radiații solare și cosmice etc. se produc în afara voinței oamenilor. Oamenii le cunosc și fac eforturi substanțiale pentru a le cunoaște și mai bine, pentru a se proteja la timp de impactul lor și, mai ales, de efectele lor. Cu toate acestea, aproape în fiecare zi, pe planetă, au loc evenimente naturale cauzatoare de pagube materiale și chiar de pierderi de vieți omenești.¹

Pe plan mondial se constată o tendință de creștere a pierderilor înregistrate datorită dezastrelor naturale, în condițiile în care frecvența de producere a fenomenelor dramatice este relativ constantă, în pofida realizărilor științifice și tehnologice de predicție, prevenire și alarmare, bazate pe experiență istorică îndelungată și pe dezvoltare continuă a capacității omului de relaționare cu mediul în care își trăiește viața.

Măsurile de predicție, prevenire și alarmare în scopul reducerii riscurilor adoptate la toate nivelurile de responsabilitate constituie factori importanți pentru a ajuta să fie redus semnificativ numărul pierderilor umane (oamenilor care își pierd viața în dezastre), să fie diminuate pagubele materiale, păstrate condițiile de mediu favorabile vieții și continuării (dezvoltării) activităților omenești.

În țara noastră, în conformitate cu prevederile Legii privind protecția civilă 481/2004, una din principalele atribuții ale autorităților administrației publice centrale și locale, este aceea de înștiințare, avertizare și alarmare a populației în situații de urgență.

Inundațiile dezastruoase produse pe teritoriul țării noastre în ultima perioadă, manifestate cu intensitate deosebită și pe arii extinse, ca urmare a defrișărilor fără nici o raționalitate, au relevat importanța măsurilor preventive de înștiințare, avertizare și alarmare a populației. Lipsa unor mijloace integrate de înștiințare și avertizare au creat întârzieri în transmiterea informațiilor vitale, în timp real, asupra fenomenelor meteorologice care le-au generat.

În prezent, gradul de asigurare cu mijloace tehnice la nivel național este de 12%, dintre care aproximativ 80% din echipamentele existente au vechime în

¹ Proiectul „cercetări interdisciplinare pentru proiectarea strategiilor economico-financiare de acțiune în evenimentele de risc extrem. Hazarde naturale și accidente tehnologice” PROSTRACT, Etapa 3/30.06.2010, Proiectarea parteneriatului public-privat de acțiune pentru reducerea efectelor dezastrelor naturale și accidentelor tehnologice, Centrul de Studii Strategice de Apărare și Securitate, Universitatea Națională de Apărare „Carol I”, București, 2010, p. 11.



exploatare de 20-40 de ani, aspect ce conduce la un management defectuos privind acest segment de urgențe civile.²

Ca urmare, menținându-se și amplificându-se capacitățile umanitare de răspuns, concretizate în pregătirea intervenției și desfășurarea acesteia în timpul producerii dezastrului și post-dezastru, se dezvoltă o nouă direcție de acțiune, necesară și posibilă, respectiv concentrarea spre risc și spre intervenția adecvată pentru reducerea acestuia, respectiv a vulnerabilităților comunităților la impactul dezastrului.

O strategie de reducere a riscului dezastrului, provocare globală astăzi și pe viitor, trebuie construită pe politici de dezvoltare durabilă care implică toate comunitățile și aproape toate eforturile umane. Neîndoielnic, o asemenea strategie nu poate fi clădită decât pe mai multă cunoaștere, mai mult angajament public, parteneriat intensificat în implementarea măsurilor de reducere a riscurilor de toate genurile și la toate nivelurile, pe un management eficient al informațiilor, care au rol fundamental în orice situație de urgență.

Reducerea riscului dezastrului se bazează pe o strategie coerentă de evaluare continuă a vulnerabilității și riscului. Guvernele și comunitățile înțeleg tot mai bine că politica reducerii dezastrului este o investiție prioritară și înțeleaptă și au adoptat măsuri menite să o fundamenteze și să o realizeze.

Îndeplinirea acestor atribuții necesită o serie de clarificări conceptuale și o metodologie bine structurată, fără de care rezultatele activității nu pot fi concludente și utile societății. Tratarea superficială sau simplist-reducționistă a domeniului nu poate însemna decât consum nejustificat de resurse, strategii și politici incoerente și ineficiente, amplificare a vulnerabilității. Mai mult, reducerea riscului de dezastru natural necesită implicarea mai multor actori (structuri guvernamentale, instituții tehnice și educaționale, profesii, operatori economici, comunități locale etc.) integrați într-o planificare, și angajați în relații multidisciplinare și schimburi de informații de interes și cu aceeași semnificație pentru toți.

Urgențele majore, provocate de dezastru, sunt evenimente cu probabilitate de apariție scăzută, care concurează pentru atenție cu prioritățile vieții zilnice. Chiar în comunitățile unde dezastrul are o frecvență de apariție mare, cum este cazul actualmente în Nepal, populația eșuează adesea în asigurarea măsurilor minime de prevenire și, mai ales, de comunicare.

Comunicarea în situații de urgență trebuie să dezvolte măsuri sau programe care să permită ajungerea informației la cetățeni și să stimuleze interesul și atenția populației pe fazele de prevenire și alarmare.³

² <http://www.situatatiideurgentă.ro>



Obiectivele de comunicare pe timpul fazei de prevenire presupun: planificarea comunicării; testarea mesajelor; dezvoltarea de recomandări consensuale; stabilirea de alianțe în caz de dezastre, în special cu țările vecine; determinarea de acțiuni specifice pentru îmbunătățirea sistemului de management al urgențelor.

Este perioada în care se asigură planificarea acțiunilor în domeniul comunicării. Organizațiile, în funcție de tipul de urgențe la care răspund, pot anticipa necesarul informațional pentru susținerea procesului de comunicare. Pot fi găsite răspunsuri la întrebări probabile sau soluții la probleme posibile. Procesul de comunicare pentru cazul răspunsului efectiv la urgențe se inițiază prin pregătirea mesajelor și testarea acestora. Sunt identificate resursele necesare susținerii comunicării și verificate mecanismele care antrenează aceste resurse. Se stabilesc parteneriate și alianțe pentru a asigura consecvența în mesajele transmise și veridicitatea informațiilor produse.

Eficiența răspunsului la urgențe poate depinde de abilitatea societății (organizațiilor sociale) de a-și pune în comun resursele și de ale utiliza eficient. În situația solicitării de resurse de la alte organizații, cum ar fi cele umanitare internaționale, lipsa unei terminologii standard poate face dificil acest proces. Această problemă apare în cadrul organizațiilor care folosesc sisteme de răspuns la urgențe proprii, neconforme cu standardele internaționale unanim acceptate.

Probabilitatea ca o organizație să interacționeze și să depindă de o altă organizație crește atunci când membrii săi sunt percepuți ca fiind competenți în domeniul de activitate. O situație în care membrii organizațiilor de răspuns la urgențe pot căpăta încredere sau pot cunoaște cum funcționează alte organizații este procesul de pregătire în comun. Personalul serviciilor de urgență profesionale, serviciile medicale de urgență au în acest fel posibilitatea de a compara standardele operaționale, tehnicile manageriale și de a adopta ceea ce e mai potrivit pentru situații de urgență.

Un alt domeniu al răspunsului la urgențe, unde comunicarea deține un rol important, este planificarea acțiunilor de răspuns, care poate anticipa anumite aspecte din evoluția ulterioară a dezastrului. Acolo unde această activitate se concretizează într-un plan de acțiune multiorganizațional, răspunsul diferitelor organizații poate fi unul unificat și concertat, asigurând astfel succesul acțiunii.

Un exemplu de procedură de răspuns, mutual agreată de mai multe organizații, planificată înainte de apariția unei situații de urgență, poate fi descris astfel:⁴

³ Marin Bildea, *Răspuns la urgențe: planificare, coordonare, comunicare*, Editura Reprograph, Craiova, 2006, p. 12.

⁴ *Disaster preparedness – Disaster management training programme*, United Nations Development



- este necesară o monitorizare a dezastrului astfel încât să poată fi evaluate problemele ce pot apărea (ce obiective sau scopuri sunt necesare a fi îndeplinite) și care sunt resursele necesare;
- fiecare organizație comunică problemele (obiectivele) pentru care este responsabilă;
- este dezvoltată o strategie multiorganizațională agreată mutual, care vine în întâmpinarea obiectivelor și priorităților diferitelor organizații și situații generate;
- incidentul este divizat în zone geografice și/sau zone funcționale, iar organizațiilor le sunt împărțite responsabilități specifice care contribuie la atingerea obiectivelor propuse;
- resursele necesare asigurării responsabilităților fiecărei organizații sunt permanent comparate cu resursele existente, putându-se astfel oricând asigura completarea acestora.

Deși proceduri de acest fel par a funcționa pe principiu unor comitete, ele sunt în realitate activități de echipă, care împart obiectivele și prioritățile formulate ca un set de directive ce asigură reducerea suprapunerilor sau omisiunilor în situațiile critice.

În situații de urgență, comunicarea (informația) este elementul cheie care poate asigura succesul răspunsului furnizat de organizații și indivizi în astfel de împrejurări. De multe ori comunicarea la urgențe se realizează în situații de maximă incertitudine și cu constrângeri de timp aproape imposibile, scopul principal fiind acela de a obține acceptul populației pentru acțiuni care nu totdeauna inspiră încredere sau au șanse mari de reușită. Realizarea unei comunicări de succes în situații de urgență nu se poate face decât cu o cunoaștere și aplicare riguroasă a teoriei tehnicilor comunicării.

Comunicarea de criză, așa cum este normal definită, și comunicarea de risc, așa cum este normal acceptată, nu acoperă fiecare în întregime situația în care trebuie gestionată o situație de urgență și aplicat un răspuns corespunzător la aceasta. Datorită acestui fapt, combinarea elementelor de comunicare de criză cu elemente de comunicare din domeniul managementului riscurilor și așezarea acestora în contextul unei situații de urgență, în special generată de dezastre, oferă posibilități concrete de rezolvare a necesităților de comunicare implicate de răspunsul la urgențe.

În fapt, noi credem că se impune optimizarea managementului informațiilor în situații de urgență, în cadrul unui sistem informațional, pentru a gestiona în mod corect, concret și chiar previzionar situațiile de urgență, posibil a se produce pe teritoriul României.



Cea mai importantă fază a managementului urgențelor, pentru dezvoltarea unui plan de comunicare, este faza preincident. Fiecare element adăugat în această perioadă este o investiție în succesul comunicării de mai târziu. Faza preincident este oportunitatea de a planifica din timp pașii necesari pentru a asigura abilități de comunicare efective pe timpul unei urgențe. Pentru aceasta trebuie să fie luate în considerare ce resurse sunt disponibile și care sunt partenerii în acțiunile de răspuns.

Comunicarea efectivă în situații de urgență înseamnă multiplicare de resurse. De exemplu, pe timpul unei urgențe sunt situații în care cei responsabili pot fi copleșiți de cererile pentru informații ale media și populației, obligați să gestioneze lipsa informațiilor sau mesaje conflictuale transmise de alte organizații. Utilizarea tehnicilor de comunicare permite evitarea suprasolicitării resurselor sau utilizarea inefficientă a acestora. În acest caz, sistemul de calcul (calculatorul), pe baza unor programe (soft-uri) dedicate, poate constitui elementul cheie în managementul informației, pentru rezolvarea cu succes a unor situații de urgență.

Din punct de vedere al comunicării, este necesară anticiparea stresului mental pe care populația îl experimentează și aplicarea corespunzătoare a strategiilor de comunicare de urgență. Important în comunicarea în situații de urgență este cunoașterea modului în care oamenii reacționează în fața pericolelor. Existența unor programe care să ofere variantele de acțiune în anumite situații de urgență poate constitui un element de încredere și stăpânire a decidentului.

Populația este receptivă în general la informația factuală și de cele mai multe ori dorește să audă recomandări pentru acțiune. Unul dintre cele mai critice elemente, pentru a dezvolta astfel de mesaje, este reacția psihologică a oamenilor, atunci când aceștia procesează informația în condiții de mare risc. De exemplu, o atitudine este aceea de focalizare mai mult pe partea negativă a faptelor, decât pe cea pozitivă.

Prezentarea faptelor reale, repetarea constantă a acestora, evitarea detaliilor complicate, asigură credibilitatea mesajelor și a surselor de unde provin acestea. Inconsecvența mesajelor creează anxietate și diminuează rapid credibilitatea. Calculatorul poate fi o soluție viabilă, deoarece poate să ofere soft specializat pentru asistarea deciziei, pe baza prelucrării datelor existente dintr-o bază de date.

Pentru a asigura credibilitatea în comunicarea la urgențe trebuie luate în considerare câteva elemente: responsabilitate și atenție; competență și expertiză; onestitate și deschidere; angajare și loialitate; considerație.

Fundamentarea deciziilor în managementul situațiilor de urgență este mult facilitată de utilizarea unor metode și tehnici decizionale universale sau specifice, adaptate situației ce urmează a fi rezolvată. Apelarea, într-o măsură mai mare la arbori de decizie și alte metode probabilistice, la metode și tehnici bazate pe teoria



utilității, analiză economică ș.a., sporește considerabil atât gradul de fundamentare, cât și gradul de aplicabilitate a deciziilor adoptate.

Exercitarea în condiții de eficiență, a competențelor și responsabilităților ce revin managerilor presupune, din partea acestora, nu numai cunoștințe de specialitate și în domeniul managerial, ci și aptitudini, deprinderi și calități care să faciliteze obținerea rezultatelor dorite. Astfel, managerii indiferent de nivelul ierarhic trebuie să adopte un comportament orientat spre antrenarea colaboratorilor în realizarea obiectivelor ce revin subdiviziunii organizatorice conduse în condiții de eficiență. Tehnica de calcul poate oferi soluții pentru modelarea și simularea diferitelor situații de urgență.

Intercondiționările dintre managementul situațiilor de urgență și eficiența actului care concură la asigurarea și realizarea procesului decizional trebuie abordate în dublu sens, respectiv de la management la eficiență și invers.

În managementul situațiilor de urgență fluxul informațional, în general, reprezintă ansamblul informațiilor necesare desfășurării unei anumite operații, acțiuni sau proceduri, de urgență ce se transmite între emitent și destinatar, cu precizarea punctelor intermediare de trecere.

Circuitul informațional desemnează drumul (traectoria) pe care circulă o informație, de la generarea până la arhivarea sau distrugerea sa, funcție de caracteristicile organizatorice ale emitenților și beneficiarilor de informații.

Realizarea unei capacități viabile de management al informațiilor în situații de urgență, în măsură a crea disponibilitatea permanentă de reacție promptă și cu randament sporit în îndeplinirea oricăror misiuni de acțiune, își găsește izvorul în planul managementului. Reținem ca elemente semnificative pentru acest domeniu:⁵

- componența actorilor și organizațiilor de a elabora hotărâri juste;
- profesionalismul în exercitarea comenzii cadrelor;
- un sistem eficient pentru transmiterea și recepționarea deciziilor;
- funcționarea canalelor de informații între toate eșaloanele și între toți decidenții ierarhici etc.

Infrastructura pusă la dispoziția sistemului național de management al situațiilor de urgență, trebuie să asigure realizarea fluxurilor informaționale, procesele de analiză și decizionale necesare. De asemenea, informațiile de stare din acest sistem trebuie să parvină oportunităților naționale, atunci când situația impune. Arhitectura informațională pe care se bazează funcționarea sistemului național de management al situațiilor de urgență necesită realizarea și modernizarea unui centru operativ de urgență, ca instrument pentru evaluarea situațiilor,

⁵ *Reducing Disaster Risk- A Challenge for Development* - Global Report-United Nations Development Programme, Bureau for Crisis prevention and Recovery. www.undp.org/bcpr.



diseminarea informațiilor și integrarea acțiunilor ministerelor și celorlalte instituții publice implicate.

Încadrarea cu personal este un alt aspect important. Pornind de la principiul reprezentativității, în acest sistem ar trebui incluși, cel puțin, reprezentanții autorităților cu responsabilitate în gestionarea situațiilor de urgență. O primă subliniere impusă de aceste reflecții este că oricărei organizații îi este caracteristică o anumită structură permanentă, care corespunde modului în care sunt organizate procesele, activitățile și acțiunile specifice, într-o perioadă relativ mare de timp. Din acest punct de vedere, elementele organizării procesuale și structurale au o mare persistență în timp, fără a fi, însă, rigide și imuabile. Nevoia de eficacitate și eficiență determină o anumită evoluție în timp, pe măsura creșterii valorice a resurselor și a modernizării, ca urmare a îmbunătățirii dotărilor. Sub impactul acestora, orice lider sau manager responsabil va opera acele corective de ordin procesual și structural care se dovedesc utile organizației.

În altă ordine de idei, funcția de organizare procesuală și structurală trebuie să răspundă cerințelor de adaptare a structurii permanente și stereotipurilor procesuale la nevoile curente ale funcționării organizației, ale realizării planurilor pe durată medie și scurtă.

Din această perspectivă, funcția de organizare se va concretiza prin armonizarea contextuală a elementelor de structură și a cadrului procesual pentru a permite managerilor să realizeze, în mod repetat, feed-back-ul și să perfecționeze organizarea existentă.

Scopul esențial este de a stabili riguros funcțiunile organizației, activitățile circumscrise acestora, atribuțiile și sarcinile colective și individuale și a configura, în final, structura organizatorică și relațiile cele mai adecvate cerințelor de funcționalitate a întregului sistem în situații de urgență. Astfel întregul proces managerial al situațiilor de urgență apare ca unul de însușire și transmitere a informației în timp oportun pentru a alarma populația și a preveni pierderile de vieți omenești.

Crearea unui management eficient al informațiilor, bazat pe o bază solidă de date, realizată în diverse baze de calcul, care să conțină proceduri de intervenție, modalități de răspuns și contracarare a efectelor produse de dezastre (situații de urgență) este utilă și necesară în condițiile actuale, mai ales în condițiile unor situații de urgență complexe.

Declanșarea unor situații de urgență are loc cu rapiditate, indiferent de anotimp sau moment al zilei, astfel, se impune luarea unor decizii rapide și optime, cu ajutorul unor mijloace tehnice moderne capabile să avertizeze populația despre producerea acestora.



Sunt necesare alocarea de fonduri financiare din partea organelor abilitate pentru crearea acestor sisteme (soft-uri specializate, tehnică de calcul etc.).

Este esențial ca acest proces să fie declanșat înainte de producerea dezastrelor, în primul rând prin stabilirea obiectivelor și strategiilor prioritare.

Obiectivul principal al managementului, în timp real, a situațiilor de urgență este de a asigura sistemele, procedurile și resursele cele mai adecvate și fiabile pentru a fi puse în practică în caz de dezastru cu scopul reducerii la minim a impactului și efectelor acestuia și pentru o readucere rapidă la normalitate a zonelor afectate.

În opinia noastră, asigurarea coordonării orizontale (între ministere și alte structuri guvernamentale) și verticale (între autoritățile centrale și locale) implică existența unei structuri decizionale interministeriale și, de asemenea, a unor structuri regionale și comunitare pentru implementarea acestui sistem.

O informație ajunsă în timp util de la emițător la receptor și în condițiile în care acesta o transmite în mod corespunzător la beneficiari, poate salva vieți omenești și bunuri materiale. Furnizând, unei comunități vulnerabile, o notificare adecvată în caz de dezastru, aceasta se poate evacua rapid sau se pot lua măsuri de protecție.

Planurile de protecție și intervenție în caz de situații de urgență trebuie neapărat să conțină și informații despre colectarea, evaluarea și procesarea datelor și pentru avertizare.

De asemenea, trebuie prevăzut faptul că sistemele de comunicare clasice - telefon, fax - pot să nu fie funcționale în cazul producerii unui dezastru. Deci trebuie prevăzute alte sisteme alternative de comunicare.

Iată de ce noi ne exprimăm convingerea că procesul de pregătire a răspunsului în caz de dezastru va deveni cu adevărat eficient numai în cazul în care beneficiarul acestuia, populația, știe la ce se poate aștepta și ce trebuie să facă în caz de dezastru. De aceea un element esențial al planului de pregătire pentru dezastru îl constituie pregătirea organizațiilor sociale și, în special, a cetățenilor care sunt amenințați direct de către dezastru.



BIBLIOGRAFIE

- *** *Disaster preparedness – Disaster management training programme*, United Nations Development Programme, Department of Humanitarian Affairs (DHA) from UN, <http://www.disaster.un.org/Pdf>;
- *** *Proiectul „cercetări interdisciplinare pentru proiectarea strategiilor economico-financiare de acțiune în evenimentele de risc extrem. Hazarde naturale și accidente tehnologice”* PROSTRACT, Etapa 3/30.06.2010, Proiectarea parteneriatului public-privat de acțiune pentru reducerea efectelor dezastrelor naturale și accidentelor tehnologice, Centrul de Studii Strategice de Apărare și Securitate, Universitatea Națională de Apărare „Carol I”, București, 2010.
- *** *Reducing Disaster Risk- A Challenge for Development - Global Report*-United Nations Development Programme, Bureau for Crisis prevention and Recovery. www.undp.org/bcpr;
- BÎLDEA Marin, *Răspuns la urgențe: planificare, coordonare, comunicare*, Editura Reprograph, Craiova, 2006;
<http://www.situatiideurgenta.ro>.





**DEZVOLTAREA ECONOMICĂ GLOBALĂ ÎN CONTEXTUL
CRIZELOR ȘI CONFLICTELOR
LOCALE ȘI REGIONALE**

**THE PRESENT GLOBAL ECONOMIC
DEVELOPMENT IN LOCAL
AND REGIONAL CRISES AND CONFLICTS**

*Colonel dr. Ionel-Lucian SANDU**

„O țară dezvoltată este aceea care permite tuturor cetățenilor să se bucure de o viață liberă și sănătoasă într-un mediu caracterizat de siguranță”

Kofi Annan

(fost Secretar General al ONU între 1997 - 2006)

Rezumat: În acest articol mi-am propus să evidențiez modul prin care crizele și conflictele locale și regionale contemporane influențează dezvoltarea economică globală.

Dependența statelor mici de acțiunile statelor dezvoltate, creșterea economică accelerată de descoperirile științifico-tehnologice și atitudinea actorilor geopolitici în context global, vin să detalieze ideile extrase din tema acestui articol. Dezvoltarea economică este necesară, oportună și inevitabilă, problemele principale apărând la asigurarea materiilor prime și resurselor esențiale vieții umane.

Relațiile internaționale actuale și modalitățile de rezolvare a unor divergențe politico-diplomatice argumentează necesitatea existenței și implicării între societățile cu opinii divergente a unor organizații și foruri imparțiale și pacifiste. Fenomenul de globalizare, migrația forței de muncă, asigurarea unui nivel de trai populației corespunzător timpului actual și ridicarea standardului educațional devin teme de studiu emblematic pentru țările dezvoltate.

Protejarea valorilor actuale și identificarea de soluții pentru menținerea echilibrului social în relațiile internaționale contemporane, prin prisma provocărilor noilor descoperiri tehnologice vor invita statele la o dezvoltare constantă și eficientă, fără un consum exagerat și nejustificat de resurse naturale sau crearea de decalaje economice, care ar produce instabilitate globală.

* Comandant, U.M. 01251 Botoșani, luciansnd@yahoo.com.



Cuvinte-cheie: dezvoltare economică globală, crize și conflicte regionale, descoperiri tehnologice, relații internaționale contemporane

Abstract: *In this article I wanted to underline the way in which crises and local and regional conflicts nowadays influence the global economic development*

The dependence of the small states on the actions of the more developed countries, the economic growth accelerated by the scientific-technological developments and the attitude of the geopolitical actors on global context, describe in detail the ideas extracted from the theme of this article. The economic development is necessary, convenient and unavoidable, the main problems appearing when the main raw materials and essential resources for human survival must be insured.

The present international relations and the ways in which political-diplomatic differences are solved, support the need of existence and involvement of some organizations and unbiased pacifist forums wherever societies have differences of opinions. The globalization phenomenon, the migration of the work force, the insurance of a normal standard of living for the population according to the present times and the rise of the standard of education are study issues for the developed countries.

Protecting the present values and the identification of a solution to maintain peace and social balance among international relations, by facing the new technological challenges will invite the states to a constant and efficient development, without excessive and unjustified consumerism as far as natural resources are involved, or the creation of economic gaps which will inevitably lead to a global instability.

Keywords: *global economic development, regional crises and conflicts, technological discoveries, present international relations.*

Dezvoltarea economică este unul dintre conceptele cele mai des utilizate și cu multe conotații, fiind asimilat de foarte multe ori cu creșterea economică, aceasta a căpătat un conținut mai larg în ultimele decenii. Dezvoltarea economică globală este un proces ce dorește să exprime evoluția ascendentă a unor valori economice, într-o perioadă de timp etalon, analizată la nivel național, regional sau global, ce aduce efecte vieții sociale și economice. Ca proces multidimensional, așa cu afirma cunoscutul economist american, Michael Todaro¹, dezvoltarea economică implică schimbări majore în structurile sociale, instituțiile naționale și în atitudinea maselor, declanșând accelerarea creșterii economice, reducerea inegalității și eradicarea sărăciei.

Crizele și conflictele teritoriale, interetnice, economice, culturale, medicale sau de altă natură, apărute în diferite zone de pe glob, dezvoltă comportamente de instabilitate socială, care nu pot fi comparate cu cele studiate anterior. Dacă lupta pentru resursele esențiale vieții se menține ca o determinare străbătută de istorie,

¹ Todaro, Paul Michael, *Economic Development*, fifth edition, Longman, New York, 1994, p.15



supremația tehnologică actuală și dominația sistemelor spațiale fac parte din provocările contemporane, ce nu se regăsesc în cărțile de istorie, ci mai degrabă în revistele științifico-fantastice. Timpul dezvoltă noi situații de relaționare interstatală, sprijinite pe motivații care nu se reduc doar la putere, teritoriu și resurse primare și se va extinde spre influență, constrângere și manipulare.

Intervenția organizațiilor multinaționale pentru asigurarea securității sau stabilității în anumite zone de pe glob, acțiunile umanitare ale acestora și demersurile pentru asigurarea democrației vor aduce modificări majore în cultura și religia statelor sau regiunilor afectate de crize și conflicte, iar vlăguită economică devin fragile spiritual.

Relațiile internaționale contemporane sunt puternic influențate de fenomenul de globalizare, posibilitățile unor state dezvoltate sau în curs de dezvoltare asigură deschiderea unor colaborări multiple, în domeniile: politic, economic, militar și educațional, statele neintegrate determinând apariția unor linii de demarcație ce vor deschide noi situații de analiză geostrategică și de decizii politico-diplomatice, pentru identificarea resurselor sau condițiilor de îndeplinit a normelor statuare, interstatale. În acest context, globalizarea devine o mare provocare pentru țările slab dezvoltate, ele depărtându-se și mai mult de posibilitatea unei creșteri economice necesară populației. Astfel, crizele și conflictele se vor diferenția de la caz la caz, iar modalitățile de rezolvare a diferendelor vor fi complexe. Fiecare actor geopolitic trebuie să-și cunoască capacitatea tehnico-economică de a se angaja în promisiuni și să ia deciziile politice care îi asigură pe termen mediu și lung stabilitate economico-socială de durată, nivelul de trai ridicat să nu fie delimitat doar de o anumită clasă socială în detrimentul celorlalți.

În pas cu globalizarea, descoperirile tehnico-științifice actuale manifestă o evoluție fulgerătoare, oamenii neutilizând rezultatele cercetărilor la valoarea și sensul pozitiv al creării acestora, ci căutând să asigure compatibilitate sau întrebuințare în sistemul militar.

Acumulând un volum mare de echipamente statele cu potențial ridicat doresc îmbunătățirea și înlocuirea continuă a acestora cu tehnologii avansate. Costurile ce intervin în înlocuirea celor vechi și producerea celor noi obligă politicienii și strategii militari să identifice și să aplice variante de recuperare a sumelor consumate. Fiind o putere statală fără egal, cu statut special și implicată activ în organizațiile internaționale, SUA se poate identifica printre primele state care procedează în virtutea exemplului anterior prezentat. Schimburile de echipamente sau importurile și exporturile comerciale, realizate pe principii economice nu au legătură cu donațiile de echipamente militare, pentru îndeplinirea unor misiuni sau sprijinirea unor state conflictuale.



Recuperarea unor sume importante vin sub alte forme financiare, din partea cotizațiilor statelor participante la acțiuni sau din resursele vitale esențiale, sub formă de materie primă, a statelor sprijinite, incapabile să riposteze. Rezerva de petrol din Irak, aflată pe locul patru în lume după Arabia Saudită, Venezuela și Iran², și minereurile rare din Afganistan, de peste un trilion de dolari, nu puteau lăsa SUA indiferentă în fața situațiilor internaționale create, iar în lipsa unor *motive temeinice*, pot să apară termeni noi și *scenarii* pe scena geopolitică, cum ar fi terorismul sau conflictele interetnice.

Dezvoltarea economică asimetrică, crearea de diferențe majore între posibilitățile statelor și nivelul de trai scăzut pentru o mare parte din omenire, determină apariția crizelor și conflictelor contemporane. Contradicțiile sociale trimit în extreme anumite ideologii comportamentale, actele de terorism fiind metodele și mijloacele de manifestare a opoziției față de fenomenele inumane percepute în prezent de aceste grupări.

Pe parcursul istoriei puterile coloniale au dorit să transmită statelor colonizate parte din experiența acumulată, dezvoltarea sistemului instituționalizat de organizare și conducere, necesitatea implementării sistemului educațional, importanța investițiilor în industrie și opțiunea alegerii sistemului social, democrație sau anarhie. Astfel, nu doar țările europene occidentale au avut de câștigat, ci și statele colonizate, în consecință relaționarea social-economică există și în prezent în mare parte, chiar dacă cele din urmă și-au câștigat independența.

Ca supraputere globală, SUA nu s-a bucurat de asemenea oportunități în evul mediu, dar după secolul XX, politica de extindere a relațiilor internaționale și de implicare oarecum brutală în organismele decizionale, a câștigat o poziție primară, din anumite puncte de vedere, binemeritată. Intervențiile în Irak și Afganistan au avut drept scop menținerea accesului la resurse, în principal petrol, SUA alocând sume importante de bani și în bugetul federal din 2015, pentru atacurile aeriene împotriva ISIS și protejarea regiunii kurdistanice și a orașului capitală Erbil, unde se află cele mai importante rezerve de petrol, iar distrugerea acestei zone ar destabiliza economia SUA pentru o lungă perioadă de timp. Încercarea de a introduce în aceste regiuni lecții de democrație occidentală s-a dovedit a fi o mască pentru realul obiectiv, accesul la resursele naturale, iar cum în economie nu este suficient să produci, SUA caută să dezvolte și o nouă piață de desfacere, care să îi asigure schimburi comerciale eficiente, pe termen mediu și lung. SUA exportând tehnologie modernă și echipamente militare în aceste regiuni produce efecte pentru perioade lungi de timp, obligând statele din Orientul Mijlociu și Asia Centrală la o colaborare permanentă, de perspectivă îndelungată.

² <http://www.zf.ro/companii/energie/top-15-tari-cu-cele-mai-mari-rezerve-de-petrol-9619757>.



Dacă vom face o analiză a conflictului, pe parcursul istoriei părerile sunt diferite, existând suficient de mulți specialiști care consideră că este rațional, benefic și constructiv pentru o ordine mondială în echilibru, chiar dacă se produc mari pierderi de vieți omenești și de materiale. Tocmai aceste pierderi demonstrează necesitatea dezvoltării de noi instituții decizionale internaționale, echipamente performante și sisteme de apărare moderne. Astfel, economia trebuind să aloce o mare parte din efort producției militare, care reprezintă costuri uriașe, locuri de muncă noi și, așadar, un nivel de trai mai bun. În altă ordine de idei, statele sărace implicate în conflicte alocă importante sume de bani pentru întreținerea de armate proprii, achiziției de armament și tehnică militară, determinând prelungirea stării de criză, în timp ce marea majoritate a populației se cufundă în mizerie, foame, boli și sărăcie.

Conflictele apărute în anumite zone sau regiuni vor atrage atenția multor state dezvoltate, care identifică situația ca o oportunitate propice consumului și investițiilor pe termen lung în economie și infrastructură teritorială. Relațiile internaționale se vor adapta la specificul crizelor și conflictelor existente, instituțiile supranaționale având greutate decizională și direcționând comportamentul intra și internațional spre conduite unanim acceptate.

Uniunea Europeană, OMC³, G8, G20, BRICS sau Curtea Penală Internațională au înlocuit sau extins funcții naționale, pentru a facilita emiterea de acorduri internaționale în virtutea provocărilor contemporane și creării unei stabilități globale. În fața acestor actori geostrategici, ONU rămâne un simplu intermediar, cu statut de observator, instrumentele de convingere și constrângere la nivel regional fiind limitate, cele 193 de state membre nu au reușit să stabilească o structură de forțe permanentă pentru acțiuni militare, doar când se emit rezoluții ale Consiliului de Securitate se constituie structuri care să intervină, în funcție de misiunile stabilite pentru asigurarea securității și stabilității în anumite regiuni.

Statele dezvoltate conștientizând importanța interrelaționării financiar-bancare au înființat începând cu 1975 un *Grup*⁴, discuțiile relaxate și private fiind dominate de criza petrolului din acea vreme. Statele membre ale grupului, reprezentate de șefii de guverne sau miniștrii economiei și finanțelor, urmăresc coordonarea politicilor macroeconomice și a ratelor de schimb între aceste țări, determinând raporturile de forțe pe plan internațional și ordinea economică mondială. Cooperarea economică și financiar-bancară este benefică stabilității globale, de aceea s-a constituit în 1999, forumul G20, pentru a reuni economiile dezvoltate și marile economii emergente, dorindu-se să se identifice soluții de

³ OMC – Organizația Mondială a Comerțului

⁴ G8 – fiind inițial constituit din șase state membre: Franța, Germania de Vest, Italia, Japonia, Marea Britanie și SUA, un an mai târziu atașându-se și Canada, iar în 1998 Rusia



perspectivă pentru o economie globală prosperă. Mai mult, interrelaționările statale vor produce efecte pozitive și în relațiile diplomatice, crizele și conflictele fiind diminuate pe întregul mapamond. Apariția după anii 2000 a BRICS⁵-ului, ca principal adversar al G8, creează motive de îngrijorare pentru pacea lumii, BRICS anunțând în 2014 că vor să dezvolte o monedă proprie și instituții alternative la Banca Mondială și Fondul Monetar Internațional.

Totuși, după analize detaliate, UE și Japonia vor constitui principalele puteri care vor putea răsturna actuala poziție de lider mondial a SUA, existând încă decalaje mari între acestea privind resursele naturale, descoperirile tehnologice, potențialul militar și limbajul educațional și de cercetare științifică, limba engleză fiind un atu al firmelor americane în tranzacțiile internaționale, iar expansiunea modului de viață american afectând și vechea tradiție japoneză.

Dezvoltarea unor state precum Indonezia, Mexic, India, Brazilia, etc. și afilierea sau nu a acestora la diferite organisme internaționale, conjugate cu presiunile existente pe plan intern, vor produce schimbări substanțiale în relaționarea interstatală actuală, existând posibilitatea deschiderii de noi zone sau regiuni conflictuale. Contradicțiile interne pot apărea datorită diferențelor majore dintre condițiile de trai ale claselor sociale existente.

Marile puteri au asigurat statelor cu forță de muncă ieftină noile descoperiri tehnologice, în scopul realizării unei creșteri economice galopante, reușind să stimuleze statele în curs de dezvoltare spre noi ambiții. Astfel, țări precum China și India au devenit puternic industrializate, în centre ce sfidează marile metropole cu statut global, ajungând la o populație de peste 10 milioane de locuitori și producând înmulțirea îngrijorătoare a acestor tipuri de zone administrative, în India fiind peste 20. Această accelerare produce alte tipuri de nemulțumiri în rândul populației: nivelul de trai rămâne scăzut, exploatarea forței de muncă trece sub limite acceptate, dezvoltarea *industrii subterane*, condiții de muncă inumane, obligând la o migrație în masă a forței de muncă spre state care asigură condiții civilizate de trai și muncă, acces la educație și protecție socială. Astfel, personalul specializat pierde un procent important de locuri de muncă, în fața unuia necalificat, dar plătit mai ieftin, declanșându-se un conflict între cele două categorii de oameni, care poate deveni violent și în state civilizate, precum Marea Britanie, Franța sau Italia.

Migrația forței de muncă și de extindere a piețelor de desfacere nu poate fi oprită, fenomenul de globalizare economică determină apariția unei piețe mondiale, prin integrarea economică a statelor și circulația transfrontalieră a bunurilor și serviciilor, fără a reduce sau limita importanța economică a fiecărui stat. În evoluția

⁵ BRICS – acronim care face referire la țările membre ale unei uniuni constituite în scop economic: Brazilia, Rusia, India, China, Africa de Sud



umanității progresul tehnologic va continua să producă creșteri economice alarmante, chiar și în perioade de criză și conflict existente, găsimu-se mereu justificări pentru importanța investițiilor în dezvoltare economică, decât spre un echilibru global, declanșându-se procese de schimbare socială.

Oamenii sunt capabili să inițieze procesul de transformare al societăților prin aplicarea principiilor modernizării, apariției contradicțiilor între clase sociale, exploatați și exploatați, crearea de tensiuni între grupuri etnice, rasiale sau religioase, schimburile economice putând aduce modificări ale valorilor morale și culturale⁶.

În procesul de creștere economică, schimburile comerciale se pot realiza și pe căi maritime, obligând marile puteri la demersuri politico-diplomatice, pentru a obține supremația principalelor puncte sau noduri de trecere, cum ar fi: Canalul Panama, Canalul Suez, Strâmtoarea Bosfor-Dardanele, Gibraltar, Ormuz, Malacca și Singapore etc. Aceste căi maritime, fiind deosebit de importante pentru comerțul mondial și pentru circulația navală, au trezit și interesul statelor riverane pentru procurarea de avantaje economice, care au condus la nenumărate conflicte violente, regăsite în istoria lumii antică, dar și actuală.

Extinderea activității comerciale de producție și desfacere sau de import-export, au determinat dezvoltarea constantă a statelor puternice, vlăguind de resurse pe cei slabi, incapabili de apărare. Concurența continuă în computere, comunicații și informatică și apariția de tehnologii avansate au efecte directe în relațiile internaționale contemporane. Spionajul industrial și militar, obținerea de informații clasificate prin servicii de specialitate, încercările de influențare decizională politico-diplomatică sunt factori care vor interveni negativ într-o dezvoltare economică globală eficientă. Cu siguranță, aceste lucruri nu reprezintă elemente de noutate, dar implică națiunile și organismele internaționale la dialoguri fără rezultate concludente.

Marii dezvoltatori doresc să demonstreze eficiența noilor descoperiri tehnologice din comunicații, informatică, cibernetică, media și militare, atrăgând investitorii sau beneficiarii cu oferte de nerefuzat, bazându-se pe cereri mari și pentru perioade lungi.

O atenție deosebită este îndreptată spre nanotehnologie, principala direcție fiind medicina, dar există reale preocupări și în domeniile militar, de comunicații și informatică, auto și industrial, nanotehnologia cuprinzând și structurile complexe, care au la bază tehnologii ce respectă specificațiile la nivel atomic și folosind o

⁶ Sociologul francez, de origine evreiască, Émile Durkheim, a subliniat în opera sa „Diviziunea muncii în societate”, interdependența instituțiilor într-o societate și modul în care acestea interacționează cu unitatea culturală și socială, astfel societățile primitive pot face trecerea la societăți mai avansate.



sinteză mecanică, obținându-se rezultate spectaculoase comparativ cu reacțiile la nivel microscopic. Cercetarea în acest domeniu depășește un deceniu, state ca SUA, Japonia, Marea Britanie și Olanda obținând rezultate remarcabile și dezvoltând echipamente ce pot detecta și identifica armamentul nuclear, biologic și chimic sau executa misiuni de cercetare și spionaj industrial și militar. Aceste tipuri de echipamente vor atrage și alți competitori pe piața cercetării științifice, livrabile rezultate, precum MAVs⁷, intrând deja pe piața mondială, asimetria creată producând prăpastii uriașe între statele conflictuale.

Alte fonduri financiare alocate substanțial în perioade conflictuale, pentru obținerea de progrese tehnologice, o reprezintă robotica. Nu există încă roboți-soldați sau cu care să se poată conversa, dar există roboți care au contribuit cu succes la operații chirurgicale de mare finețe. Doar pentru acest domeniu de cercetare SUA a alocat 30 de milioane de dolari pe an, pentru o singură subdiviziune a unei universități de profil, Universitatea Carnegie Mellon. Și în acest domeniu actori puternici pe scena geopolitică a lumii investesc de perioade mari de timp: Japonia – fost lider în robotică, mai mult pe latura hardware și în industria auto; China – a achiziționat peste 36.000 de roboți industriali, doar în 2013; Franța – a dezvoltat domeniul software; Germania și Italia – în industria auto; Finlanda și China – în comunicații, etc., demonstrând nivelul economic ridicat al statelor și competiția internațională, existentă în prezent.

Un alt factor al dezvoltării economice globale îl reprezintă tehnologia spațială. Tot lider de proiect este SUA, care prin NASA⁸, experimentează echipamente pentru cercetarea cosmosului, cunoașterea detaliată a pământului și a fenomenelor naturale. Aceste acțiuni vin să destabilizeze statele concurențiale în cercetare spațială și produc apariția și dezvoltarea de contradicții diplomatice, fiecare cercetare având aplicabilitate și în sfera militară.

În acest proces amplu de interrelaționare statală și dezvoltare economică globală apar acțiuni izolate de tulburare a activității pașnice prin atacuri informatice, care se înmulțesc înspăimântător și produc pagube uriașe statelor, organismelor financiar-bancare internaționale și instituțiilor neguvernamentale, realizând instabilitate regională sau chiar globală, declanșând divergențe ce pot escalada într-un timp foarte scurt în conflicte de amploare. În anul 2014 au fost înregistrate atacuri cibernetice care au produs pagube de peste un trilion de dolari, depășind cu mult pagubele produse prin alte tipuri de conflicte existente. Cu toate politicile de securitate existente, cu legislația impusă și măsurile de protecție

⁷ MAVs – Micro Air Vehicles sau micro drone

⁸ NASA – (National Aeronautics and Space Administration) Administrația Spațială și Aeronautică Națională, agenție a SUA, înființată în 1958, responsabilă cu programul spațial public al SUA și cu cercetare civilă și militară.



locale, sistemele de operare sunt vulnerabile, ușor de atacat, devenind victime sigure ale criminalității informatice. Încercările de a proteja sistemele de comunicații sau informatică la nivel zonal și regional prin folosirea unor sisteme satelitare, conduc la mutarea acțiunii conflictuale în spațiul cosmic.

Viața internațională actuală este plină de încercări dificile, există frământări sociale în Europa, suficiente conflicte înghețate în Asia, mai puțin analizate de specialiștii geostrategi (China-Japonia, Coreea Nord-Sud, Iran-Israel, Pakistan-India, etc.), se cunosc acțiunile teroriste din Africa de Nord și Orientul Mijlociu și, de asemenea, focarele virusului Ebola (Africa Centrală și de Vest), toate vor lăsa urmări adânci în atitudinea comportamentală interstatală.

Statele dezvoltate își iau măsuri, din timp de pace, pentru constituirea rezervelor necesare parcurgerii de etape conflictuale sau de criză, pregătindu-și economia să răspundă provocărilor contemporane, statele slab dezvoltate fiind, ca atare, condamnate unor pierderi uriașe.

Decalajele economice se prefigurează a fi următoarea problemă de amploare globală. Într-un raport al ONG-ului britanic Oxfam⁹, se face precizarea că partea din avuția mondială, care revine celor mai bogați 1% a crescut până la 48% în 2014, de la 44% în 2009 și este posibil să treacă pragul de 50% în 2016. Din restul de 52% din avuția mondială aproape 46% este deținut de restul celor 20% dintre cei mai înstăriți, în timp ce 80% din populația mondială nu își împarte decât 5,5% din patrimoniul mondial. Directorul Oxfam, Winnie Byanyima, declara că trebuie luate urgent măsuri de a combate aceste inegalități, de la a taxa mai mult capitalul decât munca și combaterea evaziunii fiscale la introducerea salariului minim și îmbunătățirea serviciilor publice.

Economiile naționale vor fi celulele de bază ale economiei mondiale pentru ani buni din începutul secolului pe care îl parcurgem, chiar dacă toate se întâmplă prea repede, aceste economii ale statelor dezvoltate vor influența consistent nivelul de evoluție tehnologică. Economia mondială va crea interdependențe între sistemele comerciale și financiare, cu influențe asupra agențiilor economice naționale, care va conduce la o dezvoltare concurențială și la o alternare a fazelor de ascensiune și recesiune, având ca scop principal o rezultată pozitivă, zonele de prosperitate dorind a se extinde, în timp ce zonele de sărăcie se vor restrânge. Pentru o economie efectivă este nevoie ca economiile să se transforme în investiții. Acest lucru depinde de: rata dobânzii la credite, evoluția prețurilor, investițiile publice, politica fiscală, stabilitatea economică. Investițiile reprezintă factorul

⁹ OXFAM – Confederație internațională din 17 organizații, fondată în 1942, cu activitate în aproximativ 94 de țări, cu scopul principal de a asigura oamenilor exercitarea drepturilor și îmbunătățirea vieții



principal al creșterii economice și au la bază două surse principale: economiile populației și împrumuturile externe.

Marea provocare pentru acest secol rămâne înfruntarea și înfrângerea sărăciei. Frica sau spaima de a se confrunta cu crize economice, politice sau culturale majore au determinat statele dezvoltate să pună accent pe obiectivele pe termen lung ale statului care vin să sprijine echilibrul intern, astfel statele nu au evitat apariția de noi crize sau conflicte interne, dar au și cunoscut o creștere economică importantă și stabilitate convingătoare.

Stările de conflict existente la un moment dat într-o regiune influențează direct relațiile comerciale ale statelor, dar acestea nu pot înceta total. De aceea, cu toate sancțiunile și măsurile luate de occident în contextul conflictului Ruso-Ucrainean, Rusia a avut schimburi comerciale de aproximativ 50 miliarde de dolari în 2014 cu state precum China, Olanda, Germania și Italia, simțindu-se o scădere cu 10%, față de 2013. Se poate trage concluzia că statele cu mare putere economică au interes să rezolve problemele Rusiei, deoarece prin sancțiunile aplicate acesteia este direct afectat comerțul regional și global, deci și dezvoltarea economică globală.

Relaționarea internațională existentă în contextul fenomenului de globalizare deschide oportunități comerciale complexe, majoritatea statelor europene fiind dependente de gazele și petrolul Rusiei, de desfacerea produselor exportate și de importul altor materii prime esențiale, de buna funcționare a sectorului industrial, a companiilor de comunicații, financiare și bancare. Criza declanșată în Ucraina afectează direct cifrele de afaceri ale companiilor implicate, Rusia fiind al treilea partener economic cu UE, după SUA și China, interesul de rezolvare a conflictului fiind comun. Orice scădere economică a unor state produce efecte inverse pentru alte țări. Dacă Rusia va rupe relațiile economice cu Europa, va fi obligată să identifice noi oportunități comerciale în zona Asiei, unde a și început relaționarea cu China și India.

SUA este și va rămâne principala putere cu influență globală ce poate anticipa orice breșă de slăbiciune a statelor ce sunt încercate prin frământări interne și va găsi metode de angajare a unui *sprijin ideologic* de rezolvare a instabilității zonale. Scopul principal fiind tot acela de a-și asigura platforme de angajare comercială sau militară și pentru a-și deschide noi oportunități de desfacere prin piețe de consum diversificate.

Interesele comerciale și economice ale actorilor statali determină reconfigurarea pozițiilor geopolitice ale acestora. Este greu de stabilit o imagine concretă a intereselor sau afilierii statelor în prezent, actualele crize și conflicte declanșate produc permanente schimbări pe tabla de șah geostrategică globală. Tendințele de a asigura un nivel de trai ridicat, prin deschiderea de noi piețe de



desfacere, dezvoltare tehnologică și creștere economică, eliminarea șomajului, sărăciei și inegalităților umane produc mutații din ce în ce mai evidente în zona relațiilor internaționale contemporane.

Astăzi, strategia de dezvoltare economică adoptată de societățile transnaționale admite că factorul determinant îl reprezintă înlocuirea forței de muncă numeroasă, cu economia bazată pe informație și tehnologie avansată, progresul fiind incontestabil, țările dezvoltate atingând cel mai ridicat standard de viață.

Concluzii

Caracteristicile crizelor și conflictelor contemporane secolului XXI le regăsim în studiile de specialitate, în mass-media, în infrastructura informatică și în configurația relațiilor internaționale existente. Interacțiunea statelor în procesul de dezvoltare economică globală poate produce modificări de decizie și comportamentale, declanșând crize politice, diplomatice și economice, ce escaladează, de cele mai multe ori, în conflicte de amploare.

Rezultatele cercetării științifice și produsele dezvoltării tehnologice actuale produc dereglări de percepție, în principal din partea celor care nu aderă la aceste fenomene contemporane, nu participă la concurența interstatală și preferă un conservatorism inexplicabil, ajungându-se la măsuri radicale ce cauzează urmări dezastruoase pentru umanitate și natură.

De peste două milenii s-a demonstrat tendința unor popoare de a-și extinde teritoriul, prin diverse metode, mai mult sau mai puțin violente. Prezentul ne obligă să adoptăm măsuri ce trebuie să aducă protecție omenirii, descoperirile științifice și dezvoltarea tehnologică actuală produc profunde transformări sociale, în contradicție cu formele de civilizație care resping progresul.

Fermitatea relațiilor interstatale trebuie să asigure o situație politică stabilă, cu atitudine constructivă și în interesul colectivităților, nu doar a unor actori importanți pe scena politică. Cadrul instituționalizat internațional trebuie să facă referiri la termeni simpli, dar importanți, de la granițe și suveranitate la cercetarea în spațiul cosmic, de la migrația forței de muncă ieftine până la asigurarea condițiilor de viață decente.

Înlocuirea forței de muncă cu echipamente tehnologice și industriale va produce efecte negative asupra relației cerere-ofertă, calității produselor, cererii de materii prime și disponibilizării masive de personal, care vor deschide alte divergențe sociale, dacă nu se vor identifica în timp util soluții unanim acceptate. Pentru asigurarea consumului, marii producători trebuie să fie preocupați de ridicarea nivelului de trai al populației, crearea posibilităților de diversificare a



opțiunilor beneficiarilor și conștientizarea adaptării la provocările tehnologice actuale.

Pentru crearea unui echilibru global interesul companiilor și corporațiilor naționale trebuie să reprezinte integrarea în sistemul economic internațional și valorificarea rezultatelor obținute în beneficiul generațiilor viitoare. La fel ca și fenomenul de globalizare, progresul tehnologic este ireversibil, iar decalajele financiar-bancare globale și statale pot produce instabilitate economică. Acțiunile diplomatice și dialogurile sociale pot înlocui cu succes divergențele interstatale, asigurând economiei mondiale o creștere eficientă.

Chiar dacă au chipuri și caracteristici biologice asemănătoare, oamenii au percepții și convingeri despre lume și existență diferite, funcție de evoluția istorică și religioasă. Astfel, deciziile forurilor internaționale devin flexibile, funcție de situațiile divergente complexe, apărute într-o anumită regiune. Inclusiv dezvoltarea economică are o accepțiune diferită, unii dorind să se rezume la strictul necesar unei vieți simple, alții să investească în cercetare științifică, care duce imaginația dincolo de puterea de înțelegere a majorității. Aceste diferențe de opinii vor atrage inevitabil discuții contradictorii prelungite și care se vor finaliza prin dispute sau conflicte de durată.

În contextul dezvoltării economice globale continue, prin apariția noilor descoperiri tehnologice și redefinirea raporturilor interstatale, fenomenul crizelor și conflictelor contemporane trebuie serios studiat și identificate soluțiile optime de rezolvare a divergențelor apărute, care pot influența arhitectura de securitate actuală, toate instrumentele cunoașterii trebuie puse în slujba păcii și pentru binele umanității.

Această lucrare a fost posibilă prin sprijinul financiar oferit prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013, cofinanțat prin Fondul Social European, în cadrul proiectului **POSDRU/159/1.5/S/138822**, cu titlul „**Rețea Transnațională de Management Integrat al Cercetării Doctorale și Postdoctorale Inteligente în Domeniile “Științe Militare”, “Securitate și Informații” și “Ordine Publică și Siguranță Națională” - Program de Formare Continuă a Cercetătorilor de Elită – “SmartSPODAS”.**”

BIBLIOGRAFIE

- BARI, I., *Globalizarea și problemele globale*, București, Editura Economică, 2001;
- BUȚA, Viorel, *Simetrie și asimetrie în acțiunile militare*, Revista de științe militare nr. 3/2010, pp. 51 – 56;



- BUȚA, Viorel, *Unele aspecte ale globalizării științei*, Revista de științe militare nr. 4/2010, pp. 43 – 47;
- BUȚA, Viorel, *Victorii obținute prin acțiuni militare nonviolente de-a lungul istoriei*, Buletinul UNAp nr.2/2010, Editura UNAP, pp. 21- 27;
- CAHILL, Kevin M., ed. *Preventive Diplomacy: Stopping Wars before They Start*. rev. ed., New York: Routledge and The Center for International Health and Cooperation, 2000;
- CHIFU, Iulian; Ramberg, Britta, *Managementul crizelor în societățile de tranziție*, Editura RAO, București, 2008;
- CRĂCIUN, Ioan, *Prevenirea conflictelor și managementul crizelor*, Ed. UNAp, București, 2006;
- FRUNZETI, Teodor, *Soluționarea crizelor internaționale: mijloace militare și nemilitare*, Iasi, 2006;
- LANGILLE, H. Peter, *Conflict Prevention: Options for Rapid Deployment and UN Standing Forces*, International Peacekeeping ,Vol. 7, No. 1, 2000;
- NICOLAESCU, Gheorghe, *Gestionarea crizelor politico-militare*, Ed. Top Form, București 2003;
- SOROS, G., *Despre globalizare*, Ed. Polirom, Iași, 2002;
- TODARO, Paul Michael, *Economic Development*, fifth edition, Longman, New York, 1994;
- ȚICAL, George, *Crisis Management in European Vision*, Colegiul Național de Afaceri Interne – 2012;
- ZAINEA, E., *Globalizarea, șansă sau blestem?*, vol I, *Condiționările creșterii economice*, București, Editura Valand Print, 2000

Manuale și regulamente:

- *** *Manualul NCRS*, Tools for crisis management, cap. 3, Bruxelles, 2005;
- *** *Manualul NATO de răspuns la crize*, Allied Command Operations, (SHAPE), Bruxelles, 2009;
- *** “*The Alliances’s New Strategic Concept*”, adoptat de Șefii de stat și de Guvern la Lisabona, 2010;

Surse electronice:

- <http://ro.wikipedia.org/wiki/Globalizare>
http://ro.wikipedia.org/wiki/Organizația_Națiunilor_Unite
Alte surse: Stratfor, Wikipedia, Washington Post





CONFRUNTAREA DINTRE VIITORUL CALIFAT MONDIAL ȘI SUA

THE CONFRONTATION BETWEEN THE FUTURE WORLD CALIPHATE AND USA

*General (r) prof. univ. dr. Anghel Andreescu**

Rezumat: Tot ceea ce știm astăzi despre securitate trebuie regândit după evenimentele teroriste din 11 septembrie 2001, deoarece, în lipsa capacității noastre de anticipare, teroriștii au exploatat deplin această situație și a trebuit să ne confruntăm cu un război asimetric.

Cuvinte-cheie: Califatul mondial, SUA, Imperiul Euroasiatic, China, terorism.

Abstract: Everything we know about security should be reset since the 11 Sept. 2001 events, because the anticipation capacity had lacked and the terrorists took full advantage of this situation and we had to face an asymmetric war.

Keywords: World Caliphate, USA, the Euro-Asian Empire, China, terrorism.

Acutizarea confruntării dintre cei doi mari uriași, SUA și Califatul Mondial, asistată de alți doi uriași, Imperiul Euroasiatic și China, ar putea deveni un fapt normal în „viitorul extraordinar de dinamic, turbulent, multidimensional și plin de incertitudine”¹, așa cum l-a caracterizat James Canton.

Această stare de nesiguranță se referă la multe amenințări grave, precum: asigurarea cu energie a viitorului; educația precară care nu mai este în același ritm cu schimbările, cerințele rapide cerute de piața muncii; schimbările climaterice grave care vor afecta sever viața oamenilor; globalizarea și nu în ultimul rând, sărăcia și terorismul.

De aceea și întrebarea firească, cui va aparține viitorul, partizanilor modernității, democrației, liberului schimb, ale drepturilor religioase etc. sau

* Prof. univ. dr., Universitatea Biotera, email: rector@bioterra.ro.

¹ James Canton. *Provocările viitorului. Principalele tendințe care vor configura lumea în următorii 5, 10, 20 de ani.* Editura Polirom, 2010, pag. 18.



extremiștilor religioși, care vor deturna viitorul exclusiv în folosul lor, ținându-i pe oameni în sărăcie, manipulare, tiranie².

Autorul apreciază că pentru viitor, bătălia nu poate fi câștigată prin război, prin diplomație sau doar prin relații publice. Ea trebuie câștigată în bună măsură prin extinderea prosperității lumii și sprijinirea securității, a progresului.

Ideea de mai sus este îmbrățișată și de alți futurologi renumiți, mai ales în domeniul securității, al terorismului, precum George Friedman, politolog american, fondatorul și directorul general al Stratfor, agenție privată de analiză geopolitică, care apreciază în mai multe lucrări în domeniu, că „*Secolul XXI va fi marcat de o serie de confruntări dintre puteri care vor încerca să creeze coaliții prin care să controleze comportamentul american și SUA care vor iniția desfășurări militare pentru a stopa această inițiativă. Secolul XXI va avea mai multe războaie decât secolul XX, dar mai puține catastrofe, iar războiul americano islamic este pe sfârșite, dar se întrevede următorul conflict la orizont, cel cu Rusia.*”³

Autorul aprecia cu cinci ani în urmă că, Rusia își va reorganiza vechea sferă de influență, dar va da peste statele baltice, Polonia ceea ce înseamnă, o provocare pentru SUA, deci un nou început al războiului rece.

Același autor, deși nu menționează nimic despre Ucraina, însă aprecia că un alt adversar al SUA va fi China, care prin dinamismul acesteia va ajunge tot mai sus, desigur, nu credea că acest uriaș, China, va avea la sfârșitul anului 2014, cel mai mare PIB din lume, peste 17 trilioane de \$, întrecând pentru prima dată SUA.

SUA reprezintă: 4% din populația lumii, 26% din bunuri și servicii, un PIB de 16 trilioane de \$ și depășea în 2007, din punct de vedere economic: Japonia, Germania, China și Marea Britanie la un loc. Se poate observa saltul uriaș făcut de China care în șapte ani a întrecut SUA din punct de vedere economic.

Se apreciază că era americană a început în decembrie 1991, prin prăbușirea URSS, iar SUA a devenit singura putere mondială, dar secolul XXI a început la 11 septembrie 2001, prin atacul SUA de către Al-Qaeda, care își propunea ca până în 2020 să devină un Califat Mondial, așa cum rezultă din documentele descoperite de poliția din Elveția, cu ocazia unei percheziții la niște reprezentanți ai organizației teroriste, Frații Musulmani.

Al-Qaeda condusă atunci de „emirul Bin Laden”, nu și-a atins scopurile, dar nici SUA nu le-a atins în lupta cu terorismul. De fapt Al-Qaeda dorea să demonstreze slăbiciunea SUA și mai ales să influențeze guvernele din lumea musulmană care aveau relații cu SUA, precum Egipt, Pakistan, Arabia Saudită, Iordania, Indonezia etc. să poată fi înlocuite cu alte guverne, extremist religioase,

² Idem pct. 1, pag. 206.

³ George Friedman. *Următorii 100 de ani. Previziuni pentru secolul XXI*. Editura Litera, București, 2009, pag. 15.



așa cum s-a demonstrat prin declanșarea revoluțiilor islamiste în statele din nordul Africii și Orientul Mijlociu și din fericire nu au ajuns la rezultatul scontat, armatele, forțele de ordine din aceste state musulmane nu au pactizat cu extremiștii.

Singura mare realizare o constituie Statul Islamic, de pe teritoriile parțiale ale Siriei și Irakului, pe care o vom analiza în continuare.

Statul Islamic apreciază că reprezintă lumea musulmană, Al-Qaeda fiind trecută pe locul doi.

Șeful Pentagonului aprecia în 2014 că „Trebuie să fim pregătiți pentru orice. Această structură merge dincolo de o grupare teroristă, gruparea având o ideologie, și o pregătire militară sofisticată”.

Se impune așadar o nouă strategie de combatere a terorismului, folosind alte forțe și mijloace.

Ideologia ISIS face apel la un război total, fără limite sau constrângeri, deși cele două fatwa semnate de Bin Laden cu șefii imamilor au propovăduit tot o luptă totală până la înfrângerea SUA, însă metodele barbare practicate de ISIS întrec orice limite, toți cei care se opun sunt decapitați, măcelăriți prin metode brutale, barbare.

ISIS, sau Statul Islamic al Irakului și Levantului (Siriei), este de fapt aripa radicală a Al-Qaeda, apărută în anul 2013 și a avut o ascensiune deosebită în anul 2014.

ISIS este condus de Abu Bakr-al-Baghdadi, cel care a luat locul fostului șef, Abu-Musab al-Zarqawi, după moartea sa.

Luptătorii din ISIS provin din Orientul Mijlociu, dar și din Occident, cu un suport financiar serios, din partea Arabiei Saudite și a altor state din Zonă.

Strategia SUA împotriva ISIS s-a bazat pe patru direcții de acțiune: raiduri aeriene; sprijinul logistic al forțelor de securitate irakiene și kurde; asistență umanitară etc.

SUA și-a propus, în secolul XXI⁴, cinci scopuri geopolitice care vor domina strategia militară: dominarea totală a Americii de Nord de către armata SUA; eliminarea oricăror amenințări pentru SUA din emisfera estică; controlul total al căilor maritime de acces spre SUA de către flota sa; dominația completă a oceanelor lumii; împiedicarea oricărei confruntări maritime cu alt stat.

„SUA sunt așa de puternice, încât este imposibil pentru restul lumii să le controleze acțiunile.”⁵

⁴ Idem pct. 3, pag. 47.

⁵ Idem pct. 3, pag. 48.



După prăbușirea URSS, la sfârșitul secolului XX, puterile străine s-au stabilit în zonă pentru a se folosi de bogățiile Rusiei, creând o eră a haosului și sărăciei.

Frontiera ruso-europeană a devenit una dintre faliile cu mari probleme, așa cum preciza Friedman dar și politologul Dughin.

Alte previziuni ale politologului G. Friedman, „în 2020, Rusia se va destrăma, idem China, iar în 2040: Franța și Germania vor deveni niște fosile”.⁶

Lista scenariilor violente este completată de Zbigniew Brzezinski⁷ care aprecia că vor avea loc războaie distrugătoare între: SUA și Rusia; între SUA și China peste 20 de ani; între China și Rusia, dar și războaie regionale importante duse cu arme de distrugere în masă.

Același autor⁸ aprecia că sud estul Euroasiei va crea dilemele noii dezordini mondiale, care reprezintă: ½ din populația lumii, două din cele mai importante state ale lumii; ¾ din populația săracă a lumii; tendințele cele mai mari de creștere demografică din lume. Deci controlul Euroasiei înseamnă dominația lumii.

Eradicarea terorismului⁹ este considerată sarcina cea mai urgentă a SUA, de succesul căreia depinde promovarea generală a securității globale.

Referitor la confruntarea între Occident și Islam se apreciază că ar trebui evitată.¹⁰

Henry Kissinger¹¹ aprecia că secolul XXI va fi un secol al rivalității dintre SUA și China.

George Friedman¹² menționa că „Temerea Americii (America se teme) nu de China sau Al-Qaeda, ci de o posibilă cimentare a relației dintre Germania și Rusia”. Aceasta poate șubrezi proiectul euroatlantic dar și statutul de lider mondial al SUA, deci un semnal de alarmă către „liderii SUA dar și Europeni, orbiți de mirajul pacificator al proiectului UE și iluzia garanțiilor de securitate oferite de un NATO lipsit de substanță”¹³.

Interesantă este aprecierea despre România și Polonia, care își păstrează soarta istorică, de a nu fi nici stăpânul propriei sorți „nici căpitanul propriului suflet.”¹⁴

⁶ Idem pct. 3, pag. 132.

⁷ Zbigniew Brzezinski. *Marea Dilemă. A domina sau a conduce*. Ed. Scripta, București 2005, pag. 3.

⁸ Idem pct. 7, pag. 39.

⁹ Idem pct. 7, pag. 215.

¹⁰ Idem pct. 7, pag. 223.

¹¹ Henry Kissinger. *Despre China*. Ed. Comunicare.ro, București 2011, pag. 365.

¹² George Friedeman. *Ținuturi de frontieră*. Ed. Rao, București 2013, pag. 9.

¹³ Idem pct. 12, pag. 10.

¹⁴ Idem pct. 12, pag. 11.



„Un lucru pe care îl înveți în Europa de Est este acela că nu tu alegi cum să trăiești. Adesea aleg alții pentru tine. În realitate România nu a avut niciodată în istorie un cuvânt mai mare de spus ca astăzi, când poate contribui activ la luarea deciziei în cele două structuri.”¹⁵

În schimb „Rusia va căuta să revină la ceea ce a fost odinioară, deci la vechile frontiere ale URSS și Rusiei țariste și asta pentru că Rusia este mai puternică decât era cu zece ani în urmă”¹⁶ iar Putin a așezat Rusia pe un drum al revenirii.

Această renaștere este determinată de: schimbarea conducerii țării; valorificarea resurselor energetice ale țării; reforma sistemului bancar; naționalizarea sistemului bancar și energetic, centralizarea administrației, etc.

Rusia: exportă 67% petrol și gaze naturale; ocupă încă cea mai mare suprafață din lume, deși a pierdut 5 mil. de km²; este pe locul întâi la producția și rezerva de gaze naturale; UE importă 40% din producția de gaze a Rusiei; locul șapte la populație; al doilea arsenal nuclear din lume.

Instrumentele de expansiune ale Rusiei sunt: străinătatea apropiată (Crimeea, deja ocupată și parte din Ucraina); Comunitatea Economică Euroasiatică, formată din șase republici; Organizația Tratatului de Securitate Colectivă formată din șapte republici; Rețelele de oleoducte și gazoducte.

Ideologul partidului Rusia Unită, Aleksandr G. Dughin aprecia că: „Rusia actuală nu reprezintă statul rus integral. Ea este o formulă de tranziție, un proces amplu politic, geopolitic, dinamic și global”¹⁷.

„Rusia este de neconceput fără Imperiu.”¹⁸

„Statutul de putere regională impus Rusiei de către Occident este sinonim cu sinuciderea pentru poporul rus.”¹⁹

„Către un nou Imperiu Euroasiatic”²⁰ aprecia Dughin și „Reîmpărțirea lumii”²¹ precum și „Crearea axei Berlin-Moscova pentru zădărnicierea organizării cordonului sanitar și a luptei împotriva rușilor”²²

Dughin precizează că ar trebui să facă un cordon sanitar din: statele baltice; Polonia; Bielorusia; Ucraina; Ungaria; Cehia; România; Slovacia. De asemenea mai susține că: „Ucraina de Est este predominant rusă; Crimeea să treacă sub

¹⁵ Idem pct. 12, pag. 11.

¹⁶ Idem pct. 14, pag. 21.

¹⁷ Aleksandr Dughin. *Bazele Geopoliticii*, vol. I, Ed. Euroasiatică.ro, București 2011, pag. 17.

¹⁸ Idem pct. 17, pag. 128.

¹⁹ Idem pct. 17, pag. 132.

²⁰ Idem pct. 17, pag. 141.

²¹ Idem pct. 17, pag. 143.

²² Idem pct. 17, pag. 149.



*controlul Rusiei, iar existența actuală a Ucrainei este o lovitură monstruoasă asupra Rusiei, cea mai serioasă problemă ce stă în fața Moscovei*²³.

Bazele Geopoliticii a fost scrisă în anii 1990, ai secolului trecut și a fost destinată rușilor care-și pierduseră idealul național datorită confuziei create și expansiunii Vestului. De menționat că ceea ce a scris Dughin, a împlinit parțial Putin pas cu pas în anii următori.

Ultima lucrare a ideologului Rusiei Unite, Aleksander Dughin²⁴ apreciază referitor la Imperiul islamic (Califatul Mondial) că acesta: se opune imperiului american mondial și ia în calcul confruntarea iar răspunsul poate fi asimetric, deci vor prima actele teroriste.

De asemenea, menționează trăsăturile și direcțiile califatului: guvern mondial islamic; o autonomie largă a grupurilor etnice, dar supuse obligatoriu islamizării sau vor plăti zeciuiala; normele economiei islamice (fără dobânzi, transmiterea zeciuialei săracilor etc.); misiunea religioasă (islam și islamizare); dimensiunea planetară.

Islamiștii au resursele necesare confruntării: recruți din abundență; potențial religios, fanatism extrem, grupuri religioase în toată lumea, internetul, actele teroriste, sacrificiul suprem.

În această ultimă lucrare precizată²⁵, autorul subliniază conținutul ideologic al Imperiului Euroasiatic al Viitorului: Rusia să integreze în jurul său țările și popoarele apropiate de ea; formarea unui front unic împotriva imperiului american; contacte cu statele din Europa, China, America Latină, lumea islamică, alte state din Asia și Africa.

Interesantă este și concluzia finală: „*Rusia să înceapă atunci când este fortificată în interior*”²⁶, iar factorul militar strategic să fie decisiv așa cum a fost cu Osetia de Sud și Abhazia, încorporate Rusiei, iar față de China, de acea putere enormă și care nu capitulează în fața SUA, Rusia trebuie să se apropie cât mai mult.

„*Transformările Rusiei în imperiu, o superputere care să participe la schimbarea finală a lumii.*”²⁷, este un țel suprem.

James Canton precizează că „*Cel de al Treilea Război Mondial a început, un alt gen de război, modelat de idei dar și de bombe, dus pe toate fronturile.*”

²³ Idem. pct. 17, pag. 253.

²⁴ Aleksandr Dughin. *A patra teorie politică. Rusia și ideile politice ale secolului XXI.* U P Chișinău, 2014, pag. 225.

²⁵ Idem pct. 24, pag. 232.

²⁶ Idem pct. 24, pag. 233.

²⁷ Idem pct. 24, pag. 268.



„Organizațiile teroriste nu sunt democrații: ele sunt despotice entități fără lege, care luptă să destabilizeze lumea modernă, ele conduc comerțul, recrutează armate, dirijează bănci, strâng fonduri, fac schimb de resurse.”²⁸

În concluzie apreciem că tot ce știm despre securitate trebuie regândit, odată cu evenimentele teroriste din 11 septembrie 2001 și cele care au urmat după acest masacru, au demonstrat că lumea modernă, democrațiile de tip occidental au prezentat pe această linie multe fisuri de care au profitat teroriștii, iar capacitatea de anticipare a lipsit cu desăvârșire în fața războiului asimetric.

România a demonstrat în tot acest timp, că o politică externă înțeleaptă, participarea în alianțele militare și politice care ni se potrivesc locului și momentului în care ne aflăm, o pregătire adecvată a forțelor de ordine, militare și de informații, alături de masele largi de oameni și mass media, pot ține sub stăpânire fenomenul terorist și pornirile războinice ale unor state.



BIBLIOGRAFIE

- BRZEZUNSKI Zbigniew, *Marea dilemă, A domina sau a conduce*. Editura Scrispta, București 2005;
- CIOCHINARU Ștefan, *Globalizare și strategii politice contemporane*, București 2013;
- CONTON James, *Provocările viitorului. Principalele tendințe care vor reconfigura lumea în următorii ani: 5, 10, 20 de ani*, Editura Polirom, 2010;
- DUGHIN Aleksander, *A patra teorie politica. Rusia și ideile politice ale secolului XXI*, UP Chișinău 2014;
- DUGHIN Aleksander, *Bazele Geopoliticii*, vol. I, Viitorul geopolitic al Rusiei. Editura Euroasiatică.ro, București 2013;
- FRIEDMAN George, *Ținuturi de frontieră*, Editura Rao, București 2013;
- FRIEDMAN George, *Următorii 100 de ani, Previziuni pentru secolul XXI*, Editura Litera, București 2009;
- KAGON Robert, *Despre paradis și putere. America și Europa în noua ordine mondială*, Editura Antet, București 2005;

²⁸ Idem pct. 1, pag 233.



KAPLAN D. Robert, *Răzbunarea geografiei. Ce ne spune harta despre conflictele viitoare și lupta împotriva destinului*, Editura Litera, București 2014 (2012);

KISSINGER Henry, *Despre China*, Editura Comunicare.ro, București 2011.





**FORMAȚIUNILE DE PARTIZANI ȘI DIVERSIONIȘTI SOVIETICI
ÎN SPATELE FRONTULUI ROMÂNNO-GERMAN ÎN PERIOADA
CELUI DE-AL II-LEA RĂZBOI MONDIAL 1941-1944.**

**LES GROUPEMENTS DE PARTISANS ET DE SABOTEURS
SOVIETIQUES DERRIERE LE FRONT ROUMAIN-ALLEMAND
PENDANT LA DEUXIEME GUERRE MONDIALE**

Colonel (r) conf. univ. dr. ing. Anatol MUNTEANU

***Rezumat:** În articol se prezintă, pe scurt, câteva aspecte cu privire la formațiunile de partizani și diversioniști sovietici în spatele frontului româno-german în perioada celui de-al II-lea război mondial. 1941-1944.*

***Cuvinte-cheie:** partizani, acțiuni diversioniste, al II-lea Război Mondial, România, URSS.*

***Abstract:** Dans cet article on présente, en bref, quelques aspects concernant les actions diversionnistes de groupements de partisans et de saboteurs soviétiques derrière le front roumain-allemand pendant la deuxième guerre mondiale.*

***Keywords:** partisans; actions diversionnistes; La Deuxième Guerre Mondiale; La Roumanie; l'Union Soviétique.*

Mișcarea teroristă subversivă de partizani.

Despre Armata Română și eliberarea Basarabiei, Bucovinei de Nord și Ținutului Herța în 1941-1944, evenimentele și operațiunile militare în cel de-al Doilea Război Mondial au fost descrise fundamental în lucrările mai multor istorici români. Despre acțiunile Armatei sovietice și operațiunile militare împotriva inamicului, inclusiv a României s-au scris mai puține lucrări.

O tematică, care a rămas nestudiată și necercetată și anume: „Despre mișcarea subversivă, organizată de Comandamentul Armatei sovietice în spatele frontului româno-german și armatei române”. Istoricii sovietici: A. Gazarov, S. Afteniuc, D. Elin, A. Corenev, N. Berezneacov, Izea Levit și alții, au scris despre așa zisa „luptă dreaptă” a partizanilor sovietici împotriva Armatei Române în perioada războiului din 1941-1944, au îndreptățit acțiunile partizanilor sovietici cu toate că ei au comis crime de război și teroare în rândul populației civile, concret, în localitățile din Basarabia, care aparțineau, de facto, statului român.



Istoricii sovietici au relatat și au descris evenimente și operațiuni „remarcabile”, despre așa-zisa „Mișcare de partizani” ridicată de masele populare ale poporului sovietic în spatele frontului româno-german. În realitate, aceasta era o *Mișcare teroristă*. Propun să aprofundăm această tematică și să gândim că aceasta, de fapt, era o *Mișcare teroristă subversivă* care a fost organizată de Armata Roșie împotriva Armatei Române. Propunând această interpretare, noi ne conducem de principii și prevederile dreptului internațional, care interpretează multe evenimente din anii 1939-1945, nu în aceeași măsură cum au scris istoricii sovietici. Din punct de vedere al Dreptului Internațional „Mișcarea de partizani” nu corespunde legilor războiului mondial și erau, dacă se poate de spus, ilegale (nepravomernăe). Dreptul internațional umanitar a interzis „*categoric activitățile care se aseamănă cu teroarea și terorismul*”¹.

Teroarea și terorismul erau practicate în anii celui de al Doilea Război Mondial. Însă trebuie de avut în vedere că pentru unii savanți istorici sovietici, acei oameni care deveneau „Partizani” în spatele Armatei române erau considerați luptători pentru libertate, împotriva inamicului româno-fascist.

Pentru noi, istoricii români, acești oameni numiți „*partizani*” erau în realitate teroriști. Pe acești partizani, care împușcau oameni neînarmați, incendiau și distrugeau case de locuit, ardeau lanurile de grâu, secară și orz ale țăranilor, ardeau hambarele cu pâine și produse cereale, organizau șantaj, pogromuri, presiune psihologică asupra oamenilor simpli și țărani, aruncau în aer eșaloane de trenuri cu oameni, vite, produse alimentare, materiale de construcție dar și muniții militare, noi, istoricii, avem dreptul să îi numim teroriști, bandiți veniți din Rusia Sovietică.

Armata română, dislocată în Basarabia, era în propriul său teritoriu. Partizanii nu au avut nici un drept să lupte pentru ocuparea Basarabiei și Bucovinei de Nord deoarece aceste provincii erau teritorii istorice românești. Acești partizani, îmbrăcați în haine civile, specific populației băștinașe din locurile pe care se dislocau, nu aveau uniforme sau însemne militare, nu numai că omorau oameni pașnici care se ocupau de gospodărie și agricultură, dar și ofițeri și ostași români. Răspândeau, prin teroare, frica printre moldoveni și populația băștinașă, dezvoltau o neîncredere, o nemulțumire față de administrația și Armata Română, dislocată în satele și orașele basarabene. Dacă în Rusia sovietică militarii hitleriști făceau acte de terorism, apoi Armata Română nu a comis nici un act de terorism în Basarabia sau alte teritorii ocupate.

Toate actele de terorism în spatele Armatei române erau organizate din Centru de către Stavca Centrală a partizanilor din URSS.(Țentralinai Ștab

¹ *Politeceskii metod terorisma v Ukraine*, Kiev, 2002, p.596.



Partizanscogo Dvijenia pri Stavke Verhovnogo Glavnocomandovania), conduse de specialiști militari și Partidul Comunist al URSS.

Organizarea acțiunilor teroriste în localitățile Moldovei (RSSM).

La 24 iunie 1942 șeful Secției operative din Stavca partizanilor, colonelul Abaev, a trimis lui N. Salagor, secretar al CC PC(b)M, planul și harta pentru organizarea și trimiterea grupurilor de partizani în RSS Moldovenească. Acest plan prevedea trimiterea grupurilor de teroriști în raioanele Slobozia, Tiraspol, Camenca, Orhei, Bravicea și Hâncești. Centrul de teroriști se afla în orașul Chișinău, în suburbie, spre Hâncești.

În codrii Orheiului, în vara anului 1941, sovieticii au ascuns armament, muniție și echipament pentru organizarea mișcării teroriste. Colonelul Abaiev știa, că atitudinea populației românești era negativă, era împotriva așa numitei lupte de partizani, populația era împotriva organizațiilor comuniste ale CC al PC(B)Moldova. Ofițerii sovietici aveau sarcina de a organiza acte de terorism și grupuri de diversioniști „pentru a dezorganiza activitatea în spatele frontului român” și a impune frica în oameni, în populația băștinașă. Partizanii aveau scopul de a dezorganiza activitatea economică, industrială și agricolă, distrugeau drumurile și podurile, dinamitau căile ferate, depozitele, unele clădiri de importanță strategică din teritoriul RSSM.²

P. Ponomarenco, comandantul Statului Major Central de partizani de pe lângă Comandamentul Suprem al Armatei Sovietice, a pus sarcini concrete în fața partizanilor din spatele frontului român: distrugerea căilor ferate, aruncarea în aer a podurilor, ruina gospodăriilor țărănești, organizarea accidentării trenurilor, atacarea și distrugerea transportului civil, distrugerea liniilor telefonice, arderea depozitelor cu produse alimentare, distrugerea armamentului, munițiilor, centrelor de conducere cu administrația românească, lichidarea garnizoanelor mici, lichidarea patrioților români și așa numiților „trădători” împotriva regimului sovietic, din rândurile populației basarabene, colectarea și transmiterea în Centru a informației de spionaj.

În 1942 au fost trimise mai multe grupuri de teroriști. Primul grup a aterizat în localitățile Razdelinaia, Tiraspol, Bender, Căușeni și raionului Slobozia.

Al doilea grup de teroriști a acționat în raioanele Balta, Kotovsk, Slobodka, Kodâma, Râbnița, Rezina.

Al treilea grup de teroriști a fost trimis în raioanele Bălți, Ungheni, Bucovăț. Ei aveau sarcina să distrugă calea ferată Bălți-Mărculești, Bălți-Drochia, Bălți-Ungheni, Ungheni-Cornești și să arunce în aer podul peste Prut de la Ungheni.

² AOSPRM, D 3280, inv. 1 D.7, f.2. Arhivele organizațiilor social-politice din R.Moldova.



Al patrulea grup de teroriști a fost trimis în raionul Basarabeasca, Fălciu și Leovo. Sarcina lor era de a distruge podul Basarabeasca-Berezino, linia ferată Kessar-Zloți, Basarabeasca-Fălciu, Basarabeasca-Ceadâr Lunga și podul de la Prut spre Fălciu.

În total, în aceste patru grupuri de teroriști, au fost incluși 60 de specialiști militari. În fiecare grup erau câte 2 diversioniști, 8 radiști, 4 operativi geniști, ș.a. Ei aveau în dotare: 20 revolve, 300 grenade, 28 automate, 2000 gloanțe (cartușe) pentru revolve, 44 complete pentru automate, 8000 cartușe pentru arme de foc, 800 kg de mine (dinamită), 4 aparate binoklu pentru vederea în timpul nopții. Majoritatea partizanilor teroriști erau de origine slavă, adică ruși și ucraineni.³

Despre prima Mare Unitate „moldovenească” de partizani.

În 1943 au fost formate mai multe unități de partizani. *Prima unitate de partizani moldoveni* avea în componența sa numai 10 moldoveni, restul erau ruși, ucraineni, beloruși, a fost condusă de ofițerii ruși Vasile Andreev și comisarul I.I.Alioșin. Marea unitate de partizani avea în componența sa 800 de oameni, împărțiți în trei detașamente. Ei aveau 24.660 kg de încărcătură de război, inclusiv 25 mitraliere, 17 aruncătoare de mine, tehnică militară: 29 automobile, 21 BTR, 162 vintovci, 985 grenade, 368 mine, 1375 kg de dinamita, 235.415 gloanțe, 8 stații radio, 15 oameni erau specialiști în distrugerea obiectivelor⁴.

La 25 iunie 1943, așa numita „prima unitate moldovenească de partizani” a înaintat în Polesia și s-a oprit în orașul Grodno. Trecând râul Sluci această unitate a pierdut în lupte mulți partizani. Din Grodno această mare unitate a mers spre Rovno-Zdolbunov-Șepetovca-Iampoli, iar o altă parte a mers la Ternopol-Rovno-Dubno-Bradî. În aceste unități de partizani aproape că nu erau moldoveni, dar se numeau „unități moldovenești de partizani”. Moldovenii, recrutați din Transnistria, care nu doreau să lupte, erau maltratați, umiliți de către partizanii ruși, fiind numiți „maldavan-baran” (*berbeci-proști*), pentru că unii nu cunoșteau limba rusă.

La 20 august 1942, N.Smorigo, secretarul CC al PC(b)M, i-a trimis lui N.Salogor o plângere a comuniștilor moldoveni din grupul special, precum că lucrătorii NKVD din Ucraina, tov.Malaedov și Reșetov îi ofensa, îi înjosea pe moldoveni. De fapt, în aceste unități erau trimiși mai mulți lucrători ai NKVD-ului, care au lucrat în 1940-1941 în RSSM. Printre ei au fost Vasile Sacinski, fost șef al NKVD, A.G.Drucin, A.I.Oleinik, I.I.Alioșin, Zahar Kuzkin, etc.⁵

Printre acești partizani - teroriști au fost: Nicolae Vlad Alexeev, venit în Telenești în 1940, unde a lucrat șef al sectorului de construcții; Miron M.Katran,

³ AOSRM d.3280 inv.1, d.7, f.4-9. Arhivele organizațiilor social-politice din R. Moldova.

⁴ Idem d.7, f.43.

⁵ Idem d.7, f.11-16.



rus, lucrase secretar al Comitetului raional de partid Călărași; Petru Efrem Gișenco, lucrase în funcția de director al stației mototractoare Râbnița; Nicolae D.Pavlov, fost șef al poștei din Fălești. De asemenea au activat în această grupare teroristă Macar Cojuhari, Filip Bondari, Grigorie Camenev, Nicolae Polcinski, Fiodor Tarpan, Trofim Draciuc și alții. Erau unii ostași, care au refuzat să devină partizani. Astfel, Alexandru Ștefan Vasilenko, care în 1940 lucrase ca șef al serviciului de pază la o fabrică din Chișinău, a refuzat să devină partizan- terorist.⁶

La 25 decembrie 1943 CC al PC(b)M l-a confirmat pe Iacov Muhin, comandant al primei „*Mari Unități (Soiedinenia) a partizanilor moldoveni*”, iar Ivan Alioșin a devenit împuternicitul CC al PC(b)M în această unitate a partizanilor. Vasile Serioghin a fost numit adjunct al Comandantului unității de partizani în problemele organizării luptei teroriste. Șeful secției detașamentelor de partizani a moldovenilor a fost numit, în 1943, Ștefan Ivan Antoniu. În sistemul (unitățile de partizani) partizanilor au mai activat: Ignatenco, Kiriliuc, Kosmin, Țurcan, Nina Boboc, V.Stavnițchii, Alexei Gudâmov, Ivan Glinca, K.Țurcan, Sava A.Sultan, și alții.⁷

În iulie 1941, spionul sovietic, Cebanov, a fost înscris în batalionul de diversioniști din Chișinău. Cebanov a rămas în ilegalitate în oraș, se mută de la o adresă la altă adresă, lucra la indicația secretarului organizației de partid, Ulasevici. Cu el trebuia să activeze, în ilegalitate, teroriștii partizani Fiodor Ulianov, Mark Picucea, Damian Sorocian, Saev Rabinovici. În același an toată organizația comuniștilor din Chișinău s-a retras la Bender (Tighina) și Tiraspol. Cebanov a văzut că toți s-au retras, s-a refugiat și el la Tiraspol. Acolo i-a întâlnit pe secretarii CC al PC(b)M Bessonov, Smorigo și Ulasevici. În ilegalitate Cebanov și Ursul, care s-au angajat la o întreprindere agricolă, colaborau cu un oarecare Privalitskii.

Parașutarea și dislocarea teroriștilor partizani.

Documentele de arhivă ne arată că organizațiile de partizani s-au ocupat de organizarea și răspândirea foilor volante. În martie 1943 la aerodromul Kratovodin (Ukraina) au fost pregătite 270.000 foi volante în limba rusă și moldovenească (română). N.Salagor a propus Șefului Statului Major al partizanilor din Ucraina, colonelului Panov, să organizeze lansarea acestor foi volante pe linia Tiraspol-Bender-Chișinău-Orhei-Dubăsari. Cu elaborarea acestor foi volante se ocupau jurnaliștii Ipatenco și Kiriliuc.⁸

În 1942-1943, la parașutarea teroriștilor a participat Divizia de aviație sub conducerea generalului Kuzmin. La 27 decembrie 1942 avionul PU 4010, pilotat

⁶ Idem d.3280, inv.1, d.7, f.32.

⁷ Ibidem.

⁸ Idem d.7, p.73-75.



de P.A.Dromenok a avut la activ 11 ore de zbor și a desantat câteva grupuri de teroriști-partizani. La 5 martie 1943 Dromenok a zburat 8 ore și a desantat în spatele frontului Armatei române încă câteva grupuri de partizani.

La 11 martie 1943 avionul PU 3931, pilotat de P.Ig.Dubrovski a zburat 8 ore și a desantat 2 grupuri de partizani teroriști în spatele frontului român. La 15 martie 1942, acest avion a zburat încă 8 ore, a desantat 2 grupuri de teroriști.

La 14 aprilie 1944 au fost transportate în Basarabia unitățile de partizani, conduse de M.A.Cojuhari și G.C.Diacenco cu funcții de comisari ai primei unități moldovenești de partizani.

La 17 aprilie 1944 Salagor a cerut un avion de tipul U-2 dotat cu tehnică necesară pentru a efectua zboruri de noapte și aprovizionarea partizanilor din spatele frontului Armatei române. Toate grupurile de partizani, trimise în spatele frontului român erau conduse de ruși și ucraineni, deoarece din rândurile moldovenilor nu au fost găsite persoane, care să fie de acord să conducă grupurile de teroriști-partizani.

După unele date din documentele de arhivă⁹, în 1944 au fost desantate, în spatele frontului român, următoarele grupuri de partizani teroriști:

1. În noapte de 1 spre 2 ianuarie 1944, în pădure, la 25 km la est de Chișinău, a fost desantat un grup din 8 persoane, sub conducerea ofițerului Ceciorkin. Despre acest grup nu s-a știut nimic, nu s-a stabilit legătura prin radio, fiind considerată pierdută și nimicită de jandarmii români.

2. În noaptea de la 15 spre 16 ianuarie 1944 a fost desantat un grup de teroriști din 10 persoane sub conducerea ofițerului Avdeev, în raionul satului Druzovca, la 50 km nord de Tiraspol. La 17 ianuarie 1944 grupul a stabilit legătura prin radio cu Centrul de partizani, dar la 24-25 ianuarie 1944 legătura prin radio a dispărut. Se presupune că grupul a fost nimicit de Serviciile Siguranței românești.

3. În noaptea de 24-25 ianuarie 1944 a fost desantat un grup de partizani din 9 persoane sub conducerea ofițerului Afteniev, în apropierea satului Plotscoie, la 18 km nord de Tiraspol¹⁰.

În ianuarie 1944, de la Baza Statului Major al Mișcării de partizani din Ucraina, așteptau să fie trimiși în spatele frontului peste 300 de oameni. Conform planului operațional, urmau să fie desantați în raionul Orhei, la Chișinău în partea de vest, la sud-vest de Leova, la vest de Râbnița și în raionul Cahul¹¹.

Având în vedere că se pregătea operațiunea militară Iași-Chișinău, Comandamentul militar sovietic a trimis suficienți spioni și teroriști, inclusiv cei

⁹ Idem, d.3, p.2-4.

¹⁰ Idem d.3280, inv.1, d.10, p.18.

¹¹ Idem d.3280, inv.1, d.10, p.18.



300 de partizani, în spatele frontului român, care au pricinuit mari pierderi Armatei române.

În planul operațional al Frontului 2 ucrainean, în ianuarie-martie 1944 au fost prevăzute mai multe operațiuni ale teroriștilor sub denumirea de partizani. Au fost lansate zeci de grupuri de desanți-teroriști în majoritatea raioanelor din Basarabia. Centrul principal de acțiune era considerat orașul Chișinău. Partizanii teroriști desantați au ajuns la Râbnița, la Bălți, pe linia Chișinău-Ungheni, Băcoveț-Prut.

Dotarea detașamentelor de partizani-teroriști.

La sud de Chișinău se planificase mai multe diversțiuni pe linia Fălcium-Abaclia, Abaclia-Bender, se planificase să fie distrus podul de peste Prut. Se propunea în 1944 să fie stabilite mai multe contacte, legături, cu populația locală, să ducă propaganda comunistă în toate rândurile populației, împotriva autorităților române, împotriva organelor de drept: jandarmerie, judecătorie și serviciilor de siguranță, pentru a demoraliza organele de Stat și Armata română. Se preconizau operațiuni, de a ajuta înaintarea Armatei sovietice. Pentru îndeplinirea acestor operațiuni teroriste în spatele frontului român, au fost pregătiți teroriști-diversioniști. În unul dintre grupuri erau 23 de specialiști-geniști în amplasarea minelor, 35 de partizani teroriști pentru acțiuni rapide asupra forțelor românești, au fost pregătiți 10 specialiști pentru stațiile radio, s-au împărțit 80 de complete de haine civile de iarnă, 50 complete de baterii pentru radio, 400 grenade, 50 pistoale, 10 binocluri, 10 rachete de semnalizare, 1.000 kg dinamită, 200 mine, 80 cuțite finlandeze, 10 automate, 50.000 cartușe, 1.000 kg alimente, 80 parașute pentru desantare și 10 avioane.¹² Din documentele de arhivă sunt stabilite și numele de familie ale ostașilor din grupurile diversioniste. Printre aceștia au fost: Vladimir Conecinăi, Pavel Timeșenco, (comisarul grupei operative), Avram Burcovski (conducătorul grupei de partizani), Naum Man (conducătorul grupului de diversioniști), Mihail Valiuk, Iacov Caselan, Vasile Colesov, Nicolai Tolcinschi. Grupul de spionaj era alcătuită din Efim Nicolaev, Alexandru Dolinga, Zaharie Casianov, Chiril Oleinik, Peisah Asilcovski. Detașamentul de teroriști condus de A.Cojuhari avea 12 persoane, inclusiv 4 geniști (podrâvniki). Detașamentul lui Screabaci avea 12 persoane, detașamentul lui Polikarpov - 8 persoane și detașamentul lui Babikov - 13 partizani. Toți, acești partizani, care erau în unitățile de diversioniști, erau plătiți suplimentar.

În 1942 peste 20 de familii a partizanilor ruși, care au căzut pe front, au primit 61.550 ruble, sau așa numita „posobie” de 300 ruble. În acest document s-a

¹² Idem D.3280, inv.1, d.p.18-27.



păstrat o listă cu 200 familii de partizani, care erau plătiți suplimentar. Pe parcursul următorilor ani, familiile partizanilor căzuți în lupte au primit pensii și posobii pentru a-și întreține familiile.¹³

Comandamentele germane și române împotriva partizanilor teroriști.

Începând cu anul 1942 problema luptei cu diversiunile partizanilor s-a aflat în centrul atenției Comandamentului german. Comandamentele germane și române au elaborat mai multe documente cu privire la organizarea luptei „*contra partizanilor*”¹⁴. În 1942 a fost adoptat Ordinul nr. 42 al Comandamentului german „*Lupta contra partizanilor*”, au mai elaborat apoi anumite reguli de comportare a ostașilor nemți în lupta cu partizanii. El se numea Regulament „*Osnovnâie polojenia nemetscogo soldata v boribe protiv partizan*”. Aceste materiale au fost traduse în limba rusă și trimise lui Piotr Borodin, primul secretar al CC PC(b)M. Totodată P.Ponomarenco, șeful Statului Major central al Mișcării de partizani de pe lângă Stavca conducerii supreme a Armatei sovietice a obligat CC al PC(b)M să studieze acest material al Comandamentului german.¹⁵

Este evident că în documentele germane așa numiții partizani erau calificați și apreciați ca fiind teroriști, bandiți „de drumul mare”, deoarece nemții și românii luptau cu dușmanul sovietic pe linia de front. De aceea nemții au arătat că rușii luptau cu nemții nu numai pe linia frontului dar și în timpul când soldații nemți și români se duceau la colectarea recoltei, sau la munci agricole, ajutând țăranii, sau când se aflau la odihnă. Atunci când rușii nu puteau să-i bată pe nemți în luptă deschisă, ei atacau Armata germană și română, când se aflau în stare de repaos.

Subunitățile Armatei sovietice luptau cu ajutorul bandelor de teroriști și diversioniști. Teroriștii foloseau diferite metode, precum: viclenia, șărlătănia, ipocrizia, meschinăria, teroarea, înșelăciunea, atacau pe neașteptate, subit, brusc, inopinat, lăsau urme greșite, care duceau în eroare inamicul, erau mulți, teroriștii erau foarte duri, acționau sângeroși față de inamic și populația băștinașă.¹⁶

Într-un document german se sublinia că formele și metodele de teroare a partizanilor „*corespundeau după esența lor duhului rusesc*”.¹⁷

Așa numita „luptă de partizani” nu era o mișcare populară, deoarece cei mai mulți țăranii moldoveni aveau o atitudine negativă față de această luptă a partizanilor. Lupta era organizată din Centrul Statului sovietic. În ea participau cei mai „*fanatici comuniști*”, care au fost alungați de administrația românească din

¹³ Idem d.3280, inv.1 d.14, p.7.

¹⁴ Idem d.15, p.1-2.

¹⁵ Idem d.15, p.1-2.

¹⁶ Idem d.15, p.33-37.

¹⁷ Idem d.15, p.1.



satele și orașele Basarabiei. Majoritatea erau de origine rusească sau ucraineană. De aceea partizanii erau susținuți de Armata sovietică.

Comandamentul german a elaborat mai multe instrucțiuni cu privire la lupta contra partizanilor, care au fost aprobate în 1941 de către Oberfurrer SS Ghimmler¹⁸. La 25 octombrie 1941 Statul Major al Comandamentului Armatei germane de uscat a elaborat un document „Principiile de bază cu privire la lupta cu partizanii”, aprobată și semnată de generalul Von Brahici. Problema luptei cu teroriștii ruși în spatele Armatei române și germane era una din directivele de bază pentru obținerea victoriei asupra trupelor sovietice.¹⁹

Coordonarea unităților de partizani teroriști de către organizațiile de partid.

Pe toată perioada 1941-1944, Stalin, personal, a dat dispoziție de a „crea condiții de nesuferit pentru dușmani” pe teritoriul URSS, de a acționa pretutindeni, în spatele frontului inamic unități de partizani.

De menționat că mișcarea teroristă de partizani a fost organizată de CC al PC(b) din URSS, din Ucraina și RSSM. Problemele organizării sistemului de spionaj era coordonat de către cunoscutul spion sovietic V.Sudoplotov. El a aprobat, în decembrie 1942, ca ofițerul Șahov să fie numit ca comandant adjunct pe problemele de cercetare și spionaj al primului detașament moldovenesc de partizani organizat în pădurile Belorusiei.²⁰ În această unitate nu existau nici moldoveni, nici români, dar unitatea de partizani a numit-o „moldovenească, de parcă, falsificând informația că moldovenii din Basarabia luptă împotriva românilor din Armata română. În 1942-1944 au fost organizate și au acționat mai multe detașamente diversioniste, inclusiv: Detașamentul în numele lui Gr.Kotovski, comandat de Cojuhari; detașamentul „Za Sovietskaia Moldavia”, comandat de Babici, locțiitorul lui Șahov. În prima Unitate moldovenească de partizani, erau înregistrați circa - 800 oameni. Comandant a fost numit colonelul V.A.Andreev, comisarul acestui detașament a fost numit N.N.Ceban cu pseudonimul „Ivan Ivanovici Alioșin”, șeful Statului Major al detașamentului a fost numit căpitanul Fiodor E.Tomasenco. Locțiitorul comisarului primei mari Unități moldovenești a fost numit ofițerul G. Formusatii cu pseudonimul „Gerasim Rudi”. Locțiitorul comisarului unității moldovenești de partizani pe problemele diversioniste a fost numit căpitanul P.I.Measnicov, iar șeful secției operative a Statului Major al unității a fost numit

¹⁸ Idem d.15, p.6-10.

¹⁹ Idem d.15, p.28-29.

²⁰ Idem inv.1 d.15, p.13.



căpitanul G.F.Kuznețov²¹. Maiorul Șahov a venit în detașament din unitățile NKVD al URSS. El se subordona nemijlocit lui V.Sudoplatov.²²

Daunele materiale produse de unitățile de partizani - diversioniști au fost foarte mari, și anume :

- În septembrie 1943 prima Mare Unitate moldovenească de partizani a provocat deraierea a 54 trenuri- eșaloane militare ale armatei germane și române. Această unitate de partizani a parcurs 3000 km în spatele frontului româno-german.

- În aprilie-iunie 1944, în județul Soroca, V.Andreev și Gr.Rudi au confiscat de la populație 400 de cai și căruțe, inventare și munițiile acestora²³.

În componența unităților de partizani erau încadrați circa 3000 de partizani. Ei luptau contra ocupantului germano-român.²⁴

Acest detașament a editat și răspândit peste 50.000 exemplare de foi volante. Cu această activitate s-au ocupat jurnaliștii Eugeniu Oleinik, Vladimir Dorasciuk, Andrei Stepaniuk, Stepan Korali, Nicolai Melinik, Ilarion Kogan, Lidia Drucina și Semion Boico.

Când această unitate moldovenească de partizani a trecut pe teritoriul Ucrainei, partizanii aveau ordin să lupte cu așa numiții „naționaliști ucraineni”. Ucrainenii îi numeau pe acești partizani „bandiți moscoviți” (*moscovskie banditi*). Unitățile de partizanii au trecut prin localitățile Cubalia, Ustia, Francopol, Gorodnița, Korjevo, Budora, Dobromirka, Rodobanka, Vilika, Mașanita, Podgaida și alte sate din Ucraina și Transnistria, aprovizionându-se cu produse alimentare, luate sau furate de la populația băstinașă.²⁵

Cea mai mare parte a acestor unități de partizani erau completate din rândul populației rurale de ruși, ucraineni sau moldoveni rusificați, cum erau Greciașin, Rudi, Corobceanii.²⁶

Detalii importante despre agenți și spioni.

Dintre cei circa 300 de partizani din Marea Unitate de partizani - teroriști, care au acționat în spatele frontului român în 1941-1944 erau doar 20-30 de moldoveni rusificați, adică circa 8%, și aceste detașamente se numeau „detașamente moldovenești”. În prezent s-au păstrat dosarele personale a partizanilor, inclusiv a moldovenilor rusificați sau a acelor, impuși de regimul sovietic, să lupte împotriva românilor și a României.

²¹ Idem. d.3280, inv.1, d.988, p.6.

²² Idem, d.988, p.66.

²³ Idem d.988, p.280.

²⁴ Idem d.988, p.278.

²⁵ Idem d.988, p.280.

²⁶ Idem d.988, p.280.



După 14 iulie 1941 conducerea RSSM s-a evacuat în Tiraspol, iar la 19 iulie s-au retras spre Balta, Valea Hoțului, iar la 6 august au ajuns la Nicolaev de unde au plecat la Harcov, Nicopoli, Dnepropetrovsc. În octombrie 1941 au ajuns la Kuibâșev, conducerea s-a retras la Stalingrad (aprilie 1942), mai apoi la Saratov (25 august 1942). Și numai la 5 noiembrie 1943 CC al PC(b)M, Consiliul de Miniștri și Sovietul Suprem au ajuns la Moscova, de unde, în aprilie 1944 s-au întors la Soroca, Bălți, Chișinău, în Basarabia.

Conducerea comunistă a RSSM a organizat lupta teroristă în spatele frontului germano-român. În 1941 a fost organizat un așa numit „centru de partid” al RSSM din 9 persoane, dintre care erau 6 ruși, evrei - 1, ucraineni - 1 și moldoveni-1. Acest moldovean se numea Iacov Maslov, membru al partidului comunist din Slobozia, Tiraspol. El era secretar al Comitetului raional al comsomolului din Slobozia. Toți activiștii aveau pseudonime: Sruli Benihs se numea Efim Curnosov; Dimitrie Râbalkin se numea Dumitru Munteanu; etc. În această grupă au fost incluși: Zahar Vlasov, Natalia Dobrovoliskaia, Ivan Maslov, Efim Curnosov, Ivan Vasilenko, Semion Stropșa, Dimitrie Marânzean, Mihai Kvitco.²⁷ Această grupă a rămas în Chișinău. Detalii conspirative: *Avea centru de întâlnire pe strada Levscaia, la intersecția străzilor Armenescă și Kupecescaia. În mâna stângă trebuia să aibe „o sticla de lampă”, parola era : Gde vâ cupili sinee steclo”. Răspuns: „V tractire”. După aceasta se predau plicuri și informații, apărea încrederea de colaborare. Întâlnirea se făcea la data de 26 în fiecare lună la ora 14-30 până la 15-00. Dacă nu se întâlneau pe data de 26 a lunii ei puteau să se întâlnească peste 2 zile, adică pe 28, pe strada Șmidt, între strada Bender și Izmail, având aceeași parolă.*²⁸

Alte centre de informare erau stabilite la Bălți, Bender (Tighina), Tiraspol, Râbnița, etc. Acolo acționau și grupurile de diversioniști, de spioni, de partizani. În orașul Bălți se întâlneau pe data de 10 a fiecărei luni, între orele 9.00-9.30 pe strada București. Agentul trebuia să vină din „Grădina Publică”, având în mână un pachet legat cu un șiret de la bocanci. La Bălți parola era „Scajite gde jiviot doctor Bloomberg?” Ca răspuns trebuia să-i spună : „Okolo vokzala”. Dacă agentul avea o informație importantă, el trebuia să plece la Akkerman, să treacă peste Liman și să ajungă la Odesa, unde era Centrul de colectare și transmitere a informațiilor spre Moscova. Dacă agentul era prins de sovietici, el trebuia să ceară să fie dus la Secția Specială unde acționa agentul Milstein, care era obligat să facă legătura cu organele sovietice și cu CC al PC(b)M²⁹.

²⁷ Idem inv.1, d.2, p.2.

²⁸ Idem d.2, p.5.

²⁹ Ibidem.



În instrucțiunile pentru agenți se mai prevedea ca în fiecare zi de 11 și 12 ale lunii, în raionul Nisporeni, satul Ciucrulea, la 4-5 km la nord de această localitate, de la orele 22 și până la orele 3 de noapte, după vremea Bucureștiului, trebuia să semnalizeze cu 8 rachete albastre și 8 rachete albe. Acesta era un anunț-semn pentru a primi armamentul, produsele alimentare, foi volante. Se pregătea terenul pe o suprafață de un kilometru pătrat pentru aterizarea avioanelor sovietice. Cursele erau bine organizate, secrete și fără incidente.

Organizația centrală de partid, CC al PC(b)M a organizat și a trimis în spatele frontului germano-român 139 de subunități - detașamente de partizani cu 1349 de partizani - teroriști [25]. În 1942 CC al PC(b)M, suplimentar a trimis 85 de partizani. În februarie 1943 au fost organizate și trimise încă peste 20 de grupuri de partizani teroriști³⁰.

În perioada 1943-1944, în județul Soroca au activat 22 detașamente de partizani și 4 grupuri de diversioniști cu un efectiv de 138 persoane. În alte județe și localități³¹:

- În județul Orhei au activat 12 detașamente de partizani cu 240 persoane.
- În județul Cahul au activat 44 grupuri cu 462 persoane.
- În județul Chișinău activau 102 grupuri cu peste 500 persoane.
- În județul Bender activau 48 grupuri cu 384 persoane.
- În orașul Chișinău acționau 3 grupuri speciale cu 35 persoane.
- În raionul Slobozia acționau 4 grupuri cu 70 de persoane.
- În orașul Tiraspol era un detașament cu câteva unități cu 70 persoane.
- În raionul Dubăsari acționau 2 grupuri cu câte 10 persoane.
- La Râbnita acționa un grup din 13 persoane.

Concluzii.

Din datele Arhivei din Stavca Armatei Sovietice a URSS, în total în 1944, în spatele frontului Armatei române și germane activau 144 grupuri de partizani teroriști cu un efectiv de 1470 persoane.³²

În perioada anului 1943, Prima Unitate "moldovenească" de partizani a declanșat și realizat 39 de operațiuni militare în timpul cărora au fost distruse 4 depozite cu armament, 4 depozite cu combustibil, o stație electrică, o secție poștală, 23 de cazarme militare și alte obiective militare inamice.

În rezultatul operațiunilor diversioniste, Unitatea de partizani moldoveni a deraiat 277 eșaloane cu ostași germani, români, unguri, italieni; tehnică și armament militar, au fost avariate 281 locomotive, au fost distruse împreună cu

³⁰ Idem d.4, p.25-29.

³¹ Idem d.4, p.25-29; idem. d.4, p.50; idem d.4, p.55-56; 29.idem d.7, p.40-49.

³² Idem d.4, p.25-29.



2460 vagoane, au mai fost distruse 185 automobile, 11 avioane, 14 mașini blindate și altă tehnică. Prima Mare Unitate de partizani moldoveni a lichidat în lupte 14.000 de ofițeri și soldați germani și români. Alte surse menționează cifra de 23.000 de militari români, germani și civili, „dușmani ai poporului sovietic”, lichidați de partizanii teroriști pe teritoriul Basarabiei³³

Au fost luate următoarele trofee: 400 arme de foc, 40 mitraliere, 8 tunuri de calibru mare, 12 automobile, 160 de cai, 2000 vite mari cornute. Populației băștinase i-au fost împărțite 800 tone de cereale, nutrețuri, material lemnos, alimente și alte bunuri.

La 15 aprilie 1944, în spatele Armatei române, și în teritoriul României, acționau 946 de partizani teroriști. Se planificase să fie organizat și Statul Major al partizanilor moldo-români pe lângă CC al PC(b) RSSM.³⁴

În 1944 Marea Unitate moldovenească de partizani, sub conducerea lui V.Andreev și Ivan Alioșin, avea 800 oameni, iar detașamentul lui Șitovanea avea 600 persoane. Împreună au deraiat 103 trenuri.³⁵

În concluzie putem sublinia că Mișcarea teroristă de partizani din RSSM a fost organizată de CC al PC(b) din URSS, CC al PC(b) din Ucraina și CC al PC(b) din Moldova. În CC al PC(b)M activau: Petru Borodin, N.Salagor, Bessonov, Smorigo, Rudi, Alioșin, și alții³⁶.

În Marea Unitate de partizani teroriști erau majoritari rușii, ucrainenii, evreii, belorușii. Moldovenii și românii din Basarabia nu au participat în acțiunile teroriste ale partizanilor. Iar cei circa 8-10% de moldoveni au fost mobilizați din localitățile de peste Nistru, din Tiraspol, Balta, localitățile Bugului.



BIBLIOGRAFIE

AOSPRM, D 3280, inv. 1 D.7, f.2, f. 4-9. Arhivele organizațiilor social-politice din R. Moldova.

Basarabia dezrobită, Chișinău, 1942.

Politeceskii metod terorisma v Ukraine, Kiev, 2002.



³³ Idem. d.4, p.50; idem d.4, p.55-56; 29.idem d.7, p.40-49, *Basarabia dezrobită*, Chișinău, 1942, p.143-144.

³⁴ Idem d.4, p.55-56; 29

³⁵ Idem d.7, p.40-49.

³⁶ *Basarabia dezrobită*, Chișinău, 1942, p.143-144.



ASPECTE JURIDICE ȘI TERMINOLOGICE PRIVIND RĂZBOIUL CIBERNETIC

LEGAL AND TERMINOLOGICAL ISSUES ON CYBER WAR

dr. Mihai-Ștefan DINU¹

Rezumat: Folosirea mijloacelor cibernetice în cadrul unor operații militare clasice a condus în ultimul deceniu la dezvoltarea unor tendințe privind militarizarea spațiului cibernetic, tendințe dezvoltate pe fondul manifestării din ce în ce mai accentuate a atacurilor de tip cibernetic la adresa unor infrastructuri critice.

Prezenta lucrare propune o radiografie a terminologiei specifice războiului cibernetic și abordează aspecte mai puțin solide ale domeniului precum aplicabilitatea normelor legale în vigoare la nivel internațional în cadrul spațiului cibernetic.

Cuvinte-cheie: spațiu cibernetic, război cibernetic, drept internațional, arme cibernetice, apărare cibernetică, drept aplicabil războiului cibernetic.

Abstract: In the last decade, use of cyber tools during military operations leads to the development of certain trends regarding the militarization of cyber space, these trends developing on the background of increasing cyber attacks on some critical infrastructures.

This paper proposes a brief analysis of specific terminology in the field of cyber warfare and approaches some less solid issues of the field such as applicability of international legal norms in cyber space.

Keywords: cyber space, cyber warfare, international law, cyber weapons, cyber defence, cyber law.

1. Introducere

Avansul tehnologic în domeniul informaticii și comunicațiilor a condus la apariția unei serii semnificative de transformări în majoritatea activităților umane. Aceste transformări, alăturate creșterii performanței sistemelor informatice au dus la conștientizarea existenței unui spațiu nou, un spațiu cu numeroase beneficii dar și nebănuite amenințări: spațiul cibernetic (cyber space). Deși, concret, existența spațiului cibernetic poate fi atestată cu mai bine de patru

¹ Cercetător științific gr. II, în cadrul Facultății de Securitate și Apărare a Universității Naționale de Apărare „CAROL I”.



decenii în urmă, înțelegerea fundamentată științific a fenomenului poate fi considerat a se afla încă la începuturile sale. Urmare a caracteristicii ridicate de penetrabilitate a folosirii sistemelor informatice, astăzi există puține aspecte ale vieții în care spațiul concreteții fizice să nu se intersecteze cu cel cibernetic. Infrastructurile necesare susținerii calității vieții sunt astăzi, în cel de al doilea deceniu al secolului XXI, în cea mai mare măsură automatizate, susținute de un sistem sau un complex de sisteme informatice: infrastructuri ale sistemului medical, sistemului financiar-bancar, infrastructuri de comunicații și sisteme militare sunt doar câteva exemple evidente ale folosirii din plin a beneficiilor spațiului cibernetic în activitățile cotidiene. Pe lângă aceste beneficii au existat în timp, și o serie de vulnerabilități care, exploatate prin intermediul diverselor softuri informatice, au condus la deficiențe serioase privind funcționarea acestor sisteme, efectele simțindu-se de la nivel individual la nivel organizațional, cu influențe majore asupra funcționării unui stat, în special atunci când acestuia i-au putut fi exploatate vulnerabilități ale sistemelor informatice care asistau diverse procese de automatizare ale infrastructurilor de transport, bancare sau de comerț.

De altfel, putem aprecia că toate aceste tipuri de infrastructuri se constituie în elemente majore ale spațiului cibernetic, fapt sesizat și de cercetători ai domeniului. Tocmai de aceea, am ales să exemplificăm în continuare, cu o hartă a elementelor spațiului cibernetic (figura nr. 1).

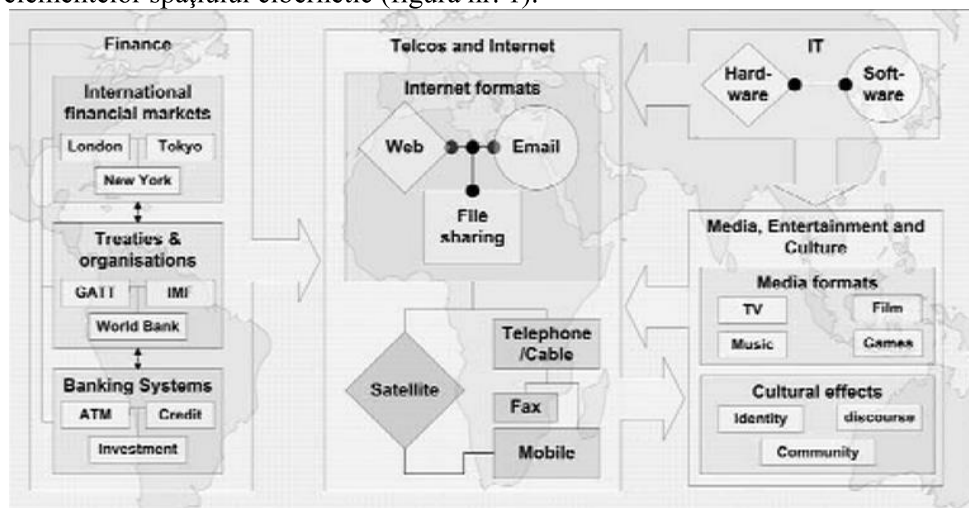


Figura nr. 1. Harta schematică propusă de Jason Whittaker, cu elemente ale spațiului cibernetic.²

² Jason Whittaker, *The Cyberspace Handbook*, Routledge, London, 2003, p. 6.



2. Aspecte terminologice

În urma unei observații rapide se poate deduce că exploatarea vulnerabilităților sistemelor informatice asupra unuia dintre elementele figurate schematic în figura nr. 1 pot avea ca justificare o serie de situații precum:

- Experimentare (mentalitatea „să văd dacă pot”)
- Obținerea de foloase materiale (criminalitate cibernetică)
- Obținerea de date și informații (fie în scopul obținerii unor foloase, fie în scop de spionaj)
- Limitarea sau distrugerea capacităților susținute de infrastructuri critice (producere și transport de energie, comunicații, finanțe-bănci etc.), ceea ce are ca efect limitarea capacităților de reacție a unui stat în fața unor amenințări externe)

Fiecare dintre aceste situații este posibilă cu ajutorul softurilor informatice de tip *virus*, *worm*, *malware*, *troian* etc. Prin intermediul acestora utilizatorul lor poate:

- obține acces la un sistem informatic, acces pe care îl poate exploata în scopul dorit: deturnare de fonduri, copiere sau ștergere de informații clasificate (la nivelul unor organizații civile și militare)
- pe fondul lipsei de cultură de securitate a utilizatorilor sistemelor, să obțină date pe care le va folosi ulterior pentru a obține accesul asupra unor conturi de mail sau chiar bancare.
- influența funcționarea unor alte sisteme informatice angrenate în procesul de automatizare a unor infrastructuri critice (ale unor centrale atomice, electrice, sau de lansare a unor rachete), unele afectând direct funcționarea unui stat, altele în mod indirect prin intermediul reacțiilor altor state care ar fi atacate de lansarea neautorizată a rachetelor menționate anterior.

În acest context, putem creiona câteva aspecte cyber, după efectele acțiunilor de tip răuvoitor sau de tip atac, în sensul că putem vorbi de acțiuni de criminalitate cibernetică sau de atacuri cibernetice care pot fi considerate act de război. Pe acest fond literatura de specialitate a promovat concepte precum:

- cyber crime / infracțiuni cibernetice
- cyber war/ război cibernetic
- cyber warfare/ ducerea luptei cu mijloace cibernetice
- cyber conflict/ conflict cibernetic

Limitându-ne la tema studiului nostru vom aborda în continuare aspecte privind clarificarea terminologică a termenilor: cyber war, cyber warfare, cyber conflict, cyber weapons.

Atacurile cibernetice constituie un mod ieftin și accesibil de lovire a capacităților unui stat. În contextul dezvoltării rapide a sistemului cibernetic



global sistemul de interdependență este în continuă creștere simultan cu creșterea dependenței de energie, transport, comunicații etc. Astfel, efectele unui atac cibernetic ar putea avea rezultate dezastruoase pentru întreaga activitate umană³, conducând la criză economică, deficiențe în sistemele de comunicații⁴, transporturi și sănătate. Aceste atacuri se pot transforma, așadar, facil în arme ciberneticе. Dar ce se întâmplă atunci când atacurile ciberneticе sunt inițiate ca un act de război?

Așa cum afirma Daniel Ventre conceptul de război cibernetic (cyber war) poate produce multe confuzii⁵. Același autor sublinia faptul că folosirea termenului de război cibernetic este condiționată de tendințele politice. Dacă atacurile ciberneticе au loc în timpul unei perioade intense din punct de vedere politic sau pe timpul desfășurării unui conflict armat, atunci există motive suficiente ca astfel de atacuri să fie numite război cibernetic⁶.

În ciuda acestei clarificări, într-o lucrare anterioară, Ventre afirma faptul că războiul cibernetic trebuie considerat drept dimensiunea tehnică a războiului informațional. Apelarea la capacități ciberneticе de către un stat în scopul desfășurării unor operații ciberneticе agresive pentru a lovi obiective militare, o infrastructură statală sau indirect dimensiunea societală a unui stat țintă, poate fi percepută drept desfășurare a unui război convențional în care cel puțin o componentă se bazează pe sisteme informatice sau activează pe câmpul digital de luptă⁷. În acest caz modul de ducere a războiului ar fi de natură cibernetică, această situație justificând folosirea termenului de *cyber warfare*.

În acest context, acțiunile militare din spațiul cibernetic s-ar încadra în tipul de operații numite operații în spațiul cibernetic. Astfel, operațiile în spațiul cibernetic reprezintă acțiunea de angajare a capacităților specifice spațiului cibernetic (forțe ciberneticе, de exemplu), atunci când scopul principal este acela de a realiza obiective militare în/prin spațiul cibernetic⁸. Forțele ciberneticе reprezintă o capacitate nouă, considerată critică printre capacitățile militare,

³ Dănuț Turcu, *Main Information Security Activities Of An Intelligence Service*, in Buletin of "CAROL I" National Defence University, No. 1/2014, Bucuresti, 2014, p.51.

⁴ Sorin Topor, *Approach About Joint Cyber And Electronic Warfare And Futures Of The Military Operations*, in the 10th International Scientific Conference "Strategies XXI": Strategic Changes In Security And International Relations, vol. 3, "CAROL I" National Defence University Publishing House, Bucharest, 2014, pp. 72-76.

⁵ *Ibidem*, p.120.

⁶ *Ibidem*.

⁷ Eric Filiol, *Aspects opérationnels d'une cyberattaque: renseignement, planification et conduit*, in Cyberguerre et Guerre de l'Information. Stratégies, Règles, Enjeux, Hermès Lavoisier, Paris, France, 2010, *apud* Daniel Ventre, *Cyber Conflict: Competing National Perspective*, ISTE Ltd, London, 2012, p. 121.

⁸ ***, *FM 3-38, Cyber Electromagnetic activities*, Department of the army, feb. 2014, Washington DC, p. 1-3.



antrenate să desfășoare misiuni în spațiul cibernetic. La bază acestea sunt echipe mici, formate din specialiști super calificați⁹.

Termenul de forțe cibernetică nu a fost definit în mod oficial, deci rămâne un subiect deschis dezbaterii, însă apelând la metoda comparativă aceste forțe pot fi comparate cu cele de operații speciale: în aceste echipe factorul uman este mai important decât echipamentul, calitatea este mai importantă decât cantitatea, armele acestei categorii de forțe, fiind de natură specifică acțiunilor în spațiul cibernetic.

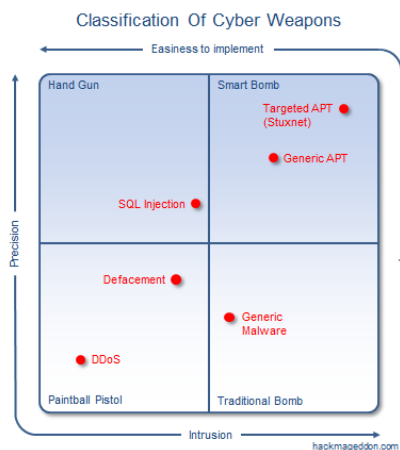
Așadar, *armele cibernetică* constau, în cea mai mare parte din elemente software, combinate uneori cu elemente hardware. Astfel, armele cibernetică pot fi clasificate în trei categorii, după cum urmează:

- *arme ofensive neechivoce*, de tipul malware: *virusi, viermi, troiani, bombe logice și acțiuni de tip denial of service*;

- *arme cu uz dual* de tipul *monitorizare rețea, scanare de vulnerabilități, testarea penetrabilității, criptare, camuflarea de conținut și camuflarea comunicațiilor*;

- *arme defensive neechivoce*, de tipul *firewall sau disaster recovery systems*.

O altă clasificare a armelor cibernetică este propusă de Stefano Mele¹⁰ într-un studiu realizat în anul 2012, de către Institutul Italian de Studii Strategice (figura nr. 2).



⁹ Porche, Isaac R. III, Bruce J. Held, Jerry M. Sollinger, Timothy M. Bonds, Ian P. Cook, Bradley Wilson, R. Wayne Dudding, and Christopher Paul, *The Army's Role in Cyberspace*, unpublished RAND research, 2008.

¹⁰ Stefano Mele, *Cyberweapons: Aspetti giuridici e strategici*, Istituto Italiano di Studi Strategici Niccolo Machiaveli, Roma, 2012, pp. III-XV



Figura nr. 2. Clasificare a armelor cibernetice propusă de Stefano Mele¹¹

3. Context actual. Relaționări cu viziunile NATO și UE

NATO și-a formulat misiunile în spațiul cibernetic (protejarea rețelelor, îmbunătățirea capabilităților statelor membre, cooperarea cu state partenere, cu UE și industria) în anul 1999, după ce a suferit primul atac major în timpul Operation Allied Force.

Astăzi, NATO își bazează activitatea în domeniul cyber pe două documente: Cyber Defence Policy (CDP) și Planul de Acțiune (iunie 2011). Potrivit CDP, NATO:

- integrează aspectele privind apărarea cibernetică în structurile NATO și în procesul de planificare în scopul de a îndeplini sarcinile de bază privind apărarea colectivă și managementul crizelor.
- își concentrează efortul în direcția prevenirii, rezilienței, și apărării structurilor cyber NATO și aliate.
- recomandă dezvoltarea cerințelor minime pentru apărarea cyber la nivel național a structurilor critice pentru misiunile NATO.
- colaborează cu partenerii, organizațiile internaționale, sectorul privat, instituții de învățământ superior și mediul academic.

Structurile care implementează aceste măsuri sunt cuprinse în schema de mai jos (figura nr. 3):



Figura nr. 3. Structura de răspuns NATO în cazul atacurilor cibernetice¹²

¹¹ *Ibidem*

¹² Pierluigi Paganini, *NATO has constituted Cyber Response Teams*, securityaffairs.co/wordpress/20705/cyberwarfare-2/nato-attack-response-teams.html



De asemenea, la nivelul UE există practici diferite privind apărarea cibernetică, în special la nivelul strategiilor naționale, în 2013 Consiliul European făcând apel pentru proiectarea unui cadru UE privind Politica de Apărare Cibernetică.

4. Norme juridice aplicabile războiului cibernetic

Luând în considerare modul de manifestare a atacurilor cibernetică în coroborare cu tendințele actuale manifestate la nivelul statelor de a implementa strategii de securitate cibernetică și de a dezvolta structuri și capacități militare care să poată desfășura operații în spațiul cibernetic, apare aspectul reglementării juridice a desfășurării acestor operații, care la nivel general sunt percepute drept acțiuni de război cibernetic.

Dacă la nivelul războiului de tip clasic normele juridice internaționale sunt clare, aplicabile și produc efecte, în cazul războiului de tip cibernetic aspectele de ordin juridic sunt încă la nivelul incipient, fără o unitate comparabilă cu normele de drept internațional umanitar.

Similar practicilor de apărare cibernetică la nivelul UE, și în cazul normelor juridice aplicabile conflictelor ciber, reglementările sunt caracterizate în general de instanțe naționale, cele mai multe aparținând ramurii de drept penal, din moment ce până de curând atacurile de tip cibernetic erau considerate numai din punct de vedere al infracțiunilor ce pot fi săvârșite, și mai puțin al efectelor produse, unele dintre acestea comparabile cu efectele rezultate din acțiuni militare specifice războiului tradițional.

Una dintre puținele încercări de adaptare a dreptului războiului la specificul spațiului cibernetic a fost realizată la nivelul Alianței Atlanticului de Nord, prin intermediul *NATO Cooperative Cyber Defence Centre of Excellence*¹³ de la Tallinn, Estonia. Această inițiativă a fost finalizată prin editarea *Manualului de la Tallinn în domeniul dreptului internațional aplicabil războiului de tip cibernetic*, cunoscut sub numele de Manualul de la Tallinn¹⁴.

Manualul reprezintă un prim efort de codificare la nivel internațional a normelor aplicabile în domeniul cibernetic, însă perspectivele de implementare sunt încă incerte, având în vedere caracterul special al spațiului cibernetic, spațiu care nu poate fi limitat de frontiere, nu poate fi afectat de principii privind suveranitatea sau jurisdicția în aspecte care țin de ducerea războaielor în acest spațiu.

¹³ <https://ccdcoe.org>

¹⁴ <https://ccdcoe.org/tallin-manual.html>



Concluzii

Având în vedere cele expuse anterior suntem de părere că:

- România ar trebui să își dezvolte capabilitățile de tip cyber warfare cel puțin la nivel minim, așa cum este recomandat prin Politica de Apărare Cyber a NATO (Cyber Defence Policy);

- prin similitudine cu forțele speciale se pot dezvolta echipe de forțe cibernetice;

- unul dintre cele mai importante elemente ale capabilității de cyber warfare este dezvoltarea și diseminarea unei culturi de securitate și apărare în domeniul cyber, dezvoltare care este realizabilă prin cooperare cu mediul academic militar, proiectarea de cursuri postuniversitare, programe de master și de licență care să cuprindă discipline destinate dezvoltării culturii de apărare cyber.

Eforturile naționale trebuie însă, susținute de inițiativele la nivel internațional în scopul dezvoltării unor norme legislative la nivel internațional care să poată face parte din ramura de drept internațional în domeniul dreptului războiului.



BIBLIOGRAFIE

*** *FM 3-38, Cyber Electromagnetic activities*, Department of the army, feb. 2014, Washington DC;

[cyberwarfare-2/nato-attack-response-teams.html](https://ccdcoe.org/cyberwarfare-2/nato-attack-response-teams.html)

<https://ccdcoe.org>

<https://ccdcoe.org/tallin-manual.html>

MELE Stefano, *Cyberweapons: Aspetti giuridici e strategici*, Istituto Italiano di Studi Strategici Niccolo Machiaveli, Roma, 2012;

PAGANINI Pierluigi, *NATO has constituted Cyber Response Teams*, securityaffairs.co/wordpress/20705/;

PORCHE Isaac R. III, HELD J. Bruce, SOLLINGER M. Jerry, BONDS M. Timothy, COOK P. Ian, WILSON Bradley, DUDDING R. Wayne, and PAUL Christopher, *The Army's Role in Cyberspace*, unpublished RAND research, 2008;

TOPOR Sorin, *Approach About Joint Cyber And Electronic Warfare And Futures Of The Military Operations*, in the 10th International Scientific



Conference “Strategies XXI”: Strategic Changes In Security And International Relations, vol. 3, “CAROL I” National Defence University Publishing House, Bucharest, 2014;

TURCU Dănuț, *Main Information Security Activities Of An Intelligence Service*, in Buletin of “CAROL I” National Defence University, No. 1/2014, Bucuresti, 2014;

VENTRE Daniel, *Cyber Conflict: Competing National Perspective*, ISTE Ltd, London, 2012;

WHITTAKER Jason, *The Cyberspace Handbook*, Routledge, London, 2003.





REMODELAREA PUTERII PE PLAN GLOBAL

REMODELING POWER GLOBALLY

*Doctorand OPRESCU Sebastian **

Rezumat: Prezenta comunicare examinează noile tendințe evidențiate în anii recenti pe scena internațională: amplificarea globalizării și regionalizării; ridicarea puterilor emergente (China, India, Federația Rusă, Brazilia, Mexic, Turcia etc.); progresul ordinii globale multipolare. Multipolaritatea este acum provocarea crucială a secolului XXI. Numai dezvoltarea unei guvernări internaționale reale poate evita repetarea competiției iminente de putere dintre state și economii.

Cuvinte-cheie: Globalizare, competiția internațională, multipolaritatea, ordine globală, puteri emergente.

Abstract: The present communication examines the new trends evidenced in the recent years on the international stage: globalization and regionalization amplification; the rise of the emerging powers (China, India, Russian federation, Brazil, Mexico, Turkey etc.); the progress of the multipolar global order.

Multipolarity is now the crucial challenge of the XXI century.

Only the development of a real international governance can avoid the recurrence of impending power competition between states and economies.

Keywords: Globalization, international competition, multipolarity, global order, emerging powers.

1. Mutații și tendințe de primă mărime în raporturile internaționale de putere

Statele au rămas pe mai departe principalii actori internaționali, alături de organizații globale și regionale, transnaționale, ONG-uri. Sistemul internațional este alcătuit din: state, organizații regionale, organizații globale, multinaționale, ONG-uri etc. Suntem în prezența unei lumi multipolare, orientată spre distribuția planetară a puterilor, cu accent pe Asia-Pacific. Se materializează un subsistem transnațional unde se cristalizează perturbări sub-etatice și infracționale. Totodată, se înregistrează globalizarea sferelor schimburilor comerciale, finanțelor și comunicațiilor, inclusiv apariția și extinderea „conflictului

* Doctorand, Universitatea Națională de Apărare „Carol I”.



civilizațiilor”.

La nivelul rivalităților, puterea Heartlandului se divizează între F. Rusă, UE și China. UE caută să includă Ucraina și statele din Caucazul de Sud în aria sa de influență. F. Rusă tinde să-și extindă sfera de influență. În Asia se menține în surdină o rivalitate între F. Rusă și China și între China și Japonia, ultima depinzând de angajamentele de securitate cu SUA. Beijingul promovează revendicări teritoriale în Marea Chinei de Est și Marea Chinei de Sud. De asemenea, China și India se confruntă în Asia de Sud-Est și Sud. India, Japonia, și state din ASEAN și Oceania își corelează acțiunile pentru a rezista Chinei.

Orientul Apropiat și Mijlociu și Africa de Nord se mențin ca scene ale sângeroaselor conflicte între statele musulmane și mișcările radicale islamice. Irakul, Siria, Libia, nordul Nigeriei, Somalia, Republica Centrafricană, Mali etc., cunosc o instabilitate instalată. Forțe armate din UE, SUA, UA și statele Golfului încearcă să mențină stabilitatea și să combată fundamentalismul islamic terorist.

America de Nord și America de Sud-Vest își continuă demersurile de integrare regională, ca și America de Sud-Est, stimulată de inițiativele MERCOSUR. Foarte importantă este dezvoltarea organizației BRICS de cooperare transregională.

Pe plan global și regional se constată atât aprofundarea unor acorduri OMC de liberalizare a piețelor, cât și întărirea unor structuri integrate precum UE, OCS, NAFTA, MERCOSUR, UA, Asia-Pacific, ASEAN etc.

La nivel economic, în anul 2008, Triada SUA- UE-Japonia, reprezenta 66% din PIB-ul mondial, iar BRICS (Brazilia, Rusia, India, China, Africa de Sud) 51%. Piețele globale și marile corporații multinaționale limitează sau largesc mai mult puterea statelor¹.

De aceea, F. Kennedy afirma în *Nașterea și declinul marilor puteri* (1987), că „ne îndreptăm” spre o lume multipolară. Se ajunge și la promovarea unui directorat mondial al marilor puteri, fiecare cu sfera sa de influență. Alternativa ar fi războiul mondial și distrugere totală².

Dacă globalizarea și regionalizarea rămân elemente definitorii ale epocii noastre, lumea actuală impresionează prin: generalizarea proprietății private în toate marile state; realizarea unei integrări financiare globale și regionale; expansiunea comerțului internațional și „extragerea din sărăcie” a peste 22 milioane oameni, în principal în China; controlul multinaționalelor și transnaționalelor asupra piețelor; progresele revoluției în informatică, genetică, biologie, în toate principalele sfere tehnico-științifice etc.

¹ E.A. Kolodziej, *Securitatea și relațiile internaționale*, Polirom, București, 2007, p. 196.

² Dr. T. Frunzetti, S. Oprescu, *Lumea marilor puteri*, Editura Top Form, București, 2013, p. 21-22.



Din nefericire, în domeniul economico-social a persistat criza declanșată în 2007-2008 în SUA. Este vorba despre o criză financiară, de credit și de producție, desfacere și consum. Pentru soluționarea ei, G8 și G20 au încercat o revenire la unele reglementări financiare. În UE, după salvarea băncilor cu ajutorul a peste 1.000 miliarde euro furnizați de către state, s-a constatat o deteriorare a situației în Grecia, Spania, Irlanda, Portugalia, chiar și în Italia și Franța. În aceste state și în zone din Europa Centrală și de Sud-Est, s-au adoptat măsuri drastice de reducere a cheltuielilor publice.

Pe acest fundal Germania și-a consolidat poziția de primă putere a continentului, sprijinind: o uniune bancară europeană, o uniune financiar-fiscală, supervizarea bugetelor naționale la Bruxelles, realizarea unui mecanism financiar anticriză la nivel UE cu participarea FMI, BM și Băncii Centrale Europene. Berlinul susține austeritatea bugetară și unele mediocre strategii de investiții. În schimb, SUA și Japonia avansează investiții de stat. Mai nou, UE trebuie să înfrunte pe piața globală o concurență în creștere din partea Chinei, Indiei, Braziliei și altor puteri emergente și rezistă. Germania exportă trei sferturi din producție în UE- rezistă concurenței externe. Alte puteri nu mai au sectoare industriale tari (Franța); susțin costuri de producție mai mari, provenind din salarii de 20-30 euro/oră, de câteva ori mai mari decât în Asia; UE la nivelul inovației se plasează în urma Japoniei, SUA, Chinei; nu se corelează politicile economice ale statelor UE; statele puternice au transformat statele mai slabe în „structuri total dependente”, lipsite de instituții financiare naționale reale și de strategii economico-sociale autonome. În astfel de state se remarcă capacitățile mediocre de guvernare și administrare, inclusiv în România. Pe de altă parte, Vestul atrage forță de muncă calificată deoarece statele din Est nu pot asigura o salarizare normală.

Analizii remarcă faptul că în Occident s-a accentuat sărăcia, desigur la alte nivele decât în Asia și Africa. Veniturile populației au stagnat ori s-au redus. Șomajul a fost evaluat de la 6% în Germania, la peste 10% în Franța și peste 15-25% în Grecia, Spania etc. UE arată și interese economice divergente: Germania având un surplus comercial, Franța cunoaște un deficit comercial, Anglia își păstrează încă puterea financiară. SUA sprijină o astfel de uniune care nu va atinge curând nivelul de federație de state, iar F. Rusă caută – fără mare succes – să profite de slăbiciunile unei UE³.

De altfel, la nivel global, s-au pus serios în discuție inechitățile sociale. În SUA și Marea Britanie s-au denunțat beneficiile supraevaluate ale băncilor. În Indonezia, China, Bangladesh, Iran, Argentina, Malaysia s-a cerut mărirea salariilor și reduceri de prețuri. Inclusiv China a trebuit să anunțe un amplu

³ www.ec.europa.eu, *Employment and Social Analysis*, 15 ian. 2015.



program axat pe promovarea pieței interne, asigurări sociale și investiții în infrastructură.

În sfera economiei globale, s-au obținut creșteri mai slabe; în SUA (2%), dar și în așa numitul semi-bloc BRICS (7% China, 3-4% Brazilia, F. Rusă, India). F. Rusă depinde pe mai departe de exporturile de hidrocarburi și în plus se confruntă cu sancțiuni economice occidentale determinate de implicarea sa în criza din Ucraina, iar China depinde și ea de materiile prime. Dar în plan regional se remarcă progrese în Asia de Est (China, Japonia, Coreea de Sud) și de Sud-Est, îndeosebi în Hong Kong, Taiwan, Singapore, Thailanda, Malaysia, Indonezia. Asia de Est și de Sud-Est s-a transformat deja în cel de-al doilea pol economic al lumii, la concurență cu spațiul euro-atlantic. F. Rusă la rândul ei încearcă să integreze Asia Centrală, în condițiile în care China își extinde propria influență în regiune, într-un spațiu vizat și de europeni, americani, japonezi, sud-coreeni etc.

Subliniem că în direcția politico-militară se amplifică tendințe din ultimii ani. China – cea de a doua putere economică a lumii - a ajuns un centru regional de putere, controlând Asia de Est și de Sud-Est. Influența ei se extinde în Asia de Sud, Asia Centrală, statele Golfului, Africa și America Latină. Presiunile Beijingului în mările adiacente provoacă deja înfruntări cu Japonia, Coreea de Sud, Taiwan, Filipine, Malaysia, Indonezia etc. Ca urmare, SUA sunt mult mai interesate de protejarea Asiei de Sud-Est și de întărirea alianțelor defensive cu India, Japonia, Coreea de Sud, Taiwan, Australia, Thailanda, Filipine, Indonezia, et. Gravă este și atitudinea F. Ruse față de Crimeea, Ucraina, Transnistria etc. Intervenind militar și politic în regiune, Moscova caută să blocheze apropierea acestor state și a Caucazului de Sud, de UE. Rivalitatea F. Rusă – Occident s-a amplificat și în Balcani.

În acest context, NATO a decis să-și întărească dispozitivul strategic în Est, inclusiv în România. Concomitent, America de Nord își consolidează avantajul tehnologic de arme inteligente și de capacități aeronavale, amplasate în principalele spații ale globului. Washingtonul instalează scuturi antirachetă în Europa (alături de NATO) și Asia de Est. F. Rusă și China își organizează propriile scuturi antirachetă. A luat amploare și competiția tehnico-militară în cosmos și în spațiul electronic între SUA, China și F. Rusă. SUA au și avantajul organizației NATO, cea mai extinsă alianță politico-militară a lumii, asociată și cu Japonia, Australia, India etc.

Cu toate acestea, la nivel planetar, a sporit influența ONU și a altor organizații globale și regionale. Diplomația este tot mai multilaterală, deși marile puteri continuă să aibă cuvântul hotărâtor în sferele mondială și regională. Influența opiniei publice internaționale a crescut datorită mass-mediei și internetului, ca și participarea organizațiilor neguvernamentale la soluționarea problemelor sociale de



mediu sau de administrare regională și locală.

Probleme de securitate internațională

În mod normal, vulnerabilitățile, amenințările, pericolele și riscurile se abordează în relație cu evoluțiile economice, politice, militare, științifice și culturale etc. Premisele amenințărilor și riscurilor de securitate se includ în vulnerabilități (slăbiciuni interne ale sistemelor). Vulnerabilitățile se referă la stat ca entitate social-politică definită teritorial, uman, cultural etc. „Un stat fără o idee unificatoare – consideră B. Buzan - poate fi atât de dezavantajat, încât să devină incapabil să-și mențină existența într-un sistem internațional competitiv”⁴.

Specialiștii se pronunță în legătură cu statele slabe și cu statele puternice (după gradul de coeziune socio-politică, dimensiune, capacitate militară și economic, plasare geopolitică, voință politică). Insecuritatea se transformă într-o combinație de „vulnerabilități și amenințări”. Politica de securitate națională și internațională⁵ trebuie să urmărească contracararea amenințărilor și diminuarea vulnerabilităților. Vulnerabilitățile economice și social-politice se întâlnesc în țările subdezvoltate și în dezvoltare (India, Bangladesh, Myanmar, Bolivia etc.). Anumite vulnerabilități economice pot avea însă și state dezvoltate, care nu au resurse naturale esențiale (China, de exemplu). Decalajele economice dintre state creează ierarhii politico-instituționale clare: se delimitează fără echivoc economiile centrilor prosperi de economiile periferiei (evident dependente). Slăbiciunile economico-sociale se materializează în vulnerabilități politico-instituționale și militare.

O vulnerabilitate globală majoră se plasează în sfera distribuției și folosirii resurselor energetice. Consumurile mondiale de țiței brut tind spre 80-90 barili/zi (extracție de 20 milioane de barili/zi în regiunea Golfului), încă de la începutul secolului XXI⁶; cel de gaze naturale a atins aproximativ 2.500 miliarde m³ în 2000, la rezerve estimate de 160.000 m³. Până în anul 2030, trebuie investiți de sute de miliarde dolari pentru acoperirea cererii mondiale de energie. Grav este că multe conflicte politico-militare se concentrează în spațiile respective. Între vulnerabilitățile globale se înscriu asigurarea hranei în țările suprapopulate sau sărace în resurse naturale din Africa și Asia de Sud; se adaugă lipsa de educație școlară și de asistență medicală calificată; foametea condamnă și periclitează viața a peste 1 miliard de oameni (din cele peste 6 miliarde de locuitori ai planetei). Sărăcia se combină și cu lipsa resurselor de apă în Africa Sahariană, Orientul Apropiat și Mijlociu sau Asia Centrală. Nu pot fi ignorate nici încălzirea globală și

⁴ Pe larg în B. Buzan, *Popoarele, statele și teama*, Cartier, 2000.

⁵ www.tempsreel.nouvelobs.com, 2014.

⁶ Astăzi consumurile s-au redus.



subțierea stratului de ozon⁷.

În paralel, se apreciază că până spre anul 2050, actuala populație, de 6 miliarde locuri, probabil că se va dubla. Expansiunea demografică (cu urmări economice, șocuri politice și militare), coexistă cu îmbătrânirea și reducerea populației în F. Rusă și chiar în SUA ori UE. Pe mai departe dezechilibrele dintre statele bogate și majoritatea statelor sărace devin tot atâtea vulnerabilități globale. Grupul NAFTA (SUA, Canada, Mexic) își menține cota de 35% din VNB-ul mondial, Europa Occidentală 27% și Pacificul de Vest 24-25%.

Pericole

În lumea actuală, se materializează amenințări care nu fac deosebire între statele puternice și cele slabe. În această categorie se pot aminti: urmările negative ale globalizării economiei, care duc adesea la sărăcirea a milioane de oameni; epidemiile răspândite pe spații largi; proliferarea armelor de distrugere în masă, mai cu seamă a celor nucleare; terorismul internațional. Teroriștii au acces la rețelele financiare internaționale și la cele ale criminalității organizate. Persistă și conflictele locale și interne, inter-religioase și interetnice care se intersectează cu terorismul internațional și amplifică insecuritatea regională.

Și rețelele crimei organizate (corupție, comerț ilicit, droguri, „carne vie” etc.) periclitează în mod serios stabilitatea internațională etc. În contextul internațional concret, securitatea regională și mondială se centrează pe „interdependențe de securitate”. Statele trebuie să-și protejeze (conducă bine) propriul popor și să promoveze relații de cooperare cu vecinii lor (în acord cu Carta ONU și Declarația Universală a Drepturilor Omului). În principiu statele sunt obligate să asigure justiția, demnitatea, bunăstarea și siguranța cetățenilor lor. La fel și ONU are obligații specifice, prin instituțiile sale complexe, are ca misiune esențială pacea și securitatea mondială.

În categoria principalelor amenințări actuale, trebuie introduse: terorismul internațional; armele de distrugere în masă; conflictele armate; criminalitatea organizată; degradarea mediului etc.

Alianțe și coaliții politico-militare

În principiu, alianțele militare moderne sunt alianțe politico-militare. Factorul politic definește scopurile, obiectivele alianțelor și modalitățile de conducere, organizare și funcționare. Rațiunea de stat s-a impus ca un principiu normativ superior, în fața altor interese individuale sau de grup. David Clinton, în

⁷ Pe larg în D. Held, A. Mc.Grew, D. Goldblatt, J. Perraton *Transformări globale*, București, Polirom, 2004, p. 10 și urm.



„*The National Interest: Normative Foundations*” (articol publicat în „*The Review of Politics*”, vol. 48, no. 4, University of Notre Dame, 1986) sublinia că interesul public devine un bun public (public good). Statul are obligații de protejare și promovare a binelui social. Pe plan extern, statul contribuie la protejarea societății de pericole specifice.

Alianțele politico-militare permise de ONU trebuie să aibă caracter defensiv. În realizarea alianțelor, un rol important are realizarea securității militare. Amenințările de natură militară se situează pe poziția centrală în definirea securității naționale. Agresiunea militară pune în pericol toate componentele statului: baza fizică (teritoriu) - poate fi ocupată (parțial sau total) sau afectată ca ecosistem, structura instituțională - dezmembrată, ideea de stat ajunge – subminată). Amenințarea face ca securitatea militară să se bazeze pe capacitatea militară a statului de a face față agresiunii.

Chiar și după sfârșitul Războiului Rece (1990), starea naturală a sistemului internațional – nu a devenit starea de securitate, ci de insecuritate. Realității consideră relațiile internaționale îndeosebi sub unghiul dezbaterii despre putere și securitate. Așa se face că factorul determinant în constituirea alianțelor este distribuția puterii în cadrul sistemului internațional. Din acest punct de vedere se apreciază că statele pot opta între: balansare/balancing, alinierea/bandwagoning și destinderea/detente. Analistii de relații internaționale folosesc în studiile lor teoriile balanței de putere, balanței de interese sau balanței de amenințări. (K. Waltz, S. Walt, R. Schweller).

Cel mai important factor în luarea deciziilor de alianță rămâne însă compatibilitatea obiectivelor politice sau a intereselor statelor. Alianțele politico-militare, sunt rezultate ale unor acorduri și tratate formale între două sau mai multe state. Tratatul și acordurile definesc condițiile în care este acordat sprijinul între parteneri, ponderea în care se acordă acest sprijin militar de către fiecare aliat, teritoriul vizat de alianță, amenințarea împotriva căreia se folosește alianța etc.

Alianțele se deosebesc de organizațiile de securitate. Acestea din urmă nu specifică obligativitatea intervenției în cazul în care una din părțile semnatare este atacată; alianțele prevăd obligativitatea intervenției aliaților în favoarea victimei unei agresiuni. NATO reprezintă tipul clasic al unei organizații de securitate regională bazată pe o alianță politico-militară.⁸ OTSC și OCS sunt semi - alianțe politico-militare. Alianțele se încheie numai între state, cu excluderea entităților politice și economice transnaționale, organizațiilor internaționale, ONG-urilor,

⁸ Stephen M. Walt, *Originile Alianțelor*, Iași, Institutul European, 2008, p. 23, apud Andrei Miroiu, Radu-Sebastian Ungureanu, *Manual de relații internaționale*, Iași, Editura Polirom, 2006, pp. 210-211.



grupărilor revoluționare, de gherilă etc.

Dar, alături de factorii amintiți, amenințările cu acțiuni subversive sau cu alte forme de presiune politică, sunt determinanți la fel de puternici ai coalizării. Distribuția capacităților rămâne însă foarte importantă pentru superputeri și pentru actorii regionali⁹.

2. Ascensiunea puterilor emergente și impactul său internațional

Subliniem faptul că R. Aron definea puterea ca fiind capacitatea unei unități politice de a-și impune propria voință altor unități similare (de obicei state). În acest context, un stat devine putere emergentă dacă se află în ascensiune economică, comercială, diplomatică și militară¹⁰ și dacă este luat în considerare în disputele internaționale.

Țările emergente – ca noțiune a apărut în anii '90 - definind statele în dezvoltare. Economistul A. van Agtmael din cadrul Societății Financiare Internaționale (filială a Băncii Mondiale) a denumit astfel statele în dezvoltare care ofereau oportunități pentru investitori. Era vorba mai ales de „piețe emergente”. Banca Goldman Sachs considera în anul 2005 ca fiind „piețe emergente”, China, India, Brazilia, F. Rusă, Egipt, Bangladesh, Mexic, Iran, Nigeria, Pakistan, Argentina, Arabia Saudită, Coreea de Sud etc.

În 2008, Boston Consulting Group indica 14 state emergente, inclusiv grupul BRICS. Le Credit Agricole, include 13 state¹¹ în categoria emergente (Africa de Sud, Argentina, Egipt, Indonezia, Iran, Malaysia, Mexic, Nigeria, Filipine, Thailanda, Turcia, Ucraina, Vietnam). În prezent sunt considerate economii dezvoltate SUA, Canada, statele UE, Japonia, membri OECD, G7, G20. Dar țările BRICS rămân în grupul în dezvoltare, ca și Turcia, Argentina, Mexic etc. „Nucleul dur” al țărilor emergente ar fi reprezentat de BRICS, Argentina, Chile, Mexic, Egipt, Turcia, Malaysia, Indonezia, Thailanda etc.¹².

Fr. Lafargue, apreciază că țările emergente ar fi noile mari puteri economice de nivel global – precum China, India sau Brazilia. Terminologia este, inclusiv astăzi echivocă. În 2001, Jin O'Neill, se referea deja la grupul BRICS. M. Geoghegan a inventat în 2010, acronimul CIVETS pentru grupul Columbia, Indonezia, Vietnam, Egipt, Turcia, Africa de Sud¹³.

⁹ Stephen M. Walt, *op. cit.*, p. 211.

¹⁰ J. Deas, Y. Schemeil, *Un des modèles de puissance chez les émergents*, www.puissance.emergents *Des nouvelles puissances*.

¹¹ www.lemonde.fr/economie, 2010.

¹² FMI, *Reaping the Benefits of Financial Globalization*.

¹³ F. Lafarge, *Des économies émergentes des puissances émergentes*, în „Question Internationales”, nr. 51, sept-oct. 2011, p. 101.



OECD consideră ca fiind emergente 20 de state ce se disting prin: contribuția puternică la creșterea economică mondială; ameliorarea nivelului de trai al populației (măsurat de PIB sau de Indicele Dezvoltării Umane). De fapt trebuie să se opereze deosebirea dintre economiile emergente și puterile emergente, ultimele fiind statele în ascensiune care se impun prin populație, putere industrial-financiară și militară. Marile puteri emergente primesc în mod curent Investiții Străine Directe (peste 1800 miliarde dolari în 2010, 60% din IDE din SUA), au multinaționale, investesc în exterior (stocul IDE ale BRICS s-a mărit de 7 ori între 2000-2009), creșterea constantă a masei de consumatori, proporție importantă a populației tinere, stabilitate social-economică etc.

Puterile emergente ar trebui să fie și puteri tehnologice. Din 2008, China a ajuns cel de-al cincilea depozitar de brevete de invenții, după Japonia, SUA, Coreea de Sud și Germania. Pe de altă parte, marile puteri emergente nu se remarcă prin condiții foarte favorabile oferite investitorilor străini (China pe locul 79 mondial, F. Rusă 123, Brazilia 127 etc.)¹⁴.

Tanguy S. de Swielande susține că o economie emergentă nu este și o putere emergentă¹⁵. Puterea depinde de economie, dar în mod automat și de sferele militară, politică, demografică, culturală etc. Puterea este mai fragmentată și mai difuză decât în trecut. O putere emergentă ar trebui să poată înfrunța un hegemon pe multiple planuri. În raporturile externe de după anul 1990, SUA s-au manifestat mai ales ca putere hegemonă și mai puțin ca putere unipolară.

Puterile emergente trebuie să se comporte ca importanți actori politici internaționali. BRICS ar dori să promoveze inițiative comune în domenii precum sistemul financiar internațional și în diplomatie. În 2009, aceste puteri au obținut creșterea până la 13,5% a dreptului de vot în cadrul FMI până în 2014 (de la 8,9). China ajunge pe poziția trei în FMI și BM (SUA și UE au 45,9% din voturi). În 2005, India, Germania, Brazilia și Japonia au propus, fără succes, reformarea CS ONU.

În altă ordine de idei, puterile emergente nu acceptă interpretările occidentale ale suveranității naționale, amestecului în problemele lor interne, respectarea drepturilor omului, folosirea forței militare în raporturile internaționale etc. De exemplu, în 2011, statele BRICS s-au abținut atunci când ONU a aprobat loviturile NATO în Libia. Însă, țările emergente se remarcă și prin cheltuieli militare în creștere, cu 40% în cazul Braziliei sau 25% al Indiei. F. Rusă și China sunt oricum mari puteri militare. Statele BRICS participă frecvent la misiuni de pace ONU sau în plan regional.

¹⁴ Ibidem, p. 105.

¹⁵ Tanguy S. de Swielande, *Note d'Analyse*, 6, 2010, p. 10.



Într-o formă mai restrânsă, puteri precum China, India și Brazilia. F. Rusă și Africa de Sud ar fi parțial puteri emergente; F. Rusă este oricum cea de a doua putere militară a lumii și primul deținător de materii prime. Pe de altă parte, doar F. Rusă, China și India dețin armament nuclear (ca și Pakistanul), India nefiind membră a CS ONU.

Dacă SUA au încercat să instaureze un sistem unipolar între 2001-2008, ulterior – îndeosebi în contextul crizei financiare și economice declanșate în 2008 - lumea a evoluat într-o direcție multipolară. Tendința este vizibilă atât în OCS sau BRICS, dar și în UE și Japonia.

După S. Waslekar, omenirea se va confrunta cât de curând cu un fundamentalism al competitivității, cu o concurență împinsă spre absolut și nestingherită de cooperarea economică¹⁶. Se estimează că în contextul globalizării are loc și o dez-occidentalizare și o ascensiune a individualităților etno-culturale și religioase. China este o putere etno-culturală de peste 1 miliard oameni, omogenă din punct de vedere civilizațional. Cu toate acestea, puterile emergente prezintă grave vulnerabilități. India poartă vulnerabilitatea rivalității dintre majoritatea hindi și musulmanii minoritari.

În Africa, popoarele creștine din sud, se confruntă cu cele musulmane din nord (tribalismul jucând un rol major în societate). În Orientul Apropiat și Mijlociu, conflictele etno-religioase dintre arabi și nearabi, sunniți și șiiți, fac ravagii. În America Latină, se manifestă rivalitatea între brazilieni și hispanici. Și SUA se confruntă cu o creștere a ponderii hispanicilor în societate.

În UE se amplifică tensiunile asociate cu imigrația ilegală. F. Rusă este amenințată de creșterea vertiginoasă a populației musulmane. Prin urmare și puterile emergente sunt amenințate de fundamentalismul islamic și terorismul internațional. Radicalii islamici sunt foarte activi în F. Rusă, Asia Centrală, China, Africa Centrală etc. Mai ales Africa și Orientul Apropiat au ajuns scene ale ofensivelor fundamentaliste; aceste ofensive vizează inclusiv interesele comerciale ale Chinei sau Indiei în spații vaste.

Pe de altă parte, se vehiculează în dezbateri noțiunea de peer competitor. Aceasta se referă doar la puterea care afișează ostilitate. Peer competitor ar fi un stat care are putere, la nivel global și motivație (voință de a pune în discuție statu quo-ul), care amenință interese vitale. Se pune din nou și problema power transition abordată și de A. Organs Ky încă din anul 1968 (World Politics, New York, A. Knopf). O astfel de confruntare între o putere a statu-quo-ului și o putere revizionistă, duce la un război hegemonic – R. Gilpin¹⁷.

¹⁶ S. Waslekar, An Inclusive World, Mumbai, *Strategic Foresight*, 2007 în Claire In Bev Baillet-Latour „Programme Union Européenne-Chine”, p. 14,

¹⁷ Pe larg în R. Gilpin, *War and Change in World Politics*, Cambridge Univ. Press, 1981.



Un stat va încerca înlocuirea unei ordini internaționale doar dacă beneficiile depășesc costurile. Orice putere hegemonică își va adopta propria ierarhie, regulile sale și viziunile sale despre sistemul internațional. Puterea emergentă poate opta pentru mai multe mari strategii: strategia de reformă, strategia revoluționară, strategia de alianță și strategia de cucerire¹⁸.

Se apreciază că o putere emergentă ar putea pune în discuție întâietatea americană dacă ar avea o economie apropiată de cea americană ca nivel de dezvoltare, productivitate, PIB. O astfel de strategie este de lungă durată și nu alarmează SUA. China, în primul rând, a adoptat o astfel de strategie de dezvoltare pașnică și are ca obiectiv o „societate armonioasă”.

În circumstanțele în care marile puteri emergente nu afișează „strategii revoluționare” de edificare a unei noi societăți, se generalizează apelul la naționalism, ca modalitate de a „mobiliza masele” (în China, F. Rusă sau Japonia, India etc.). Naționalismul poate îmbrăca și forma unei tradiții imperiale, precum în China sau F. Rusă. R. Schweller subliniază existența unor importanți factori sociali-politici, care favorizează întărirea puterilor emergente. Aceștia ar fi: consensul elitelor asupra problemelor internaționale; coeziunea elitelor mai mult sau mai puțin fragmentate (birocratice, ideologice, culturale, religioase, de clasă).

Acolo unde sunt niveluri înalte de integrare socială și politică se poate ajunge la contrabalansarea (adversitate față de hegemon); în puterile slabe se optează pentru aliniere. În acest cadru, se detașează tentativa ruso-chineză de „sfidare” a hegemoniei relative a SUA. Este indiscutabil că R.P. Chineză aprobă - tacit sau nu - politica federației Ruse în Ucraina și Europa de Est. De asemenea, F. Rusă aprobă pretențiile chineze în Marea Chinei de Est și de Sud și se opune oricărei intervenții occidentale în Siria.

Concluzii

Puterile emergente pot fi favorizate și de așa-numita Revoluție în Domeniul Militar, bazându-se pe interacțiunea între factorii industriali și cei militari pentru a se obține creșteri spectaculoase ale puterii hard¹⁹. Adoptarea RMA (strategie, doctrină, domeniile operațional și tactic) trimite un mesaj clar puterilor de primă mărime că ar putea urma revizuirea stat-quo - ului internațional. Puterile emergente investesc masiv în domeniul militar, desigur fără a depăși SUA și UE; se investește în armament clasic și în mijloace noi, precum războiul cibernetic și alte mijloace de luptă asimetrice (sateliți, arme dirijate și chiar armament interzis

¹⁸ Vezi Rand Corporation (T. Szaina, D. Byman, S. Bankers, D. Eaton, S. Jones, R. Mullins, I. Lesser, W. Rosenau, *The Emergence of Peer Competitors, A. Framework for Analysis*), Santa Monica, 2001, p. 7- 8.

¹⁹ A se vedea R.L. Schweller, *Un answered Threat*, Princeton, P.U.P., 2006, p. 11.



de acordurile ONU).

Puterile emergente recurg și la alianțe cu alte state pentru a sfida puterea hegemonă. Alianțele pot asigura o capacitate militară superioară, permite transferuri de resurse, blochează unele spații de interes pentru liderul internațional. Alianțele par a contesta ofensiv statu-quo-ul, fiind vorba de external balancing. În prezent, nici BRICS, nici OCS nu sunt alianțe politico-militare clasice, ci mai curând parteneriate strategice superioare. Unele parteneriate au și clauze de securitate antiteroristă. Soft balancingul se materializează îndeosebi prin mijloace diplomatice în situații internaționale, presiuni economice etc.²⁰.

O altă acțiune a puterilor emergente rezidă în conquest strategy, care poate materializa cucerirea propriu-zis sau crearea de „sfere de influență” (proiecția puterii). F. Rusă încearcă să creeze Uniunea Euro-Asiatică, să divizeze Ucraina și să resusciteze CSI. China a satelizat deja Coreea de Nord, Laosul, Cambodgia etc. Strategia buffering promovează crearea de organizații regionale, parțial opuse puterii hegemonă²¹.

BIBLIOGRAFIE

- *** „Programme Union Européenne-Chine”, 2004.
- BROOKS S.G., WOLFORTH C., *Hard Times for Soft Balancing*, în „International Security”, vol. 30, nr. 1.
- BUZAN B., *Popoarele, statele și teama*, Cartier, 2000.
- CORPORATION Rand (T. Szaina, D. Byman, S. Bankers, D. Eaton, S. Jones, R. Mullins, I. Lesser, W. Rosenau, *The Emergence of Peer Competitors, A. Framework for Analysis*), Santa Monica, 2001.
- DEAS J., SCHEMEIL Y., *Un des modèles de puissance chez les émergents*, www.puissance.emergents *Des nouvelles puissances*.
- FMI, *Reaping the Benefits of Financial Globalization*.
- FRUNZETTI T., OPRESCU S., *Lumea marilor puteri*, Editura Top Form, București, 2013.

²⁰ S.G. Brooks, C. Wolforth, *Hard Times for Soft Balancing*, în „International Security”, vol. 30, nr. 1, pp. 72-108.

²¹ J. Ikenberry, *Strategic Reaction to American Preeminence. Great Power Politics in the Age of Unipolarity*, „Discussion Paper” 28 iul. 2003.



- GILPIN R., *War and Change in World Politics*, Cambridge Univ. Press, 1981.
- HELD D., GREW A. Mc., GOLDBLATT D., J. Perraton *Transformări globale*, București, Polirom.
- IKENBERRY J., *Strategic Reaction to American Preeminence. Great Power Politics in the Age of Unipolarity*, „Discussion Paper” 28 iul. 2003.
- KOLODZIEJ E.A., *Securitatea și relațiile internaționale*, Polirom, București, 2007.
- LAFARGE F., *Des économies émergentes des puissances émergentes*, în „Question Internationales”, nr. 51, sept-oct. 2011.
- SCHWELLER R.L., *Un answered Threat*, Princeton, P.U.P., 2006.
- TANGUY S. de Swielande, *Note d'Analyse*, 6, 2010.
- WALT M. Stephen, *Originile Alianțelor*, Iași, Institutul European, 2008, apud Andrei MIROIU, Radu-Sebastian UNGUREANU, *Manual de relații internaționale*, Iași, Editura Polirom, 2006.
- WASLEKAR S., An Inclusiv World, Mumbai, *Strategic Foresight*, 2007 în Claire In Bev Baillet-Latoir
www.ec.europa.eu, *Employment and Social Analysis*, 15 ian. 2015.
www.lemonde.fr/economie, 2010.
www.tempsreel.nouvelobs.com, 2014.





POLITICILE PUBLICE ȘI DEZVOLTAREA INTERNAȚIONALĂ

PUBLIC POLICIES AND INTERNATIONAL DEVELOPMENT

*Doctorand ROTARU Liviu **

Rezumat: *Politicile publice ale statelor joacă un rol decisiv în înfăptuirea dezvoltării globale și regionale. Ele ținesc: să stimuleze creșterea economică și socială; să promoveze investițiile și capitalul uman; să crească rolul politicilor R&D.*

Dintr-o perspectivă mai generală, astfel de politici de asemenea contribuie la ridicarea puterilor emergente ale BRICS și la întărirea tendinței multipolarității internaționale.

Cuvinte-cheie: *politici publice, dezvoltare, creștere, puteri emergente, multipolaritate.*

Abstract: *States public policies play a decisive role in achieving global and regional development.*

They aim: to stimulate social and economic growth; to promote the human capital and investments; to increase the role of R&D politics.

In a more general view, such policies also contribute to the rise of BRICS emerging powers and to strengthen the multipolarity international trend.

Keywords: *Public policies, development, growth, emerging powers, multipolarity.*

1. Definirea politicilor publice

Politicile publice se asociază cu așa-numitele bunuri publice.

Bunurile și cheltuielile publice

Bunurile publice sunt bunuri sau servicii constituite pe baza faptului că nu li se aplică regimul excluderii (nu se pot impune restricții de consum); sunt non-rivale (nu se epuizează pe măsură ce sunt consumate). Există bunuri publice mixte. Bunurile publice pot fi produse atât în sectorul public, cât și în cel privat. Există însă un nivel optim al producției de bunuri private (determinat de raportul dintre cerere și ofertă). Cererea de bunuri publice¹ se raportează la prețurile pe care

* Doctorand, Universitatea Națională de Apărare „Carol I”.

¹ P.A. Samuelson, *The Pure Theory of Public Expenditure*, „Review of Economics and Statistics”, 36(4), 1954, p. 387.



consumatorii lor sunt dispuși să le plătească. Costurile producției de bunuri publice se asigură prin: taxare, contribuții benevole, stabilirea de prețuri personalizate, metode mixte.

Apreciem că întreg consumul de bunuri publice este, în principiu, garantat de constituțiile statelor moderne; el se raportează și la **proprietatea publică**. Bunurile publice sunt instrumente ale satisfacerii unor nevoi și drepturi fundamentale ale colectivității. Menționăm că economistul american E. Ostrom a primit Premiul Nobel pentru lucrările sale asupra bunurilor publice (*Gouvernance des biens communs*, De Boeck, 2010). El a criticat dur concepțiile liberalilor radicali, adversari ai implicării statului în economie. Bunurile publice pot fi privatizate parțial, cu mare atenție, sau mai corect ar fi să se promoveze strategii de cooperare stat (administrație centrală și locală) – antreprenor privat.

Transporturile, sistemele de sănătate și învățământ, apărarea națională și ordinea publică, asigurarea legalității, bunurile culturale, celelalte structuri ale vieții sociale nu pot fi privatizate decât cu riscuri imense. Proprietatea privată și proprietatea publică se cer protejate în egală măsură. În principiu, statul are obligația de a adopta măsuri de dezvoltare economică, de protecție socială și de asigurare a unui trai decent². Bunurile publice globale ar fi mediul, securitatea internațională, drepturile omului.

În teorie, bunurile publice și cele private trebuie să se completeze reciproc. În practică, statul neoliberal are tendința de a privatiza cât mai mult din bunurile publice. Dar și acest stat trebuie să respecte transparența și responsabilitatea, exigențele bunei guvernări și să fie receptiv la semnalele adresate de societatea civilă și de opinia publică. Guvernul central are responsabilitatea **stabilității macroeconomice și monetare și redistribuirii interpersonale și interregionale a veniturilor la nivel național**. Guvernul se plasează în centrul administrației centrale, având un rol excepțional în sistemul instituțiilor de stat (legislative, juridice, executive). Tratatul fiscal din UE, intrat în funcțiune din 2013, impune ca deficitele administrațiilor publice să nu depășească 3% din PIB, iar datoria publică 60% din PIB.

Guvernele au în responsabilitate: elaborarea, aprobarea, executarea și încheierea bugetelor de venituri și cheltuieli publice; echilibrarea diferitelor categorii de bugete; organizarea și efectuarea controlului financiar preventiv; probleme ale datoriei publice; planificare și prognoză financiară; politica financiară promovată de stat; metodele de determinare a eficienței (rentabilității) și eficacității (randamentul) cu care sunt utilizate fondurile publice³.

² C.I. Popa, *Aspecte economice ale guvernării descentralizate*, www.ispri.ro 2013, p. 79.

³ Conf. dr. F. Macarie, *Finanțe și bugete publice*, www.spiruharet.ro, p. 7.



Guvernele constituie fonduri pentru satisfacerea nevoilor generale ale societății. Relațiile financiare clasice sunt transferuri de resurse bănești fără echivalent și nerambursabile, reflectate în bugetul de stat, bugetul asigurărilor de stat, bugetele publice, fonduri extrabugetare și bugete locale.

Finanțele publice au funcții de repartitie și control. Fondurile publice se constituie prin impozite, taxe, contribuții de asigurări sociale (CAS), amenzi, penalități, redevențe, împrumuturi de stat, dobânzi, donații etc. La formarea acestor fonduri participă sectorul public, cel privat, cel mixt, populația etc.

Distribuirea fondurilor de resurse financiare se realizează în beneficiul unor persoane fizice sau juridice. Cheltuielile publice se dimensionează pe destinații: învățământ, sănătate, cultură, asigurări sociale, protecție socială, ordine publică, apărare, acțiuni economice, datoria publică etc. „Procesul de distribuire a acestor resurse are un caracter subiectiv deoarece depinde de capacitatea factorilor de răspundere de a percepe corect nevoile sociale la un moment dat, depinde de gradul de dezvoltare economică și socială a țării și mai depinde de politica promovată de partidele politice aflate la putere”⁴.

Mărimea fondurilor publice depinde de: volumul PIB; rata acumulării sau a consumului; raportul dintre consumul individual și cel social; regimul amortizării capitalului fix. Proveniența fondurilor evoluează în funcție de: politica promovată de stat; raportul dintre resursele interne și externe; gradul de dezvoltare a sectoarelor sociale. Pe de altă parte, destinația fondurilor suferă modificări în funcție de: dirijarea către obiective și acțiuni economice, social-culturale, de apărare; proporția repartizării fondurilor pe ramuri și pe sectoare ale economiei naționale, pe membrii societății, pe zone geografice și localități.

Funcția de control a finanțelor publice se realizează în mod diferit, pe sectoare de activitate ale statului. Funcția respectivă se referă atât la funcția de repartitie, cât și la modul de utilizare a resurselor. Consumul final al instituțiilor publice reunește toate cheltuielile aparatului de stat și structurilor conexe, centrale și locale.

În viziunea ONU, cheltuielile publice sunt: din punct de vedere **funcțional** - cheltuieli pentru servicii publice generale; apărare; educație; sănătate; securitate socială; locuințe și servicii comunale; recreație, cultură și religie; acțiuni economice; alte cheltuieli; din punct de vedere **economic** – cheltuieli de consum final: dobânzi, subvenții etc.; formarea de capital: investiții, stocuri materiale etc.; achiziții de terenuri și active necorporale; transferuri de capital.

În mod evident, cheltuielile publice pot crește din multiple cauze: din motive demografice (creșterea populației, îmbătrânirea ei, sănătate, pensii); factori de

⁴ Idem, p. 10.



modernizare economică; factori sociali (asistența socială); factori de apărare și ordine publică; promovarea de diferite politici publice etc. Eficiența cheltuielilor publice înseamnă a face raportul între efortul financiar depus de stat și efectele comensurabile sau estimative obținute. **Optimul social** se obține dacă: se ajunge la rezultate notabile, cu cheltuieli reduse, dacă se modernizează serviciile publice; maximizarea utilității la consumator (cel mai mic cost de utilizare); fiscalitate mai redusă; prețuri accesibile pentru consumatori; creșterea satisfacției consumatorului de bunuri publice. Se efectuează analizele costuri-avantaje și costuri-eficacitate. Și în cazul bunurilor publice se lucrează cu indicatori de efect (marfă, valoare adăugată, profit, încasări din export) și de efort (investiții, costuri de producție, mărimea importurilor, timpul de muncă utilizat).

Politicile publice (p.p.)

După cum se cunoaște, politica publică este o rețea de decizii aplicate de instituțiile de profil care au obiective, mijloace și resurse guvernamentale. Aceste politici publice pot defini: domenii de activitate (economice, sociale, culturale, educaționale, de mediu etc.); programe guvernamentale, strategii, doctrine; rezultate obținute în procesele de implementare⁵ a lor etc.

Politicile publice sunt implementate de structurile puterii, structuri prevăzute cu autoritate legislativă, politică și financiară. Ele încearcă să răspundă unei nevoi/probleme concrete a societății, fiind orientate spre un scop: atingerea unui set de obiective bine delimitate. De asemenea, politica publică este o abordare/strategie integrată. Politica publică este realizată de un actor/un grup de actori. Ea trebuie să includă motivarea acțiunii/non-acțiunii. În egală măsură, politica publică este o decizie asumată și un proces analitic (de soluționare a unei probleme), dar și unul politic. Diferenții autori au abordat în studiile lor una sau alta dintre aceste perspective⁶. **Policy making** înseamnă apelul la raționalitate în scopul realizării cerințelor publice. Se cere definirea corectă a problemei, identificarea și analiza unui set de soluții, selectarea alternativei corecte.

Ca tehnici de analiză se pot folosi: analiza cost-beneficiu, analiza cost-eficacitate, programarea lineară etc. Dezvoltarea funcției publice se integrează în raționalitatea acesteia⁷. Foarte importantă este măsurarea performanțelor politicilor publice.

⁵ M. Profiroiu, E. Iorga, *Manual de politici publice*, Editura Economică, București 2009, pp. 14-15.

Vezi și A. Miroiu, *Introducere în politicile publice*, Editura Trei, București, 2000.

⁶ Edward.T. Jennings Jr., *Martin School of Public Policy and Administration*, University of Kentucky, *Best practices in public administration. How do we know them? How can we use them?* Nr. 9/2007, p. 73 și urm.

⁷ D. Stone, *Policy Paradox: The Art of Political Decision Making*, Revised Edition, 2002, p. 17.



2. Analiza politicilor publice

Studiul politicilor publice diferă de cercetarea academică tradițională prin aceea că este o abordare aplicată, orientată. Cercetarea politicilor publice implică conceperea și elaborarea de soluții pentru problemele societății. Asemenea politici se evaluează în raport cu: planificarea lor; eficiența probată în practica social-administrativă, economică⁸ etc. D. Lasswell subliniază caracteristici ale policy science, de felul interdisciplinarității, orientarea spre soluționarea problemelor, normativitatea⁹.

Analiza politicii publice (p.p.) se centrează pe: analiza modului în care e determinată p.p.; studierea conținutului ei; monitorizarea și evaluarea p.p. se direcționează spre metodele de influențare a agendei publice. Analiza p.p. înseamnă cercetarea practicilor și normelor elaborate de actorii publici. Practicile politicilor publice sunt moduri de intervenție, reglementări, prestări de servicii. Practicile se raportează la finalități, alegeri de valoare.

De multe ori, politicile publice sunt destinate promovării valorilor general acceptate social (libertate, egalitate, bunăstare), sau corectarea imperfecțiunilor pieței libere. Politicile publice, producând bunuri publice, impun diferite costuri: costuri de renunțare, costuri de oportunitate (bunuri și servicii ce ar fi putut fi produse cu resursele prelevate de autoritatea publică).

3. Tipologia politicilor publice

Pentru analizarea p.p. se recurge la mai multe clasificări de felul: după criteriile formale sau instituționale (naționale, locale, interguvernamentale), sau după grupul social țintă. Îndeobște, acțiunea publică se clasifică în raport cu **teoria schimbării** care o structurează. T. Lowi¹⁰ și alți specialiști clasifică p.p. după natura coerciției ce o promovează între stat și destinatarii acesteia. Astfel, există coerciție directă sau indirectă, cu modificarea comportamentului sau a mediului social. Ca urmare, se disting politici publice de reglementare (prin norme autoritare), care pot fi protective și competitive.

Politicile competitive¹¹ limitează furnizarea de bunuri și servicii la un număr de beneficiari ce se concurează între ei (limitarea accesului liber la anumite

⁸ M. Giandomenico, *Evidence, argument and persuasion in the policy process*, New Haven, Yale University Press, 1989, p. 20

⁹ D. Lasswell, *Problem Orientation for the Policy Sciences*, vol. 2, 2008, p. 8; *The Policy Orientation*, 2012, p. 15.

¹⁰ T. Lowi, *American Business Public Policy Case Studies and Political Theory*, „World Politics”, 16 iulie 1964, pp. 667-715.

¹¹ R. Ripley, G. Franklin, *Congress, Bureaucracy and Public Policy*, Pacific Grove, Calif: Brooks-Cole, 1991, pp. 60-71.



profesii). Politicile de reglementare protective protejează publicul de efectele negative ale activităților private (de exemplu poluarea). Politicile distributive urmăresc să modifice alocarea bunăstării, proprietate, drepturile personale și civile (asigurările sociale, de exemplu). Politicile constitutive înseamnă că acțiunea publică stabilește reguli privind puterea.

Autorii politicilor publice

În procesul politicilor publice sunt implicați actori din sferile politicului, socialului și din structurile de stat¹². Sunt actori politici din sistemul politico-administrativ (guvernul, înalții funcționari, parlamentul, grupurile de interese, universitarii, cercetătorii și consultanții, mediile de comunicare în masă, partidele politice și opinia publică).

Pe de altă parte, considerăm că actorii politici pot fi grupați pe categorii: oficialii aleși (membri ai executivului și legislativului, rolul acestora din urmă fiind însă mult mai redus), oficialii numiți în funcție (funcționarii), grupurile de interese, grupurile de cercetători și mass-media. Primele două categorii aparțin statului, iar celelalte trei, societății¹³. Rolul guvernului este esențial, el intervenind în toate etapele ciclului politicilor (elaborarea, implementarea, evaluarea). În sistemele parlamentare, guvernele au nevoie de o majoritate confortabilă în cadrul parlamentului pentru ca politicile lor să fie aprobate. În regimurile prezidențiale, executivul are sarcina dificilă de a convinge parlamentul (în SUA). Guvernul conduce însă și organele administrației publice. Legislativul deține un rol secundar, dar poate aduce amendamente proiectelor de legi și finanțării implementării acestora.

Funcționarii, mai ales cei de rang înalt, formează un pion important al procesului politicilor publice datorită complexității problemelor de guvernare. Se apelează la expertiza funcționarilor pentru a se transpune în practică propriile opțiuni în ceea ce privește politicile publice. Grupurile de interese¹⁴ reprezintă principalul mijloc de reprezentare a opiniilor publicului și de prezentare a acestora, într-un mod organizat, în fața autorităților guvernamentale. În schimb, partidele politice încearcă să acapareze puterea guvernamentală pentru propriul interes și

¹² M. Howlett, M. Ramesh, *Studiul politicilor publice: Cicluri și subsisteme ale politicilor*, Editura Epigraf, Chișinău, 2004, p. 63.

¹³ Pentru mai multe detalii, se poate vedea R. Howlett, M. Ramesh, *op. cit.*, pp. 65-72.

¹⁴ Grupurile de interese sunt grupuri organizate de cetățeni, unul din scopurile lor fiind acela de a se asigura să statul urmează anumite politici. Ele pot reprezenta interese de afaceri, industriale, organizații muncitorești, sindicatele, asociațiile profesionale, interesele consumatorilor sau de protecție a mediului.



trebuie să facă numeroase compromisuri în ceea ce privește programele publice promovate pentru a beneficia de un număr cât mai mare de susținători.

Revenind la grupurile de interese, menționăm că pluralismul reprezintă sistemul prin care toate interesele se organizează și se află în competiție liberă. Guvernul este supus presiunilor acestor grupuri de interese, politica, de fapt, constând în această competiție între grupurile de interese. În același timp, corporatismul definește acel sistem în care toate interesele sunt organizate și în care guvernul negociază cu toate interesele afectate¹⁵.

Grupurile de universitari, cercetători și consultanți reprezintă persoane ce activează în cadrul universităților, institutelor de cercetare, firmelor de consultanță și organismelor de tip think-tank. Respectivile persoane alcătuiesc grupări independente, angajate în studii interdisciplinare, menite să influențeze politicile publice. Este vorba despre formularea de alternative, mai mult decât de stabilirea agendei guvernamentale.

Pe de altă parte, mass-media poate juca rolul de amplificator al problemelor publice sau al unor soluții promovate de anumite grupuri de interese sau structuri de think-tank. Mass-media poate mobiliza alegătorii care pot acționa prin intermediul reprezentanților lor, oamenii politici aleși care țin cont de opinia publică atunci când își formulează politicile. Totuși, opinia publică deține o influență vagă și difuză asupra agendei guvernamentale

Partidele politice au un rol deosebit asupra politicii publice prin intermediul membrilor lor care se află în aparatul executiv și legislativ. Totuși, doctrina politică și ideologia pot influența într-o mare măsură opțiunea membrilor partidelor pentru anumite genuri de politici. În condiții de criză social-economică, pragmatismul politic impune îndepărtarea de multe doctrine de partid.

Concluzii

Procesul de realizare a politicilor publice se etapizează în mai multe variante. Definirea problemelor și înscrierea lor pe agenda publică se materializează prin cumularea problemelor percepute de membrii societății cu cele de pe agenda instituțională (a factorilor de decizie) și cu cele de pe agenda media. **Agenda publică** începe cu trecerea problemelor din agenda sistemică în agenda instituțională. Desigur, inițial **se definesc problemele și se formulează cererile**. Pe agendă se înscriu doar problemele care au propuneri de răspuns¹⁶.

¹⁵ W.P. Shively, *Power Choice, An Introduction to Political Science*, McGraw-Hill, 1987, pp. 237-238.

¹⁶ R. Cobb, J.K. Ross, M.H. Ross, *Agenda Building as a comparative Political Process*, „America Political Science Review”, 70 (1976), p. 127.



Problemele publice sunt nevoi umane care nu pot fi satisfăcute prin intermediul pieței. Multe dintre aceste probleme sunt controversate, devenind o miză. Miza este deci orice problemă în jurul căreia se inițiază o dezbateră, o controversă ce face obiectul unor valori contrastante. Nu toate problemele publice devin mize. Implementarea unei politici publice este un proces complex. „Tipul de răspuns (al decidentului) va depinde de natura mizei: caracterul mai mult sau mai puțin stringent al problemei, complexitatea sa, noutatea sa, gradul său de formalizare, difuzia sa, intensitatea opoziției pe care o suscită. Trebuie să ținem însă cont și de context, de apariția așa-numitelor ferestre de oportunitate care se pot deschide în funcție de evoluția conjuncturii politice; alternanța politică permite ca anumite probleme care au fost anterior refuzate să fie înscrise în agendă într-un alt moment; punerea pe agendă depinde deci și de curentul politic, care rezultă din contextul politic”¹⁷.

Luarea deciziei este procesul prin care se realizează o alegere între două sau mai multe posibilități de acțiune alternative care pot conduce la îndeplinirea aceluiași obiectiv. Herbert A. Simon¹⁸ aprecia că „elaborarea deciziei este sinonimă cu întregul proces managerial”. În optica noastră, funcțiile managementului reprezintă serii de decizii înlănțuite. Etapele generale ale procesului sunt: **definirea problemei; identificarea alternativelor posibile de acțiune; evaluarea alternativelor; selectarea alternativei.** Se consideră că un proces decizional se compune din activități și actori reuniți în faza de formulare și cea de legitimizare.

Implementarea politicilor publice¹⁹ poate fi influențată negativ de: numărul mare de participanți la proces, fiecare având o perspectivă diferită asupra problemei și un nivel diferit de implicare în rezolvarea ei; diversificarea scopurilor; ambiguitatea scopului inițial; obiectivul nu a fost considerat ca fiind prioritar; lipsa de resurse pentru a-l îndeplini; conflicte între participanți importanți; circumstanțele s-au schimbat și atenția a fost îndreptată spre alte probleme, aparent mai importante.

Între instrumentele administrative folosite în implementarea politicilor publice se remarcă: instrumentele voluntare (cu costuri mai reduse); instrumentele obligatorii (reglementări, întreprinderi publice, furnizarea directă de bunuri și servicii de către administrație). Instrumentele mixte conțin măsuri voluntare și obligatorii. Deosebit de importantă este **coordonarea politicilor publice.** Implementarea lor este oricum abordată din perspectivele de politică administrativă și managerială. Contează mai

¹⁷ M. Porfiroiu, E. Iorga, op. cit., p. 53.

¹⁸ H.A. Simon, *The New Science of Management Decision*, Englewood Cliffs, Prentice Hall NJ, 1977, p. 23.

¹⁹ M. Potucek, L. Vass, *Dimensions of Public Policy: Values, Processes, Implementation and Results*, „Public Policy CEE: Theories, Methods, Practices”, NISPAcee, 2003, p. 67.



ales capacitatea administrativă. În principiu, capacitatea administrativă înseamnă ansamblul resurselor materiale, umane și instituționale de care dispune o unitate administrativ-teritorială și activitățile desfășurate de aceasta. Administrația este autorizată formal, ordonată și organizată pentru coordonarea activităților din sectorul public (și în mare parte privat). Capacitatea administrativă vizează funcționarea structurii ierarhice a personalului din serviciile publice. Ierarhia sistemului administrativ asigură un cadru pentru managementul și controlul acțiunilor autorităților publice. Principiile ierarhic și manageriale se completează reciproc. În administrațiile moderne, liniile ierarhice verticale interacționează cu cele orizontale (echipe interministeriale). Această situație s-a permanentizat în Franța. Trebuie dezvoltate capacitățile de management nou și acestea să fie înserate în ierarhia statului²⁰.

BIBLIOGRAFIE

- COBB R., ROSS J.K., ROSS M.H., *Agenda Building as a comparative Political Process*, „America Political Science Review”, 70 (1976).
- GIANDOMENICO M., *Evidence, argument and persuasion in the policy process*, New Haven, Yale University Press, 1989.
- HOWLETT M., RAMESH M., *Studiul politicilor publice: Cicluri și subsisteme ale politicilor*, Editura Epigraf, Chișinău, 2004.
- JENNINGS T. Edward. Jr., *Martin School of Public Policy and Administration*, University of Kentucky, *Best practices in public administration. How do we know them? How can we use them?* Nr. 9/2007.
- LASSWELL D., *Problem Orientation for the Policy Sciences*, vol. 2, 2008, p. 8; *The Policy Orientation*, 2012.
- LOWI T., *American Business Public Policy Case Studies and Political Theory*, „World Politics”, 16 iulie 1964.
- MACARIE F., *Finanțe și bugete publice*, www.spiruharet.ro.
- POPA C.I., *Aspecte economice ale guvernării descentralizate*, www.ispri.ro 2013.
- PORFIROIU M., *Relația dintre capacitatea administrativă și reforma administrației publice*, www.ramp.ase.ro, 2007.

²⁰ Dr. M. Porfiroiu, *Relația dintre capacitatea administrativă și reforma administrației publice*, www.ramp.ase.ro, 2007.



- POTUCEK M., VASS L., *Dimensions of Public Policy: Values, Processes, Implementation and Results*, „Public Policy CEE: Theories, Methods, Practices”, NISPAcee, 2003.
- PROFIROIU M., IORGA E., *Manual de politici publice*, Editura Economică, București 2009, pp. 14-15. Vezi și A. Miroiu, *Introducere în politicile publice*, Editura Trei, București, 2000.
- RIPLEY R., FRANKLIN G., *Congress, Bureaucracy and Public Policy*, Pacific Grove, Calif: Brooks-Cole, 1991.
- SAMUELSON P.A., *The Pure Theory of Public Expenditure*, „Review of Economics and Statistics”, 36(4), 1954.
- SHIVELY W.P., *Power Choice, An Introduction to Political Science*, McGraw-Hill, 1987.
- SIMON H.A., *The New Science of Management Decision*, Englewood Cliffs, Prentice Hall NJ, 1977.
- STONE D., *Policy Paradox: The Art of Political Decision Making*, Revised Edition, 2002.





CORUPȚIA – MANIFESTĂRI SIMILARE, ABORDĂRI DIFERITE

CORRUPTION - SIMILAR EVENTS, DIFFERENT APPROACHES

*Doctorand Mihaela PETRE **

Rezumat: „Degradarea absolută a principiilor democrației sunt flagelul endemic a corupției, și a făcut ca aceasta să fie considerată o normalitate a supraviețuirii și o formă de bun simț al cetățeanului față de putere”

Hugh Seton-Watson „Eastern between the Wars 1918-1939”,
apărută în 1962 la New-York

Cuvinte-cheie: Corupție, Autorități publice, Raport, Fraudă, Fapte.

Abstract: „Absolute degradation of democratic principles are the scourge of endemic corruption, and made it to be considered a normal form of survival and good sense of citizen power front”

Hugh Seton-Watson „Eastern Between the Wars 1918-1939”,
published in 1962 in New-York

Keywords: Corruption, Public authorities, Report, Defraud, Facts.

Articolul propune un punct de vedere privind fenomenul corupției, adesea considerat un adevărat „cancer al societății moderne”, alături de unele măsuri, rezultate din experiența internațională în materie, ce pot contribui la stoparea răspândirii și dezvoltării lui.

Premisa de la care investigația pornește este reprezentată de abordarea propusă de dicționarul „La Toupie”¹:

„Corupția este abuzul de putere săvârșit de un funcționar, un oficial ales, medic, salariat al unei societăți private pentru ca acesta să se abțină de a face, de a nu face, de a facilita ceva, în timpul exercițiului funcției sale, în schimbul unui cadou, unei sume de bani, diverse beneficii pentru sine sau terțe persoane (rude, prieteni etc.)”.

* Agenția Națională de Integritate, email: mihaelapetre67@yahoo.com.

¹ Le dictionnaire de politique – La Toupie.



Definiția dată explică și de ce corupția a existat de la începutul societății umane, devenind din ce în ce mai periculoasă, ajungând ca, astăzi, în unele țări, să reprezinte un adevărat atentat la adresa securității naționale.

Din punct de vedere etimologic, termenul de corupție derivă din latinescul „*corruptio-omnis*” care se traduce prin abatere de la moralitate, de la datorie, de la cinste. Corupția s-a manifestat încă din antichitate, concomitent cu organizarea societății umane și apariția instituțiilor publice, destinate să protejeze societatea și activitatea cetățenilor. Efectele ei nu au putut fi anihilate în nici o epoca a dezvoltării omenirii, cu toate eforturile depuse de societate, afectând toate țările, este adevărat, într-o măsură diferită.

Efectele corupției au fost corect percepute, încă de la început, atâta timp cât marele filosof Platon propunea să fie pedepsiți cu moartea funcționarii care primeau daruri pentru a-și face datoria. Deasemenea, cum rezultă din scrierile lui Herodot și Cicero, magistrații care judecau strâmb, în schimbul banilor, erau aspru pedepsiți, ajungându-se și în cazul acestora chiar la pedeapsa capitală.

Din definiția corupției, se observă că acest flagel, în plină ascensiune, este sprijinit și chiar înfăptuit de un „funcționar, oficial ales”, fapt care îngreunează combaterea fenomenului.

Sesizând pericolul pe care îl reprezintă, conducerea UE a realizat primul raport asupra corupției în cele 28 de state ale sale², raport prezentat în data de 3 februarie 2014, de doamna Cecilia Malmstrom, comisar European pentru afaceri interne. Raportul menționează costurile corupției în statele membre ale UE, costuri estimate la aproximativ 120 miliarde de euro, în fiecare an. Deasemenea, în raport se arată că, nivelul corupției variază de la un stat membru la altul, dar, în Europa, nu există nici o zonă „fără corupție”.

Astfel, în urma unor studii aprofundate și analize complexe, se oferă, pentru prima dată, o imagine a corupției, în fiecare stat membru, propunându-se în același timp și unele soluții concrete, utile pentru combaterea fenomenului incriminat.

Raportul deschide câteva direcții de acțiune, pe care guvernele țărilor membre UE trebuie să le implementeze:

- Standarde mai bune de responsabilitate și integritate;
- Mecanisme de control în cadrul autorităților publice;
- Descoperirea conflictelor de interese ale oficialilor;
- Modul de a aborda corupția la nivelul administrației locale și a companiilor de stat;
- Eficientizarea instanțelor și a poliției, concomitent cu întărirea mecanismelor de protecție pentru avertizorii de integritate;

² <http://eur-lex.europa.eu/>



- Limitarea riscurilor de luare de mită în țări străine și realizarea unui lobby mai transparent.

Specialiștii care au lucrat la întocmirea raportului au stabilit că, o zonă foarte sensibilă privind corupția, o reprezintă achizițiile publice. Astfel, o cincime din PIB-ul UE este cheltuit, în fiecare an, prin achiziții publice de bunuri și servicii, acest lucru fiind esențial pentru economiile din UE, dar, în același timp, reprezintă și o zonă vulnerabilă la corupție, studiul estimând că până la un sfert din valoarea contractelor de achiziții publice din statele membre ale UE ar putea fi pierdute prin practici corupte³.

Gravitatea efectelor corupției asupra statelor membre ale UE este demonstrată și de hotărârea luată ca următorul raport să fie întocmit într-un timp relativ scurt, de doi ani (2016).

Pe lângă infracțiunile clasice de corupție, în societățile moderne se regăsesc și alte infracțiuni, cum ar fi finanțarea partidelor politice, prin încălcarea prevederilor legale, cumpărarea de voturi, solicitarea și perceperea unor anumite taxe, drepturi vamale etc..

La nivel mondial, corupția implică suportarea unor costuri imense, apreciate de World Economic Forum⁴ la mai mult de 5% din PIB-ul mondial, de aproximativ 2.600 de miliarde US dolari, cu mai mult de 1.000 de miliarde US dolari plățiți mită în fiecare an (conform Raportului Băncii Mondiale)⁵. În acest context, corupția devine unul dintre principalele obstacole în calea dezvoltării durabile, din punct de vedere economic, politic și social, atât în economiile emergente, cât și, aparent paradoxal, în cele dezvoltate.

Un exemplu tipic este oferit de o țară cu o economie dezvoltată, cum este și Franța (apropiată ca specific cultural de România), aflată în vizorul organizațiilor internaționale privind fraudă politică și corupția “gulerelor albe”. Astfel, în data de 27 ianuarie 2014, Grupul de state împotriva corupției al Consiliului Europei (GRECO) solicită acestei țări să intensifice acțiunile privind prevenirea corupției, cât timp, există lacune semnificative în legislația privind statutul parlamentarilor, judecătorilor și procurorilor⁶.

Franța este criticată în contextul în care cercetarea faptelor de corupție rămâne foarte selectivă, iar prezentarea acestora rămâne exclusiv în sarcina presei de investigație, în timp ce instituțiile statului nu țin cont că, prevenirea corupției rămâne unul dintre instrumentele cheie de protecție a statului de drept.

³ Ibidem, pp. 24-26.

⁴ World Economic Forum – Clean Business is Good Business 2009.

⁵ Ibidem.

⁶ www.coe.int/greco/fr, QUATRIEME CYCLE D’EVALUATION-27 ianuarie 2014.



În urma analizelor întreprinse de Transparency International, Franța se clasează pe locul 22 din lume, privind indicele de percepție a corupției, și chiar pare să prezinte o anumită indiferență față de acest fenomen⁷.

În raportul GRECO, sunt prezentate ca acțiuni pozitive adoptarea de către parlamentul francez a doua legi (o lege organică și o lege de drept comun), cu privire la transparența financiară a vieții politice, legi apărute în urma cazului JEROME Cahuzac, ministru pentru buget. Afacerea Cahuzac a fost un scandal politico-financiar, care a izbucnit în decembrie 2012, prin apariția în site-urile de știri online Mediapart a informației potrivit căreia ministrul bugetului Jerome Cahuzac deținea două conturi nedeclarate, unul în Elveția și altul în Singapore. Ministrul și-a declarat nevinovăția de mai multe ori, inclusiv în fața parlamentarilor din Adunarea Națională. Ca urmare a adoptării acestei atitudini, Mediapart a publicat dovezile pe care le avea, precum și persoanele de la care le-a primit.

Confruntat cu aceste fapte, în data de 19 martie 2013, președintele Francois Hollande a anunțat demisia ministrului, iar în data de 2 aprilie 2013, Jerome Cahuzac a recunoscut în fața judecătorilor de instrucție faptele incriminate. În urma anchetei și a recunoașterii faptelor sale, acesta este pus sub acuzare pentru evaziune fiscală și spălare de bani⁸.

O altă lege vizată, a fost legea dublului mandat, care a fost adoptată definitiv de Parlamentul Franței, la data de 22 ianuarie 2014.

Criticile raportului GRECO remarcă totuși că, problemele cheie nu sunt încă pe deplin rezolvate prin legislația existentă. Ca exemplu este dat modul în care se poate face angajarea asistenților parlamentari, fără a fi excluse persoanele apropiate lor. Acest lucru a condus la angajări fictive sau, chiar mai grav, la angajarea reprezentanților unor grupuri de interese nelegitime. Pe durata unui mandat, un asistent primește suma de 385.000 euro net. Utilizarea acestor sume nu este controlată în mod efectiv de către administrația fiscală, acestea putând fi utilizate în scopuri personale sau de campanie electorală.

În continuarea raportului, GRECO atenționează și asupra absenței regulilor etice care reglementează desfășurarea activității parlamentarilor. Raportul incriminează actul aprobat, în luna aprilie 2011, în Adunarea Națională, act denumit Cod de etică, care, în preambulul conținând șase articole, invită parlamentarii să „*acționeze exclusiv în interesul națiunii și al cetățenilor pe care îi reprezintă*” și „*în nici un caz, nu trebuie să fie într-o situație dependentă de o persoană sau entitate care ar putea să-i abată de la atribuțiile lor*”. Codul de etică

⁷ Comment prévenir la corruption? – Roseline Letteron, 29.01.2014.

⁸ Le Point.fr – *Affaire Cahuzac: l'exécutif promed un projet de loi le 24 avril pour moraliser la vie politique.*



este considerat a fi un act superficial, fără a promova reglementări clare, pe care parlamentarii să fie obligați să le respecte.

Un alt exemplu relevant din raport este refuzul de ridicare a imunității parlamentare a senatorului SERGE Dassault, într-un caz de cumpărare de voturi. Raportul comisiei atrage atenția că reprezentanții Camerei Superioare nu par dispuși să lupte împotriva corupției.

Atât Raportul GRECO, cât și Curtea Europeană a Drepturilor Omului dezavuează modul de aplicare a legilor de către instanțele comerciale și Tribunalele industriale din Franța. Astfel, se menționează că „*statul a delegat justiției în mod neprofesional, aproape în întregime, fără supraveghere suficientă și fără o pregătire obligatorie, o parte importantă a activității judiciare*”. În acest caz, GRECO salută totuși faptul că, în martie 2013, a fost înființat un grup de lucru, în vederea reformării instanțelor comerciale⁹.

În concluzie, din perspectiva Consiliului Europei, Franța nu a făcut eforturile necesare pentru promovarea transparenței privind finanțarea partidelor politice și a candidaților, iar sistemul său penal nu este convingător în lupta contra corupției¹⁰.

Experiența internațională oferă și modele de relativ succes în prevenirea și combaterea corupției. Un asemenea exemplu este cel al Germaniei, care a pornit o asemenea luptă la nivel federal, încă din anul 1998.

Pentru a întări și diversifica metodele de abordare a corupției, în anul 2004, a intrat în vigoare directiva: „Politica Guvernului Federal privind prevenirea corupției”.

Rezultatele au fost pozitive, cât timp în Raportul Corupției, întocmit de către Ministerul Federal de Interne, apar date impresionante; astfel, dacă în anul 2007 au fost cercetate 9.554 de cazuri de luare de mită, delapidare și alte acte de corupție, în anul 2011 s-a ajuns să fie descoperite, la nivel național, 46.795 de astfel de infracțiuni de corupție¹¹.

La prima vedere, se poate trage concluzia precum că, în Germania, corupția este într-o expansiune periculoasă, dar, potrivit experților poliției în cercetarea unor astfel de acte, Christian Vosskuhler și Franz Josef Meuter, această creștere este urmarea faptului că „*descoperim tot mai multe infracțiuni, pentru că avem mai multe metode de a ține acest fenomen sub control*”¹².

În același raport, se specifică gradul de corupție la autoritățile germane de 35%, în sectorul privat, de 56%, în cadrul autorităților judiciare și de aplicare a

⁹ www.coe.int/greco/fr, QUATRIEME CYCLE D’EVALUATION-27 ianuarie 2014.

¹⁰ Ibidem.

¹¹ Ministerul Federal de Interne – Safety Academy/Editura NWP 2009.

¹² www.bmi.bund.de



legii, de 8%, iar în politica, de doar 1%¹³. Explicația pe care o dau autorii raportului privind procentul de 35%, pentru instituțiile statului, față de procentul de 56% din sectorul privat, vizează ca prima cauză aplicarea legii, prin care oficialii corupți își pierd pensia.

După cum se poate observa, corupția în Germania este mai mare în sectorul privat și, mai ales, în industrie. Astfel, grupul auto Volkswagen a stimulat vânzările în anumite țări, cu excursii de agrement și cu prostituate. Companiile Siemens și Daimler au oferit mită de miliarde de euro, fapte cercetate și descoperite de către lucrătorii Ministerului Federal de Interne și care au avut ca finalitate obligarea acestor companii la plata unor amenzi, de până la 800 de milioane de dolari, mulți dintre manageri pierzându-și locurile de muncă. Aplicarea cu consecvență și rigurozitate a legilor a impus ca aproape toate marile companii germane să-și organizeze propriile departamente de „conformitate” sau să încheie contracte cu firme specializate în monitorizarea activităților economice, toate acestea pentru a combate corupția internă¹⁴.

Acțiunile acestor companii se bazează pe ideea, exprimată de unul dintre cei mai mari specialiști germani în lupta anticorupție, Christian Fosskuhler (menționat anterior): „*există studii care spun că societățile care sunt corupte, suferă dezavantaje semnificative pe termen lung*”¹⁵.

Corupția apare și în Statele Unite ale Americii, țară care are legi anticorupție în vigoare, chiar din 1867. Pe lângă aceste legi, în Statele Unite mai există câteva metode privind lupta contra corupției, cum ar fi: publicarea pe site-uri a listelor cu oficiali federali condamnați pentru acte de corupție, aplicarea unor amenzi usturătoare oficialilor federali și confiscarea sumelor provenite din actele de corupție.

O latură foarte importantă în lupta anticorupție o reprezintă urmărirea activității oficialilor federali și în afara Statelor Unite. Depistarea acestor acțiuni de corupție din afara Statelor Unite necesită un efort financiar mai mare și o durată de timp mai lungă. Un exemplu de astfel de acțiune este cel realizat de FBI contra congresmenului William J. Jefferson, care a obținut două mandate în Congresul american din partea statului Louisiana¹⁶. În anul 2005, FBI a primit informații privind un membru al Congresului SUA, care a solicitat sume de bani de la companii americane, pentru a le promova interesele de afaceri în țări din Africa. Astfel, s-a descoperit că, între anii 2000-2005, William J. Jefferson a solicitat și a primit sute de milioane de dolari, pentru el, pentru apropiații săi, care lucrau în

¹³ Ibidem.

¹⁴ Ibidem.

¹⁵ Ibidem.

¹⁶ www.fbi.gov 2009



cadrul autorităților americane investite să dea aprobări pentru afaceri în Africa, cât și pentru agenții guvernamentale din Africa de Vest.

Investigațiile au evidențiat cel puțin 11 scheme de corupție distincte, în care erau implicați oficiali guvernamentali americani și străini, conducători ai delegațiilor oficiale de afaceri în Africa, totul sub conducerea congresmenului Jefferson. Pentru faptele sale, Jefferson a primit o sentință de condamnare la 13 ani de închisoare.

Într-un raport FBI¹⁷, referitor la corupție, se afirmă: *“Corupția publică reprezintă o amenințare fundamentală pentru securitatea noastră națională și modul nostru de viață. Aceasta are un impact total de la cât de bine sunt păzite granițele noastre, cât de protejate sunt cartierele noastre, de calitatea drumurilor noastre, de verdictele pronunțate în instanță, de școli și de alte servicii guvernamentale”*.

În lupta lor contra corupției, oficialii americani implicați în această acțiune, publică rapoarte, articole și țin conferințe în fața studenților și a altor oficiali, în scopul prevenirii actelor de corupție și a creșterii unei generații noi, pregătită să continue efortul lor.

Un exemplu îl reprezintă Patrick Fitzgerald, fost procuror american pentru Districtul de nord din Illinois, care a emis o teorie¹⁸ prin care susține că: *„Fără îndoială, consecința cea mai nocivă a corupției publice endemice, într-o comunitate, este apatia, că aceasta generează – cultura de acceptare. Peste mulți ani, locuitorii unei comunități încep să accepte corupția, din aproape fiecare acțiune a guvernului, pur și simplu ca un status quo, imuabil. Consecințele acestei culturi de acceptare într-o comunitate sunt multe. Unii locuitori decuplează de la procesul politic, și nu mai au încredere că guvernul funcționează în binele și în interesul lor. Alții încep să creadă că trebuie să se angajeze în acte de corupție, în scopul de a obține beneficii, iar alții vor începe să se uite în altă parte, atunci când sunt martorii actelor de corupție, oamenii onești fiind descurajați de a intra în politică sau suferă de scepticismul generat de faptele altora”*.

Patrick Fitzgerald dă exemplu din districtul de nord Illinois, în care un fost guvernator a primit de la angajații de la stat, bani pentru campania sa, bani care au fost obținuți prin emiterea de premise de conducere pentru șoferii de camioane, care nu îndeplineau condițiile legale pentru obținerea lor (unii dintre aceștia provocând chiar accidente grave).

¹⁷ Ibidem.

¹⁸ www.ethics.harvard.edu/



Exemplul american de combatere a corupției vorbește despre apărarea modului de viață american, la această luptă fiind chemat fiecare cetățean onest, iar demascarea actelor de corupție reprezentând nu o delațiune, ci o datorie de onoare.

Având rezultatele analizei elaborate pe parcursul acestui material, putem constata că evoluția corupției a însoțit evoluția umanității, corupția fiind incriminată de legile vremii. Din păcate această luptă individuală, purtată de fiecare țară în parte nu a avut un succes notabil, corupția câștigând bătălia cu legea. Pentru o luptă eficientă contra corupției a fost necesară gândirea și elaborarea unor mecanisme internaționale și regionale care prin activitatea lor să stopeze dezvoltarea fenomenului.

Pe termen scurt, eficiența acestor mecanisme este limitată mai ales că ele sunt rezultatul unui consens realizat după o perioadă de timp îndelungat și unor negocieri destul de dificile.

Pe termen mediu și lung, plecând de la implementarea cu bună credință a mecanismelor propuse și a așteptărilor foarte mari ale populației, este aproape sigur ca vor apare rezultatele concrete în sensul diminuării nivelului corupției în limitele acceptabile.

Această lucrare a fost posibilă prin sprijinul financiar oferit prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013, cofinanțat prin Fondul Social European, în cadrul proiectului POSDRU/159/1.5/S/138822, cu titlul **“Rețeaua Transnațională de Management Integrat al Cercetării Doctorale și Postdoctorale Inteligente în Domeniile “Științe Militare”, “Securitate și Informații” și “Ordine Publică și Siguranță Națională” – Program de Formare Continuă a Cercetătorilor de Elită” – SmartSPODAS”.**

BIBLIOGRAFIE



Comment prévenir la corruption? – Roseline Letteron, 29.01.2014

<http://eur-lex.europa.eu/>

Le dictionnaire de politique – La Toupie

Le Point.fr – Affaire Cahuzac: l'exécutif promet un projet de loi le 24 avril pour moraliser la vie politique

Ministerul Federal de Interne – Safety Academy/Editura NWP 2009

World Economic Forum – Clean Business is Good Business 2009



www.bmi.bund.de

www.coe.int/greco/fr, QUATRIEME CYCLE D'EVALUATION-27 ianuarie 2014

www.coe.int/greco/fr, QUATRIEME CYCLE D'EVALUATION-27 ianuarie 2014

www.ethics.harvard.edu/

www.fbi.gov 2009





DIALOGUL INTERCULTURAL DINTRE SUA ȘI RUSIA ÎN CONTEXTUL CONFLICTULUI DIN UCRAINA

THE INTERCULTURAL DIALOGUE BETWEEN USA AND RUSSIA IN THE UKRAINIAN CONFLICT

Doctorand Cătălin DINU

*Motto : "Pe vârful muntelui Fuji poți ajunge pe o mie de cărări."
Proverb japonez*

Rezumat: „Lumea e plină de confruntări între omeni grupuri și popoare care simt, gândesc și se comportă diferit.” Aceasta este una dintre frazele de debut ale lucrării „Culturi și organizații. Softul mental. Cooperarea interculturală și importanța ei pentru supraviețuire”, a autorilor Geert Hofstede, Gert Jan Hofstede, Michael Minkov. În ce măsură suntem obligați să încadrăm analiza unui conflict într-o paradigmă care are parametri ca: evoluție istorică, situație economică și/sau militară, orientări strategice pe termen lung și altele asemenea? Numeroase stări conflictuale pot avea drept cauze declanșatoare modalitățile diferite de interpretare a unor situații, de către părțile participante, sau pot fi menținute de cauze similare. Prezentul demers își propune să supună atenției modelul cultural al lui Geert Hofstede și utilizarea lui în analizarea poziționării a doi dintre principalii protagoniști ai crizei legate de conflictul din Ucraina. Pornind de la o succintă prezentare a modelului propus, a noțiunii de cultură, a „dimensiunilor” acestuia și a interpretării unor rezultate ale aplicării modelului la scara unor națiuni urmărim să deschidem o perspectivă diferită asupra acestui conflict.

Cuvinte-cheie: confruntări, culturi, organizații, Ucraina, criză, Rusia, SUA.

Abstract: "The world is full of confrontations between human beings, groups and peoples who feel, think and behave differently." This is one of the introductory sentences of the study "Cultures and organizations. Mental software. Intercultural cooperation and its importance for survival" written by Geert Hofstede, Gert Jan Hofstede and Michael Minkov. To what extent are we required to frame a conflict analysis in a paradigm that has the following parameters: historical evolution, economic and / or military situation, long-term strategic guidelines and such others? Many conflict situations may have as triggering causes the different ways of interpreting situations by the parties or they can be maintained by similar causes. This approach aims to bring to the attention the cultural model of Geert Hofstede and its analysis on the positioning of two of the main protagonists of the conflict related to Ukraine crisis. Starting from a brief presentation of the proposed model, the concept of culture, its „dimension” and interpretation of the results of applying the model



to the scale of nations, we intend to open a different perspective on the conflict.

Keywords: confrontations, cultures, organizations, Ukraina, crises, Russia, USA.

La acest moment al istoriei contemporane principalul punct de interes al Agendei internaționale este reprezentat de situația din Ucraina și de poziționarea antagonică, atât din perspectiva declarațiilor politice, cât și din perspectiva acțiunilor propriu-zise, a Rusiei și a Europei occidentale, împreună cu Statele Unite ale Americii.

În ceea ce privește țara noastră, evenimentele aflate în desfășurare la doar câteva sute de kilometri depărtare de granița răsăriteană a României nu pot să nu trezească un vădit sentiment de îngrijorare. Invariabil, în rândul decidenților politici, al analiștilor politici sau al simplilor cetățeni responsabili, se nasc temeri deloc nefondate privitoare la starea de insecuritate pe care o provoacă aceste evenimente și, mai ales, cu privire la posibilitatea evoluției acestora către un conflict deschis între Rusia, pe de o parte, și lumea occidentală, pe de altă parte.

În acest context, urmărim a contura o viziune asupra situației, dintr-o perspectivă mai rar abordată în spațiul public și anume cea culturală.

În conformitate cu modelul propus de Geert Hofstede, orice individ raționează, simte și acționează în baza unor secvențe prestabilite, pe care le dezvoltă pe parcursul întregii vieți, un adevărat „software” mental. Astfel, fără a afirma că indivizii au comportamente complet previzibile, acceptăm și susținem ideea că modalitatea de a gândi, a simți sau a recurge la acțiune este puternic influențată de mediul social în care o persoană s-a dezvoltat.

Cu alte cuvinte, alături de autorii lucrării mai sus menționate, sprijinim concepția potrivit căreia oamenii se comportă în conformitate cu apartenența lor la o anumită cultură, prin cultura înțelegând acel cumul de tipare învățate de gândire, simțire și acțiune specific unui grup sau categorii de indivizi, care îi fac să se diferențieze față de ceilalți.

În studiul fenomenului culturii, astfel cum a fost interpretată noțiunea mai sus, Geert Hofstede identifică mai multe „straturi” ale acesteia, ca urmare a faptului că aparținem mai multor grupuri sau categorii diferite. Sunt propuse:

- *Nivelul național* – cel al țării sau țărilor de care aparține individul;
- *Nivelul apartenenței regionale și/sau etnice și/sau religioase și/sau lingvistice;*
- *Nivelul genului* – masculin sau feminin;
- *Nivelul generației* – cel care generează separația dintre bunici, părinți și copii;
- *Nivelul clasei sociale* – care se asociază cu șansele de educație, cu ocupația și profesia;



• *Nivelul organizațional* – care se referă la modul în care organizația în care-și desfășoară activitatea cei angajați creează tipare de gândire, simțire sau comportament.

În ceea ce privește cultura națională, ca prim strat al culturii, Geert Hofstede propune studierea ei pe baza unor „dimensiuni”, care pot fi măsurate și, pe această cale, evidențiate diferențe și specificități, în raport cu alte culturi, și anume:

• „*Distanța față de putere*” – ca măsură a acceptării, de către indivizi, a diferențierilor generate de poziția lor socială;

• „*Individualism vs. Colectivism*” – ca măsură a gradului de interdependență pe care o societate îl menține printre membrii săi;

• „*Masculinitate vs. Feminitate*” – ca măsură a diferențierii rolurilor sociale pe bază de sex;

• „*Evitarea incertitudinii*” – ca măsură a acceptării/evitării incertitudinii generate de ambiguitate și/sau complexitate;

• „*Gândirea pe termen lung/Gândirea pe termen scurt*” – ca măsură a modului în care o societate se pregătește pentru viitor, prin încurajarea comportamentului bazat pe respectarea tradițiilor sau prin susținerea eforturilor de a face față provocărilor, prin educație;

• „*Indulgența vs. reținere*” – dimensiune introdusă, mai nou, ca măsură a gradului în care membrii unei societăți încearcă să-și cenzureze dorințele și impulsurile.

Pe baza acestor considerații teoretice, menite a explicita cadrul în care se circumscrie prezentul demers, vom prezenta una dintre cheile în care poate fi citit conflictul ce se află în desfășurare pe teritoriul statului ucrainean, și anume cea culturală.

Depășind realitatea acțiunilor politice și de luptă ce se derulează în acest moment pe teritoriul statului ucrainean între forțele separatiste și armata națională, se disting atitudini și acțiuni care amintesc de protagoniștii bine-cunoscutului „război rece”, Occidentul și Uniunea Sovietică.

„Lumile” aflate în conflict trebuie, însă, să ajungă la reconciliere, iar acest deziderat nu poate avea la bază numai încercarea de armonizare a intereselor, prin negociere, ci și cunoașterea și înțelegerea celuilalt, cu scopul de a găsi soluții viabile de depășire a crizei.

Altfel spus, unul dintre motivele pentru care numeroase probleme de acest gen și nu numai nu și-au găsit rezolvarea sau au primit soluții ineficiente a fost *ignorarea, de către părțile implicate, a modului în care ceilalți percep și interpretează realitatea pusă în discuție.*

În mod indiscutabil, între lumea occidentală și cea rusă există diferențe culturale care fac dificil procesul de comunicare între cele două. Orice mesaj



transmis pe orice cale este susceptibil a fi interpretat printr-un filtru al „șabloanelor” culturale. Când facem o astfel de afirmație nu avem în vedere doar faptul că liderii celor două comunități aparțin unei societăți cu specificități de gândire și acțiune. Liderii sunt reprezentanții unor grupuri sociale, ale căror interese le reprezintă și pe care trebuie să le respecte. Astfel, aceștia nu pot acționa numai în conformitate cu propriile păreri, convingeri sau cunoștințe, dar și ținând seama de felul în care opinia publică percepe și înțelege comportamentele oponentilor. Conducătorii celor două tabere nu pot ignora componenta culturală, cea care dă mecanismele de interpretare și de reacție, din partea întregii societăți, la acțiunile adversarilor.

Deosebiri culturale se pot remarca cu ușurință apelând la o analiză comparativă a două culturi naționale, cea rusă și cea americană, reprezentativă pentru cealaltă tabără (deși lumea occidentală este cu mult mai diversă și, de aici, reacțiile acesteia mai dificil de „citat”), din perspectiva modelului lui Geert Hofstede.

Analiza are la bază scorurile propuse de THE HOFSTEDE CENTER, prin intermediul site-ului www.geert-hofstede.com, la măsurarea dimensiunilor culturii naționale, mai sus prezentate, pentru Statele Unite ale Americii și Rusia, care sunt următoarele:

- *Distanța față de putere* – Rusia: 93, Statele Unite: 40;
- *Individualism/Colectivism* – Rusia: 39, Statele Unite: 91;
- *Masculinitate/Feminitate* – Rusia: 36, Statele Unite: 62;
- *Evitarea incertitudinii* – Rusia: 95, Statele Unite: 46;
- *Gândirea pe termen lung/pe termen scurt* – Rusia: 81, Statele Unite: 26;
- *Indulgența/reținere* – Rusia: 20, Statele Unite: 68.

Din perspectiva „*distanței față de putere*” și a dimensiunii „*individualism vs. colectivism*”, Rusia este o națiune în cadrul căreia puterea este foarte îndepărtată de societate. Cu o discrepanță imensă dintre cei mai puțin puternici și cei mai puternici, se ajunge la o mare importanță a simbolurilor statutului. Comportamentul trebuie să reflecte și să reprezinte rolurile statutului în toate domeniile de interacțiuni ale activității: fie ca sunt vizite, negocieri sau cooperare; abordarea ar trebui să fie de sus în jos și să ofere mandate clare pentru orice sarcină. Apoi, societatea rusă pare a fi o societate de „grup”, nu una „individualistă”. Familia extinsă, prietenii și nu de puține ori cartierul sunt foarte importante pentru a face față provocărilor de zi cu zi. Relațiile sunt cruciale în obținerea de informații, în prezentare sau în negocieri de succes. Acestea trebuie să fie personale, autentice și demne de încredere înainte ca cineva să se concentreze pe sarcini.



Scorul destul de redus înregistrat de societatea americană pe distanța față de putere (40) în combinație cu una dintre cele mai „individualiste” culturi (91) din lume, se reflectă în următoarele aspecte ca premiza americană de „libertate și justiție pentru toți”, cu un accent explicit pe drepturi egale în toate aspectele societății americane și în Guvern. În cadrul organizațiilor americane, ierarhia este stabilită pentru eficiență, superiorii sunt accesibili și se bazează pe experiența indivizilor și a echipelor. Atât managerii, cât și angajații se așteaptă să fie consultați și informația este împărtășită frecvent. În același timp, comunicarea este informală, directă și participativă, într-o anumită măsură. Așteptările societății sunt ca oamenii să aibă grijă doar de ei înșiși și de familiile lor directe fără a se baza (prea mult) pe sprijinul autorităților. Americanii sunt obișnuiți să facă afaceri sau să interacționeze cu oameni pe care nu-i cunosc. Prin urmare, americanii nu au rețineri în a aborda potențialii lor omologi, în scopul de a obține sau de a căuta informații. Promovarea și deciziile se bazează pe merit sau pe dovezile a ceea ce poate face sau nu poate face fiecare.

Plasarea societății rusești în zona celor de „grup” explică opțiunea strategică a Rusiei de apărare a etnicilor ruși, oriunde s-ar afla ei, cu atât mai mult când aceștia se găsesc în imediata vecinătate a statului. Astfel, orice tip de intervenție, dincolo de granițele statului devine pe deplin justificată. Ușurința americanilor de a interacționa cu necunoscuții, nu se regăsește și la ruși. Prezența străină într-un spațiu considerat de interes prin simpla regăsire a etnicilor ruși în acel spațiu este greu de acceptat.

Relativ la dimensiunea „*masculinitate vs. feminitate*”, scorul relativ mic al Rusiei de 36 (societate feminină) ar putea surprinde cu privire la preferința acesteia pentru simbolurile statutului, dar acestea sunt, în Rusia, legate de distanța mare față de putere. La o a doua privire, se poate vedea că rușii la locul de muncă ca și atunci când întâlnesc un străin, mai degrabă își subestimează realizările personale, contribuțiile sau capacitățile lor. Aceștia vorbesc într-un mod modest despre ei înșiși, iar oamenii de știință, cercetătorii sau doctorii sunt, cel mai adesea, de așteptat să trăiască la un standard de viață foarte modest. Comportamentul dominant poate fi acceptat când vine vorba de șef, dar nu este apreciat de colegi.

Scorul „masculinității” Statelor Unite ajunge până la 62, iar acest lucru poate fi văzut în modelele comportamentale tipic americane. Acest lucru poate fi explicat prin combinarea unei „masculinități” colective cu cea mai individualistă conduită din lume. Cu alte cuvinte, americanii, ca să spunem așa, cu toții își manifestă „masculinitatea” individual. E o conduită pe care americanii o arată față și se reflectă în unele aspecte cum ar fi: americanii vor avea tendința de a afișa și de a vorbi despre „succesele” lor și despre realizările lor în viață, important fiind nu atât să ai succes, cât s-o arăți celorlalți; multe sisteme de evaluare americane se bazează



pe stabilirea unor obiective precise, prin care angajații americani pot dovedi ce treabă bună au făcut; se crede că există întotdeauna posibilitatea de a face lucrurile într-o manieră și mai bună; obținerea unei recompense financiare ca urmare a rezultatelor muncii se va traduce, cel mai adesea în afișarea unui statut mai înalt.

Așa cum am menționat, deja, analizăm comportamentul a doi dintre principalii protagoniști ai „războiului rece”. Acesta e un aspect care nu poate fi pierdut din vedere. Statele Unite ale Americii și Uniunea Sovietică au fost marii „adversari” într-un conflict cu rădăcini ideologice. Această situație i-a pus în poziția de egali, ca mari puteri internaționale. De la statutul de egal, Rusia nu poate accepta, cultural vorbind, un comportament dominant, care este tolerat doar celor aflați pe poziții ierarhic superioare. Statele Unite nu au posibilitatea de a se plasa „deasupra” și să „dicteze” ce conduite sunt de adoptat de către Rusia, atât timp cât sunt, în continuare percepuți ca egali.

Apoi, înclinația „masculină” a americanilor, care îi determină să considere un „conflict” ca pe un bun mijloc de a aduce în prim plan calitățile învingătorului, poate explica un comportament cu pronunțat caracter polemic, menit, mai degrabă, să ridice și mai mult tensiunea inerentă unei crize.

În ceea ce privește „*evitarea incertitudinii*”, cu un scor de 95, rușii se simt foarte amenințați de situații ambigue și, de asemenea, au creat unul dintre cele mai complexe sisteme birocratice din lume. Când sunt începute negocierile, accentul este pus pe clădirea unei relații. Rușii preferă să aibă informații de conținut și de fond. Atât timp cât rușii interacționează cu oameni considerați a fi străini, se prezintă într-un mod formal și distant. În același timp formalitatea este folosită ca un semn de respect.

Scorul Statelor Unite, sub medie, pe dimensiunea „*evitarea incertitudinii*” se reflectă, după cum urmează: există un grad corect de acceptare a ideilor noi, produselor inovatoare și a dorinței de a încerca ceva nou și diferit, chiar dacă se referă la tehnologie, practici de afaceri sau alimentație; americanii tind să fie mai toleranți cu ideile și opiniile tuturor și încurajează libertatea de exprimare; în același timp, americanii nu au nevoie de foarte multe reguli și sunt mai puțin expresivi emoțional față de culturile cu un scor superior.

În mod evident, orientarea prooccidentală a Ucrainei induce, într-o societate cu un grad scăzut de toleranță pentru incertitudine, o stare de insecuritate. Pană în urmă cu nu mai mult de un sfert de secol, Statele Unite ale Americii erau „inamicul”, lupta se purta cu societatea occidentală și tot ce reprezenta ea. Este imposibil ca, brusc, „inamicul” de ieri să se așeze în imediata vecinătate a granițelor Rusiei. Nu a trecut suficient timp pentru ca relațiile Rusiei cu Statele Unite să se transforme în așa fel încât „adversarii” de ieri să poată demara negocieri de pe poziții de încredere. Raporturile dintre Rusia și Statele Unite



trebuie să străbată o etapă intermediară de cunoaștere și înțelegere a celuilalt de pe poziția de partener. Cele două națiuni au nevoie să armonizeze două orientări culturale diametral opuse din perspectiva „evitării incertitudinii”.

Dacă ne referim la dimensiunea „*gândirea pe termen lung/pe termen scurt*”, cu un scor ridicat (81), Rusia este o țară cu o mentalitate pragmatică. În societățile cu o orientare pragmatică, oamenii consideră că adevărul depinde foarte mult de situație, context și timp. Aceștia prezintă o abilitate de a adapta foarte ușor tradițiile la condiții schimbate, o înclinație puternică pentru salvare și investiție, cumpătare și perseverență în obținerea de rezultate.

Caracteristicile societății americane, în funcție de scorul obținut, ar fi: americanii sunt predispuși la analiza noilor informații pentru a verifica dacă sunt adevărate sau nu; mulți americani au idei foarte puternice despre ce este „bine” și ce este „rău”; companiile americane își măsoară performanțele pe termen scurt, declarațiile de profit și pierdere fiind eliberate trimestrial ceea ce conduce, de asemenea, la faptul că persoanele fizice depun eforturi majore pentru rezultate rapide la locul de muncă.

Cât despre dimensiunea „*indulgență vs. reținere*”, natura reținută a culturii ruse este ușor vizibilă prin scorul său foarte scăzut de 20 cu privire la această dimensiune. Societățile cu un scor redus la această dimensiune au tendința de cinism și pesimism. De asemenea, spre deosebire de societățile indulgente, societățile reținute nu pun accent pe timpul liber sau controlul satisfacerii dorințelor. Oamenii cu această orientare au percepția faptului că acțiunile lor sunt reținute de normele sociale și simt că ideea de a se complăce în această situație este greșită.

Statele Unite se încadrează la această a șasea categorie ca o societate indulgentă cu un scor de 68. Acest aspect este reflectat de următoarele atitudini contradictorii și comportamente: „muncește din greu și distrează-te la fel”; Statele Unite au purtat un război împotriva drogurilor și încă sunt foarte ocupate în acest sens, iar dependența de droguri în Statele Unite este mai mare decât în multe alte țări bogate; este o societate pudică dar chiar și unii televangheliști bine-cunoscuți par a fi imorali.

Din perspectiva dimensiunilor „*gândirea pe termen lung/pe termen scurt*” și „*indulgență vs. reținere*”, Rusia apare ca o societate dominată de seriozitate, orientată spre analiza fiecărui context în parte, spre deosebire de Statele Unite, unde prevalează gândirea tributară șablonului „bine-rău”. Rusia aduce argumente proprii contextului precum dreptul populației de etnie rusă la autodeterminare în Crimeea sau acțiunile de tip „fascist” ale guvernului Ucrainei împotriva cetățenilor aparținând aceleiași etnii. Discursul Statelor Unite este dominat de noțiuni generice



ca „principiile democrației”. Dialogul intercultural este puternic afectat, în aceste condiții.

Acestea sunt unele dintre interpretările rezultatelor obținute la măsurarea dimensiunilor culturii, în conformitate cu modelul propus de Geert Hofstede.

Indiferent dacă avem sau nu disponibilitatea de a accepta acest model ca pe unul ce corespunde realității, având în vedere faptul că aceleași principii și unități de măsură au fost aplicate, suntem în situația de a accepta măcar anumite concluzii ale analizei prezentate.

În principal, nu putem să nu observăm că *cele două societăți luate în discuție se plasează pe poziții antagonice, din perspectiva dimensiunilor culturii naționale*. Acest fenomen trebuie să tragă un semnal de alarmă extrem de puternic cu privire la posibila poziționare a celor doi protagoniști ai situației de criză care se manifestă în viața internațională. Este adevărat că Statele Unite ale Americii nu reprezintă întreaga lume occidentală și că analize similare ale situației altor culturi naționale aparținând civilizației Europei occidentale ar putea scoate la iveală alte aspecte specifice unor țări cu vocație de lider. Însă, prezentul demers are drept obiectiv atragerea atenției asupra unui aspect care pare a fi trecut cu vederea, cel puțin în discursul public, și anume că, oricât ar părea de paradoxal, o realitate poate fi interpretată în moduri extrem de diferite de fiecare societate în parte. Acțiunile pe care, mai apoi, le întreprind membrii fiecărei societăți, fie ei chiar conducători, se pot subsuma unui șablon cultural foarte greu de combătut.

Încercările de soluționare a unor conflicte de asemenea anvergură sau a unor situații de asemenea gravitate, cu potențial major de impact asupra desfășurării întregii vieți a comunității umane, nu poate să nu țină seama de un aspect atât de important cum este cultura, ca sumă de valori proprii unui grup sau unei societăți. Toate părțile implicate, alături de cele ce au constituit subiectul acestei succinte analize, ar trebui, în cadrul eforturilor de identificare a modalităților de dezamorsare a stării de tensiune, să aibă în vedere „programarea” culturală a participanților la dialog.

Este mai mult decât necesar ca, orice mesaj transmis, orice acțiune a „celuilalt”, să fie trecute prin filtrul paradigmei culturale sau interpretate în această cheie, dacă se dorește ca mesajul să ajungă complet și corect la cel cărui îi este adresat și ca acțiunile să nu genereze efecte nedorite, ca urmare a interpretării lor în „cheie” culturală.

Prin intermediul acestui demers ne-am propus să privim dialogul dintre Rusia și Statele Unite ale Americii, în contextul conflictului din Ucraina, din perspectiva culturii naționale, astfel cum este ea definită și caracterizată de Geert Hofstede. Am ajuns, în urma celor întreprinse la concluzia că, din punct de vedere cultural, societatea americană și cea rusă sunt total diferite, fapt care face ca



dialogul dintre cele două state să fie unul dificil. Cunoașterea cât mai profundă a caracteristicilor culturale ale „celorlalți” este un pas care vine în ajutorul celor doi parteneri de discuții. Dificultățile comunicării interculturale pot fi surmontate numai prin înțelegerea și acceptarea caracteristicilor tuturor celor care intra în dialog.

Această lucrare a fost posibilă prin sprijinul financiar oferit prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013, cofinanțat prin Fondul Social European, în cadrul proiectului **POSDRU/159/1.5/S/138822**, cu titlul **„Rețea Transnațională de Management Integrat al Cercetării Doctorale și Postdoctorale Inteligente în Domeniile „Științe Militare”, „Securitate și Informații” și „Ordine Publică și Siguranță Națională” - Program de Formare Continuă a Cercetătorilor de Elită – “SmartSPODAS”.**



BIBLIOGRAFIE

HOFSTEDE Geert, HOFSTEDE Jan Gert, MINKOV Michael, *„Culturi și organizații. Softul mental. Cooperarea interculturală și importanța ei pentru supraviețuire”*, Editura Humanitas, București, 2012.

www.geert-hofstede.com*





FENOMENUL CORUPȚIEI DIN SOCIETATEA ROMÂNESCĂ ACTUALĂ

CORRUPTION IN ROMANIA SOCIETY

*Doctorand Toma Cornel TEREACĂ **

Rezumat: *Nevoia combaterii fenomenului corupției s-a intensificat în ultimii 4 – 5 ani din cei 25 trecuți după Evenimentele din Decembrie 1989, motiv pentru care, la 10 ani după schimbarea regimului politic din România au apărut și primele reglementări de prevenire, descoperire și sancționare a faptelor de corupție, respectiv Legea nr. 78/2000.*

După încă 10 ani de la apariția legislației anticorupție au apărut și primele efecte, la început destul de timide, iar apoi din ce în ce mai vizibile în combaterea efectelor acestui flagel nedorit și dăunător al societății românești.

Continuarea procesului de combatere a fenomenului corupției și restabilire a normalității sociale trebuie susținute și ajutate concomitent de către toate instituțiile și autoritățile statului, fie ele politice, executive, administrative, legislative, economice, financiare, culturale, educative, etc., pentru stoparea mai ales a cauzelor ce au declanșat, amplificat și au menținut acest fenomen combătut în prezent de Direcția Națională Anticorupție și structurile de resort din domeniu.

Cuvinte-cheie: *fenomenul corupției, România, prevenire, descoperire, sancționare.*

Abstract: *The need for combating corruption has increased in the past 4-5 years of the 25 that have passed after the December 1989 events, which is why, 10 years after the change of the political regime in Romania, the first regulations for the prevention, detection and punishment of corruption appeared, namely Law no. 78/2000.*

After other 10 years since the first anti-corruption legislation came out, its first effects appeared as well, at first rather timid, then increasingly more visible in combating this unwanted and harmful scourge effects on the Romanian society.

The continuation to fight corruption and restore social normality must be simultaneously supported and helped by all state institutions and authorities, whether political, executive, administrative, legislative, economic, financial, cultural, educational, etc., to stop especially the causes that triggered, amplified and maintained this phenomenon combated currently by the National Anticorruption Directorate and the relevant structures in the domain.

* Executor Judecătoresc, Președinte al Camerei Executorilor de pe lângă Curtea de Apel Brașov, email: tereacatomacornel@yahoo.com.



Keywords: *Corruption, Romania, prevention, detection, punishment.*

In ultimul deceniu, fenomenul corupției este din ce în ce mai prezent pe agenda publică. Tot mai mulți cetățeni, fie ei politicieni, magistrați, polițiști, oameni ai legii, demnitari ori jurnaliști resimt efectele acestui adevărat flagel al societății românești. La nivelul percepției comune, primare, generale, sau mai precis spus, de nespecialist în domeniul juridic, corupția reprezintă o activitate ilicită prin care unele persoane, aflate în poziții și funcții ale structurilor de putere și administrație se abat de la regulile juridice ori morale, sub imperativul cărora activează cu scopul de a obține avantaje materiale sau financiare, patrimoniale sau nepatrimoniale, în folos propriu sau pentru altul¹.

Percepția umană a simplilor cetățeni, chiar dacă este mai simplă, mai primară și lipsită de elemente de calificare, nu dă greș deloc, dacă o raportăm la lucrări cu definiții și explicații mai elaborate, din cadrul altor societăți umane ce s-au confruntat și au analizat această activitate de corupție și care este definită ca fiind un: „comportament nepotrivit și, de obicei, ilegal, cu intenția de a obține un beneficiu personal”. Iar, în continuare se arată că, principalele forme de manifestare ale corupției sunt: „*mita, extorcarea și folosirea nepotrivită a informațiilor din interior. Corupția apare acolo unde există indiferență din partea comunității sau lipsa unor politici adecvate. În societățile cu o cultură în care mita este un lucru obișnuit, granița dintre acceptabil și inacceptabil este, adesea, greu de delimitat*”².

În termeni de specialitate juridică activitatea de corupție este reglementată de dispozițiile art. 1 și 2 din Legea nr. 78/2000 care prevede că, persoanele:

a) care exercită o funcție publică, indiferent de modul în care au fost investite, în cadrul autorităților publice sau instituțiilor publice;

b) care îndeplinesc, permanent sau temporar, potrivit legii, o funcție sau o însărcinare, în măsura în care participă la luarea deciziilor sau le pot influența, în cadrul serviciilor publice, regiilor autonome, societăților comerciale, companiilor naționale, societăților naționale, unităților cooperatiste sau al altor agenți economici;

c) care exercită atribuții de control, potrivit legii;

1) Potrivit Dicționarului Explicativ al Limbii Române (DEX) editat de Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan”, ed. a II-a, Ed. Univers Enciclopedic, București, 1998, p. 230 corupția este explicată ca fiind o abatere de la moralitate, de la cinste, de la datorie sau chiar desfrânare ori depravare. Aceleași explicații regăsindu-le și în Noul Dicționar Universal al Limbii Române, ed. a III-a, Editura Litera Internațional, București, 2008. p. 350.

2) Enciclopedia Universală Britanică, vol. 4, Editura Litera, București, 2010. p. 236.



d) care acordă asistență specializată unităților prevăzute la lit. a) și b), în măsura în care participă la luarea deciziilor sau le pot influența;

e) care, indiferent de calitatea lor, realizează, controlează sau acordă asistență specializată, în măsura în care participă la luarea deciziilor sau le pot influența, cu privire la: operațiuni care antrenează circulația de capital, operațiuni de bancă, de schimb valutar sau de credit, operațiuni de plasament, în burse, în asigurări, în plasament mutual ori privitor la conturile bancare și cele asimilate acestora, tranzacții comerciale interne și internaționale;

f) care dețin o funcție de conducere într-un partid sau formațiune politică, într-un sindicat, într-o organizație patronală ori într-o asociație fără scop lucrativ sau fundație;

g) alte persoane fizice decât cele prevăzute la lit. a)-f), în condițiile prevăzute de lege sunt obligate să îndeplinească îndatoririle ce le revin din exercitarea funcțiilor, atribuțiilor sau însărcinărilor încredințate, cu respectarea strictă a legilor și a normelor de conduită profesională, și să asigure ocrotirea și realizarea drepturilor și intereselor legitime ale cetățenilor, fără să se folosească de funcțiile, atribuțiile ori însărcinările permise, pentru dobândirea pentru ele sau pentru alte persoane de bani, bunuri sau alte foloase necuvenite³.

Reglementarea juridică, așa cum este dată de către legiuitor, este una destul de amplă și acoperitoare cazistic, dar nu exhaustivă, motiv pentru care orice activitate, din cele mai sus enumerate, dar și altele, pot fi susceptibile de a fi catalogate ca activități de corupție, dacă întrunesc elementele constitutive ale infracțiunilor de corupție.

Așadar, rezultă că actele de corupție presupun o abatere de la norma juridică edictată în interes general, în scop personal sau privat, respectiv o subiectivizare a normei juridice celui îndrituit să o respecte pentru un anumit beneficiu patrimonial sau pecuniar pentru sine sau pentru altul. Sau, mai simplu spus, o abatere de la norma de lege de persoane influente pentru a obține un beneficiu material pentru sine sau pentru altul.

Fenomenul corupției nu poate fi străin de societatea românească contemporană, dacă ne raportăm la o anumită tradiție, cultură și istorie a faptelor de corupție, mai veche sau mai recentă⁴. Astfel, dacă avem în vedere istoria mai

3) Legea nr. 78/2000 pentru prevenirea, descoperirea și sancționarea faptelor de corupție, publicată în M. Of. nr. 219 din 18 mai 2000.

4) Pentru o amplă analiză a se vedea: N. Djuvara, *Între orient și occident. Țările române la începutul epocii moderne (1800 – 1848)*, ed. a VII-a, Ed. Humanitas, București, 2009; Sir S. Sitwell, *Călătorie în România*, Ed. Humanitas, București, 2011; L. Boia, *De ce este România altfel?*, Ed. Humanitas, București 2012; L. Boia, *Mitologia științifică a comunismului*, Ed. Humanitas, București, 2011; L. Boia, *România, țară de frontieră a Europei*, Ed. Humanitas, București, 2012; L. Boia, *Istorie și mit în conștiința românească*, Ed. Humanitas, București, 2011; C. Rădulescu-Motru, *Psihologia poporului*



veche, când înscăunarea domnilor și voievozilor din Țările române, fie că erau de origine pământească sau fanariotă, se făcea numai cu confirmarea puterii suverane, care, în prealabil, cumpărau bunăvoința suveranului de către pretendentul tronului. Ba mai mult, uzurparea domniei făcându-se tot în același fel, dacă uzurpatorul plătea mai mult sau mai bine. Rezultă că relațiile și legăturile de vasalitate ale Țărilor românești cu Înalta Poartă au impus un anumit comportament, normal în epoca vremii, corupt dacă ne raportăm la prezent, dar care au impus o anumită tradiție și o anumită cultură practică de domnie, voievozii și boierii vremii. Dar dacă avem în vedere istoria mai recentă anterioară Evenimentelor din anul 1989 vom constata că acest fenomen exista și coabita în mod organic cu regimul comunist, fie numai dacă ne raportăm la aberantele raportări de îndeplinirea planurilor economice. Menținerea poziției celor ce raportau îndeplinirea planurilor înainte de termenele planificate și a cifrelor exagerate constituiau garanții serioase de menținere în posturile ocupate și asigurau menținerea sau avansarea în ierarhia de partid și de stat. Cazurile de corupție rezumându-se, pe teritoriul comunismului, la diverse furturi izolate din avutul obștesc ce erau bine instrumentate⁵, motiv de frână și de progres a „societății multilateral-dezvoltate”. Sub nici o formă corupția nu a putut fi recunoscută ca o realitate existentă ce trebuia analizată și imperios combătută.

Însă paradoxal, după Evenimentele din decembrie 1989, aproape toți factorii responsabili ai fostului regim au recunoscut, cu mici excepții, că fenomenul corupției era unul generalizat și chiar instituționalizat ca politică de partid și de stat, fie dacă ne gândim la cifrele statistice extrem de bine raportate ce depășeau cu mult posibilitățile tehnice și economice ale țării.

Probabil, un moment prielnic pentru a îndrepta lucrurile și a le așeza în ordinea lor firească au fost primii ani după 1989, dar rezultatele indică ratarea acestuia. Pentru acest eșec, pot fi evidențiate trei explicații probabile.

În primul rând, absența unei clase politice mature, pregătite pentru a face față provocărilor noului context. Factorii responsabili ce au preluat puterea politică nu aveau încă exercițiul democrației și al economiei de piață, cel al neutralității și imparțialității unei funcționări normale și echidistante cu toți cei interesați și implicați în patrimoniul civil, comercial și financiar al țării.

În al doilea rând, nu s-a făcut sau poate nu s-a considerat utilă o analiză reală, pe baza experienței trecute, cu implicații pentru funcționarea viitoare a statului, a acestui fenomen de degradare socială. Dovadă că la un sfert de secol

român, Ed. Paideia, București, 1999; A. Pleșu, *Minima moralia*, Ed. Humanitas, București, 2005; M. Ghilezan, *Hoția la români*, Ed. Ed. Runa – Grupul Editorial Corint, București, 2008.

5) Sintagma „înfierare cu mânie proletară” de sinistră rezonanță și amplitudine socială folosită de vechiul regim comunist, cu precădere la începutul anilor "50 – "60 de oficiosul scris „Șcinteia”.



după schimbarea regimului comunist fenomenul corupției relevă o amploare socială pe plan orizontal și o aptitudine verticală structural greu de stopat.

În al treilea rând, sustragerea și decapitalizarea anumitor agenți economici, instituții, bănci, companii naționale etc., acțiuni care au încetinit și chiar au stopat dezvoltarea economică. Dimpotrivă, aceste resurse sustrase nu au putut genera, la rândul lor, alte oportunități atât de necesare unei dezvoltări normale și firești, indispensabile generării de noi valori, de noi tehnologii și noi locuri de muncă. Aceste active nu s-au mai regăsit în economia românească și nici nu au mai putut fi impozitate.

Prin urmare, o valoare însușită în mod ilegal are un triplu efect negativ, și anume, odată prin lipsirea, sărăcirea și sustragerea sa din circuitul civil, a doua prin ineficacitate și neproductivitate de generare și multiplicare, a treia componentă negativă este sustragerea de la fiscalizarea ei normală. Iar dacă aceste valori sustrase nu mai pot fi recuperate și absența lor trebuie gestionată și acoperită, se observă că efectul dăunător crește exponențial sub multiple aspecte economice, financiare, fiscale, juridice, sociale, etc.

Aceste acte și fapte de corupție cu care se confruntă societatea în ultimii 25 de ani au dus la necesitatea combaterii și stopării fenomenului ca imperativ de dezvoltare și reformă economică, politică, financiară, sub toate aspectele, motiv pentru care s-a creat cadrul legal instituționalizat prin emiterea cadrului legislativ și formarea Parchetului Național Anticorupție (PNA)⁶.

Faptul că în prezent activitatea Direcției Naționale Anticorupție are un volum foarte ridicat atât ca număr de cauze trimise în judecată, cât și poziția socială, politică, economică a celor cercetați și anchetați, cu soluțiile de confirmare în instanțele de judecată în proporție covârșitoare⁷, nu face decât să confirme amploarea fenomenului corupției pentru societatea românească.

Plasarea României între nevoia de a avea și noi „capitaliștii noștri” și sloganul „nu ne vindem țara”⁸, precum și declanșarea cursei de îmbogățire și înavuțire cât mai repede și în orice chip și dacă mai adăugăm și startul furat de diferiți factori ce gestionau politic și economic, ori trebuiau să controleze și să

6) OUG nr. 63/2013 pentru modificarea OUG nr. 43/2002 privind Direcția Națională Anticorupție, publicată în M. Of. Nr. 377 din 26 iunie 2013;

Legea nr. 78/2000 pentru prevenirea, descoperirea și sancționarea faptelor de corupție cu modificările aduse prin Legea nr. 187/2012, publicată în M. Of. Nr. 757 din 12 noiembrie 2012 și Legea nr. 255/2013, publicată în M. Of. Nr. 515 din 14 august 2013;

7) OUG nr. 43/2002 privind Direcția Națională Anticorupție cu modificările aduse prin Legea nr. 255/2013, publicată în M. Of. Nr. 515 din 14 august 2013.

8) Pentru o analiză aprofundată a se vedea site-ul www.pna.ro.

8) Sintagme de manipulare ce au prins pe scară largă în rândurile maselor de oameni neștiutori și ușor de manevrat, folosite cu precădere la diferite adunări politice și sindicale.



fiscalizeze aceste activități de patrimonializare și capitalizare, firești de altfel într-o economie de piață, și o societate mereu în tranziție și într-o continuă reformă, efectul corupției a fost și rămâne devastator, din cauza amplitudinii fenomenului, sărăcirii populației, degradării și frustrării sociale cu costuri pe termen lung.

Combaterea acestui derapaj costisitor social presupune și combaterea cauzelor care au generat acest fenomen, nu numai a efectelor prea târziu recunoscute dar, poate este bine și așa, decât niciodată.

În concluzie, combaterea efectelor corupției de către instituțiile abilitate este și rămâne o prioritate strategică națională. Însă, analizarea cauzelor ce au generat acest fenomen nociv al corupției, reprezintă o problemă de importanță capitală, de viitor și de garantare a evoluției noastre ca stat de drept consolidat cu garanții serioase de funcționarea a tuturor puterilor constituționale. Cunoașterea cauzelor fenomenului corupției duce la o înțelegere mai amplă și cuprinzătoare cu consecințe sigure de diminuare a efectelor acestui flagel, iar implicarea instituțiilor și autorităților de cultură, educație, ba chiar religioase ar consolida în mod semnificativ lupta împotriva acestui fenomen dăunător.

Această lucrare a fost posibilă prin sprijinul financiar oferit prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013, cofinanțat prin Fondul Social European, în cadrul proiectului **POSDRUM/159/1.5/S/138822, cu titlul „Rețeaua Transnațională de Management Integrat al Cercetării Doctorale și Postdoctorale Inteligente în Domeniile “Științe Militare”, “Securitate și Informații” și “Ordine Publică și Siguranță Națională”-Program de Formare Continuă a Cercetărilor de Elită - “SmartSPODAS”.**



BIBLIOGRAFIE

*** *Dicționarul Explicativ al Limbii Române (DEX)* scos de Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan”, ed. a II-a, Ed. Univers Enciclopedic, București, 1998.

*** *Enciclopedia Universală Britanică*, vol. 4, Ed. Litera, București, 2010.

*** *Noul Dicționar Universal al Limbii Române*, ed. a III-a, Ed. Litera Internațional, București, 2008.

BOIA L., *De ce este România altfel ?*, Ed. Humanitas, București 2012.

BOIA L., *Istorie și mit în conștiința românească*, Ed. Humanitas, București, 2011.



- BOIA L., *Mitologia științifică a comunismului*, Ed. Humanitas, București, 2011.
BOIA L., *România, țară de frontieră a Europei*, Ed. Humanitas, București, 2012.
DJUVARA N., *Între orient și occident. Țările române la începutul epocii moderne (1800 – 1848)*, ed. a VII-a, Ed. Humanitas, București, 2009.
GHILEZAN M., *Hoția la români*, Ed. Runa – Grupul Editorial Corint, București, 2008.
PLEȘU A., *Minima moralia*, Ed. Humanitas, București, 2005.
RĂDULESCU-MOTRU C., *Psihologia poporului român*, Ed. Paideia, București, 1999.
SITWELL Sir S., *Călătorie în România*, Ed. Humanitas, București, 2011.





CULTURA DE SECURITATE – PRIMA LINIE A APĂRĂRII CIBERNETICE

SECURITY CULTURE – THE FIRST LINE OF CYBER DEFENSE

COLONEL (R) PROF.UNIV.DR. GHEORGHE BOARU*
DRD. BENEDICTOS IORGA**

Rezumat: Dezvoltarea și accesibilitatea aproape universală a mediului Internet, explozia tehnologică accelerată și accesul facil la înalta tehnologie au generat condițiile prielnice pentru apariția unui nou mediu de manifestare a vieții sociale, sub toate aspectele ei, pe care toți îl conștientizăm sub denumirea de spațiu cibernetic. În mod implicit, criminalitatea informatică, amenințările din mediul digital precum și atacurile și agresiunile cibernetice, ca părți inevitabile ale vieții sociale virtuale s-au manifestat în mod agresiv încă de la început și au creat cel de-al V-lea spațiu al confruntărilor sociale.

Raportându-ne la dezvoltarea elementelor ce definesc spațiul cibernetic ca spațiu de luptă, putem observa că, în ceea ce privește cultura de securitate, aceasta a evoluat mult prea lent și nu are o contribuție semnificativă în acțiunile de prevenire a criminalității, agresiunilor și provocărilor din mediul online. Justificările teoretice și tehnice ale acestei evoluții lente se bazează, în mare parte, pe ipoteza potrivit căreia spațiul cibernetic este mediul dinamic și fluid de manifestare a milioane de utilizatori noi, care iau contact în premieră cu tehnologiile digitale și implicit, nivelul de conștientizare și de pregătire al acestora se află la un nivel inițial de „default” ce va fi în permanență exploatat. Cu toate acestea, eforturile de îmbogățire a culturii de securitate în mediul cibernetic precum și de accelerare a ritmului de progres cultural vor trebui să devină în curând parte componentă a politicilor de stat.

Cuvinte-cheie: spațiu cibernetic, atac cibernetic, apărare cibernetică, securitate informațională, cultură de securitate, țintă, rețea, sistem informatic.

Abstract: The development and universal accessibility of Internet environment, accelerated technological explosion and easy access to high technology have generated favorable conditions for the emergence of a new environment for social life expression under all its aspects, which we all acknowledge it as the cyber space. By default, cybercrime, threats and attacks in the digital environment and cyber aggressions treated as unavoidable parts of virtual life, have come forward aggressively from the beginning and have created the fifth space of social confrontation .

* Universitatea Națională de Apărare „Carol I”, București, telefon: 0744359483, email: boarugheorghe@yahoo.com.

** Doctorand Universitatea Națională de Apărare „Carol I”, București, email: iorgaben@yahoo.com.



Relating to the development of the elements that define cyberspace as a new combat area, we can notice that security culture evolved too slow and does not have a significant contribution to prevention of crime actions, cyber frauds and challenges from online environment. Theoretical and technical justifications of this slow evolution is largely based on the assumption that cyberspace is a dynamic and fluid environment for manifestation of millions of new users. These new users get the first contact with digital technologies and their level of awareness and training it is at initial level of "default", fact that will be permanently exploited. However, the efforts to enrich the cyber security culture and to accelerate the rhythm of cultural progress should become soon a part of state policies for World Wide Web.

Keywords: *cyber space, cyber attack, cyber defense, information security, security culture, target, network, computer system.*

Deși poate fi considerată o utopie, realitatea actuală ne demonstrează că trăim în două medii paralele, fiecare mediu cu legile și regulile lui, dar care coexistă și se dezvoltă simultan – mediul social sau „viața reală” și mediul digital sau „realitatea virtuală”. Respirăm – navigăm, vorbim – socializăm online, ne hrănim – simulăm, mergem la școală – suntem clienți e-learning, compunem o scrisoare – transmitem un mail, facem investiții – tranzacționăm on-line, toate acestea sunt doar câteva elemente ce coexistă în cele două spații total diferite ca mod de manifestare, dar care sunt legate de componenta umană ca fiind acea componentă care le-a generat, le dezvoltă și exploatează.

Realitatea virtuală, ca parte componentă a vieții sociale, a apărut încă din anul 1982 odată cu definirea protocolului TCP - IP¹ și cu apariția noțiunii de INTERNET² și s-a dezvoltat accelerat până la stadiul actual, când putem afirma că la o populație a globului de 7, 262 miliarde de locuitori, avem peste 2,9 miliarde de utilizatori ai rețelei globale INTERNET³. Desigur, ritmul accelerat de dezvoltare al mediului de rețea și dependența funcționării societății umane de tot ceea ce înseamnă informație și mediul de rețea ca mijloc de procesare a datelor, va conduce într-o foarte scurtă perioadă de timp la egalizarea cifrelor de mai sus sau la inversarea raportului. Nu sunt puține vocile care susțin că dependența de tot ceea ce înseamnă spațiul cibernetic și mediul online, în ansamblul său, nu reprezintă altceva decât o schimbare a regulilor vieții umane și un nou pas al evoluției societății, caracterizat, în principal, prin lipsa frontierelor, accesul la resurse informaționale impresionante, dinamism permanent și, nu în ultimul rând, anonim.

¹ Modelul TCP/IP (**Protocol de control al transmisiei/Protocol Internet**, în engleză *Transmission Control Protocol/Internet Protocol*) a fost creat de US DoD (US Department of Defence - Ministerul Apărării al Statelor Unite) din necesitatea unei rețele care ar putea supraviețui în orice condiții.

² Termenul **Internet** provine din împreunarea artificială și parțială a două cuvinte englezești: interconnected = interconectat și network = rețea.

³ <http://www.worldometers.info/ro/>, accesat la 22.04.2015, ora 16.00.



Aceste caracteristici, deși extrem de benefice, pot fi distructive și ne pot trimite cu gândul la faptul că o societate sau o structură organizațională de tip statal, indiferent de mărimea ei fizică și caracteristicile existențiale pe care le deține ca entitate (teritoriu, mărime, frontiere, populație, resurse, dezvoltare economică etc.) este cu atât mai vulnerabilă cu cât gradul de informatizare deținut este mai ridicat. Analizând istoria recentă a atacurilor și amenințărilor cibernetice, un exemplu relevant ce poate servi drept argument pentru susținerea afirmației anterioare, demn de teoria haosului, poate fi considerat incidentul din anul 2004 la nivelul aviației civile americane, în care a fost implicată compania Delta Air Lines cu sediul în Texas. Incidentul a fost generat de o eroare de programare la nivelul tehnicii de calcul echipată cu sistemele de operare Windows XP sau Windows 2000 care a permis exploatarea unei vulnerabilități de sistem de tip “buffer overflow”⁴ de către un student german⁵ prin introducerea de la distanță, în infrastructura informatică a companiei, a unei secvențe de cod de tip worm, intrată în istorie sub denumirea de „Sasser worm”. Incidentul, pe lângă panica și paguba financiară creată la nivel mondial (peste 500 milioane de dolari), a pus în pericol siguranța a milioane de pasageri și a periclitat întreaga activitate a aviației civile americane, pazei de coastă britanice, sistemului de comunicații satelitar al agenției de presă France-Presse (AFP), a afectat compania de asigurări finlandeză IF și sucursalele bancare SAMPO BANK, Universitatea din Missouri, precum și secția de radiologie a spitalului Lund University Hospital din Germania.

Incidentul prezentat nu își propune să expună în principal vulnerabilitățile din mediul online ci dorește să exemplifice interdependențele la nivel global existente în spațiul cibernetic, fapt pentru care este denumit, în lumea virtuală, drept „zborul fluturului”, deoarece prin modul de desfășurare, propagare și evoluție în spațiul cibernetic, poate fi asociat cu modul în care „zborul unui fluture” (spre exemplu în Germania) poate produce o tornadă în Texas, iar efectele tornadei din Texas vor fi resimțite în Japonia. Din acest punct de vedere, spațiul cibernetic poate fi definit ca acel mediu virtual global, generat de totalitatea infrastructurilor cibernetice existente care includ informațiile procesate, stocate și/sau transmise, acțiunile utilizatorilor virtuali, politicile și procedurile de securitate aplicate la

⁴ Un *buffer overflow* apare atunci când un program sau proces încearcă să stocheze mai multe date într-un tampon (zona de stocare temporară a datelor) decât a fost destinat să dețină.

⁵ Sven Jaschan s-a născut în localitatea Waffensen, Germania și a studiat informatica în cadrul liceului din localitatea Rotenburg. A fost arestat la data de 7 mai 2004 de către poliția germană în urma unei anchete internaționale, fiind acuzat de atacuri informatice ce au generat pagube de aproximativ 500 milioane de dolari.



nivelul întregului mediu de rețea. Conceptul de spațiu cibernetic (cyberspace⁶) este un termen polisemantic, fiind în plin proces de fundamentare teoretică dar care poate fi explicat prin prisma interacțiunii om-tehnologie.

Noutatea conceptului și inexistența unei hărți complete și descriptive a acestui spațiu a generat polemici, abordări și interpretări diferite și aprinse care au tratat această noțiune ca putând fi o filozofie în dezvoltare, o realitate virtuală, un produs al interacțiunii sociale sau o altă dimensiune umană. Din această perspectivă, din punct de vedere tehnic, „spațiul cibernetic poate fi abordat prin prisma a trei curente cunoscute”⁷: **spațiul cibernetic gibsonian**⁸ - utilizatorul, tehnologia și mediul de transmisie sunt considerate a fi o singură entitate, **realitatea virtuală** - un mediu multidimensional în care oamenii pot circula liberi și pot să interacționeze atât cu computerul cât și cu alte ființe umane și **ciberspațiul barlovian**⁹ - văzut ca un mediu de transmisie electronic, digital, în care utilizatorul este situat într-o rețea comunicațională de computere.

Indiferent de modul de definire și de abordările teoretice și tehnice prezentate, la nivelul spațiului cibernetic și implicit la nivelul fiecărui mediu de rețea component, putem identifica 5 caracteristici de bază, reprezentate de:

- *existența* unei platforme hardware și software flexibile și deschise, la baza oricărei infrastructuri cibernetică - orice mediu de rețea închis nu poate supraviețui în timp;

- *existența a 4 niveluri componente*: **infrastructura fizică** (baza de dezvoltare a spațiului cibernetic, reprezentată de calculatoare interconectate, servere, senzori, medii de transmisie etc.), **nivelul logic**, (totalitatea protocoalelor logice ce permit inițierea și realizarea comunicațiilor, aplicații și servicii informatice în mediul de rețea), **nivelul informațional** (totalitatea datelor, metadatelor și informațiilor procesate, stocate și transmise de infrastructura fizică) și **nivelul uman** (totalitatea utilizatorilor activi și pasivi ce activează în mediul cibernetic);

- *dependența de acțiunea și interacțiunea umană*, reliefată de faptul că omul este cel care, prin acțiunea sa, menține în viață mediul de rețea și de aceea, nu

⁶ Conceptul provine din limba engleză - „cyberspace”, iar termenul se datorează lui William Gibson care l-a folosit în premieră în romanul SF „Neuromancer”, apărut în anul 1984, pentru a descrie o lume a calculatoarelor, în cadrul societății reale.

⁷ Featherstone, Mike&Burrows, Roger, 1996, Cyberspace/Cyberbodies/Cyberpunk. Cultures of Technological Embodiment, Sage, London: 5-7.

⁸ William GIBSON „Ciberspațiul: o halucinație consensuală, trăită zilnic de miliarde de operatori legitimi, în fiecare națiune, de copii care sunt învățați concepte matematice ... O reprezentare grafică a datelor extrase din băncile fiecărui computer ale societății omenești. Complexitate de neconceput..”.

⁹ Concepția lui John Barlow, fondatorul grupului de acțiune Electronic Frontier Foundation, Revista *Informatica Economica*, nr. 3(27)/2003.



calculatorul este cel care definește azi noțiunea de spațiu cibernetic, ci interacțiunea utilizator – sisteme de calcul.

- *există și evoluează pe baza modelelor comportamentale umane și a cerințelor societății*, transpuse virtual din viața reală. Această afirmație poate fi exemplificată prin modul în care caracteristica unui segment de rețea, spre exemplu din rețeaua INTERNET dintr-o anumită regiune, va fi generată de caracteristicile socio-comportamentale și cerințele specifice utilizatorilor din acea regiune. Concret, dacă într-o anumită zonă mediul infracțional este ridicat, atacurile și agresiunile realizate în mediul online pe acel segment de rețea din acea regiune vor fi mai ridicate și vor purta amprenta sau modul de operare specific acelor utilizatori.

- *existența unui grad ridicat de insecuritate*, generat de anonimatul utilizatorilor și de lipsa frontierelor de manifestare și dezvoltare a elementelor componente.

Fiecare din caracteristicile menționate anterior sunt definitorii pentru tot ceea ce reprezintă spațiul cibernetic în ansamblu său ori chiar un mediu de rețea local. Indiferent că vorbim de infrastructura fizică, infrastructura logică sau platformele și tehnologiile software și hardware utilizate ca temelie a dezvoltării acestui spațiu, caracteristica de securitate rămâne poate cea mai stringentă problematică a societății informaționale în care trăim și, totodată, cea mai semnificativă caracteristică ce poate genera involuție în spațiul virtual.

Plecând de la dihotomia **spațiul cibernetic - realitate virtuală**, problematica securității în mediul online nu poate fi mai redusă decât cea din mediul social. Cumulativ, totalitatea riscurilor, amenințărilor și vulnerabilităților din viața de zi cu zi atât la nivelul siguranței indivizilor cât și la nivelul siguranței comunității cunosc un factor de amplificare exponențial, generat în principal de caracteristicile spațiului cibernetic enumerate anterior. Anonimatul, accesul la tehnologie, lipsa barierelor de dezvoltare, inteligența artificială, volumul imens de resursă informațională, capacitățile rapide de procesare a datelor, ingeniozitatea utilizatorilor și nu în ultimul rând costurile relativ reduse de transpunere în mediul virtual a voinței acestora, fac ca noțiunea de securitate în spațiul cibernetic să devină de multe ori hilară. Întrebat, în cadrul unui interviu, despre securitatea în mediul cibernetic, generalul american KEITH B. Alexander, comandantul „US Cyber Command/NSA” susținea faptul că „securitatea în mediul cibernetic dinamic eșuează deoarece adversarii schimbă regulile jocului prin simpla exploatare a unor facilități și vulnerabilități noi”¹⁰. De asemenea, Richard Thieme, consultant

¹⁰ The next wave, vol.19, nr.4, 2012, p.1 - Building a national program for cyber security science / NSA - Central security agency.



gubernamental american pe probleme de tehnologie, în cadrul conferinței internaționale de securitate - BLACK HAT din LAS Vegas (2011), a evidențiat faptul că „securitatea în mediul cibernetic este un mit sau, în cel mai bun caz, o glumă”, iar acest lucru este o axiomă prin însuși modul de construcție a mediului cibernetic, ca sumă de realități virtuale care nu pot fi niciodată sigure sau, de cele mai multe ori fără corespondent în realitate.

Starea de insecuritate din mediul online este rezultanta riscurilor, amenințărilor și vulnerabilităților din mediul de rețea generată de indivizi, grupuri de interese, organizații statale și non-statale capabile să desfășoare atacuri și agresiuni cibernetice care să depășească reziliența infrastructurilor cibernetice. Din acest punct de vedere securitatea cibernetică poate fi definită ca acea stare de normalitate din mediul de rețea, obținută ca efect al aplicării unor măsuri tehnice de protecție și a unor politici de securitate proactive, prin care se asigură permanent confidențialitatea, disponibilitatea, integritatea și autenticitatea datelor și informațiilor din mediul precum și accesul continuu și sigur la resursele și serviciile rețelei. La baza securității cibernetice se află, asemenea securității sociale sau militare, apărarea cibernetică, definită ca totalitatea acțiunilor executate pentru protejarea mediului cibernetic prin detectarea, stoparea și contracararea oricărei agresiuni cibernetice. Securitatea în mediul online nu este o problemă nouă, ceea ce este nou însă, sunt efectele pe care le generează mediul de insecuritate din spațiul cibernetic actual.

Dacă în urmă cu aproximativ 30 de ani un virus sau o secvență distructivă de cod putea afecta un computer și poate cel mult un segment de rețea, la momentul actual efectele pot fi devastatoare atât prin amplitudine cât și prin implicațiile economice și sociale. Istoria spionajului cibernetic recentă a evidențiat faptul că atacurile cibernetice deja celebre precum „Stuxnet”, „Flame”, „Gauss”, „Operațiunea Tallinn”, „Octombrie roșu”, „epic-turla” au avut efectul unor arme de distrugere în masă asupra infrastructurilor informatice, fiind definită astfel o nouă categorie de armament denumită armament cibernetic. În mediul civil, lucrurile nu par nici pe departe mai simple, iar interdependența dintre societate și mediul informațional face ca atacurile asupra unei infrastructuri informatice civile a unui stat să genereze panică și haos la nivelul întregii societăți. Un exemplu relevant în acest sens este reprezentat de operațiunea denumită „Dragonfly” sau „Energetic Bar RAT”, prin care, încă din anul 2009 parte din infrastructura energetică a SUA a fost controlată de la distanță prin aplicații de tip malware implementate în sistemele de management și distribuție ale rețelei electrice naționale. Printre țintele grupului Dragonfly s-au numărat operatori ai rețelelor de distribuție energetică, mari firme generatoare de electricitate, operatori ai conductelor de petrol, precum și furnizorii de echipamente industriale din domeniul energetic. Majoritatea companiilor care au



fost vizate sunt localizate în Statele Unite, Spania, Franța, Italia, Germania, Turcia și Polonia, iar efectele și potențialul distructiv al acestor tipuri de atacuri cibernetice asupra unei infrastructuri civile ne fac să conștientizăm pericolele societății informaționale în care trăim.

Pornind de la aceste exemple, limitate ca număr, și făcând apel la răsunătoarele operațiuni de spionaj în mediul de rețea și de infracțiuni informatice zilnice din mediul Internet, putem constata că, la o simplă accesare a unui motor de căutare online prin introducerea termenului de „atac cibernetic”, paginile indexate vor fi de ordinul sutelor de mii, toate exemplificând sau documentând diverse acțiuni și operațiuni în mediul virtual. Toate acestea ne fac să afirmăm că securitatea cibernetică a devenit treptat, dar sigur, o a doua mare preocupare a structurilor de securitate și a organismelor naționale și internaționale, după terorism. Realitatea de azi confirmă că, în fiecare zi, învățăm despre un alt atac cibernetic, efectuat undeva în lume asupra instalațiilor militare, website-urilor oficiale, rețelelor electrice, băncilor și instituțiilor financiare, cardurilor de credit devenite astfel ținte ale agresiunilor cibernetice susținute. Autorii de azi ai atacurilor sunt diferiți de cei de ieri, ne mai fiind un grup renegat sau un hacker singular orientat spre profit, ci, mai degrabă, guverne și grupuri de crimă organizată, terorism și carteli infracționale. Valențele securității cibernetice au căpătat în ultimii ani o importanță strategică la nivelul statelor lumii, în contextul în care conflictele militare au depășit cu mult folosirea arsenalului clasic, desfășurându-se în mare parte în zona cibernetică, cu un potențial impact devastator într-un timp foarte scurt. Practic, prin mediul de rețea poate fi dus un război permanent fără ca acest lucru să fie declarat în conformitate cu legile luptei armate. Cele mai cunoscute amenințări de natură cibernetică precum rețele de calculatoare infectate, software-ul nociv, hackivismul, ca formă de protest online, și amenințările avansate persistente, pentru a fi eliminate sau limitate, au nevoie de sisteme de protecție bazate pe înalta tehnologie traduse în principal prin bugete și resurse financiare consistente.

Toate aceste elemente nasc în mintea fiecăruia dintre noi fireasca întrebare „care este soluția de securitate în mediul cibernetic?”. Adresând întrebarea experților din diverse domenii, cu preponderență tehnice, se poate constata că răspunsurile sunt diferite și generate în principal de experiența individuală a fiecăruia. Un inginer hardware din domeniul IT a răspuns că cea mai bună soluție de securizare a unui mediu de rețea sau subspațiu cibernetic este reprezentată de ultima soluție de firewall ce implementează tehnologia Advanced Firewall Protection cunoscută sub denumirea de Next Generation Firewalls (NGFW). Din punct de vedere tehnic, răspunsul poate fi cu greu contestat, ținând cont de faptul că soluția aleasă este vârful de gamă în ceea ce privește soluțiile de securizare



hardware dedicate ce asigură funcționalități de tip QoS (quality of service), sisteme de prevenire a intruziunilor și tehnologii de filtrare malware, pentru care au fost investite, numai în cercetare, aproximativ 100 milioane de dolari.

Un specialist în domeniul comunicațiilor va recomanda în permanență utilizarea unor sisteme de legătură pentru asigurarea schimbului de date, ce folosesc soluții hardware tip concentratoare de flux în tehnologie VPN cu facilități IP Security (IPsec), Secure Sockets Layer (SSL) și criptare în tunel folosind tehnologia de criptare software în standard AES 512 biți sau hardware.

Un developer de produse software va recomanda cu precădere actualizarea tuturor add-on-urilor și update-urilor de securitate la nivelul sistemelor de operare și al aplicațiilor utilizate, precum și instalarea și actualizarea permanentă a unei soluții antivirus cu facilități extinse, de tipul software „firewall protection” și „advanced malware detection”.

Nu în ultimul rând, un administrator de securitate la nivelul unei rețele, probabil, va solicita impetuos bugetarea și, ulterior, aplicarea tuturor soluțiilor recomandate anterior. Suplimentar, va implementa o politică de securitate adecvată mediului de rețea deservit și organizației din care face parte, care să reducă vulnerabilitățile din sistemele de operare, să limiteze accesul la porturile inutile, să controleze auditul de securitate la nivelul rețelei și, nu în ultimul rând, să asigure doar acele resurse necesare funcționării sistemului în ansamblul său.

Toate aceste soluții ipotetice și răspunsuri sunt adevărate și pot, cu siguranță, crește semnificativ nivelul de securitate al unei rețele în mediul cibernetic global. În plus, vor asigura, cu certitudine, un grad ridicat de disponibilitate al serviciilor și aplicațiilor coroborat cu păstrarea confidențialității datelor procesate în mediul de rețea, chiar dacă costurile unei astfel de soluții sunt considerabile. De exemplu, costul anual la nivelul economiei globale pentru contracararea efectelor criminalității informatice este estimat la „peste 400 de bilioane de dolari”. Cea mai optimistă estimare „a fost de peste 375 de bilioane de dolari”¹¹, dar, și așa această sumă reprezintă mult mai mult decât produsul intern brut al multor țări sau mult peste venitul cumulativ al multor companii multinaționale. Suplimentar, costurile în acest caz sunt cumulate cu efectele induse de compromiterea a milioane de zetați de informații confidențiale ce aparțin utilizatorilor atacați din mediul online, aproximativ 40 de milioane de persoane din SUA, 14 milioane în Turcia, 20 de milioane în Coreea, 16 milioane în Germania, și mai mult de 30 de milioane în China, pe baza raportului din anul 2013 al Centrului pentru Studii Strategice Internaționale. Desigur, în accepțiunea aceluiași administrator de securitate, atunci

¹¹ <http://www.mcafee.com/ca/resources/reports/rp-economic-impact-cybercrime2.pdf>, accesat la 22.03.2015, ora 20.00.



când vorbim despre asigurarea securității unui mediu de rețea în spațiul cibernetic, cu atât mai mult cu nivelul de confidențialitate al informației protejate este unul ridicat, factorul sau resursa financiară trebuie să conteze cel mai puțin, iar elementul care primează să fie însăși siguranța datelor.

Deși așa cum am menționat, soluțiile tehnice propuse sunt fundamentate și susținute de argumente solide, la baza implementării și a utilizării lor se regăsește omul sau mai bine spus utilizatorul virtual. Din această perspectivă, utilizatorul reprezintă veriga cea mai slabă a întregului angrenaj al securității în spațiul cibernetic, fapt ce face ca succesul atacurilor și agresiunilor cibernetice să se bazeze și să exploateze, în principal, această verigă. Utilizatorul, așa cum am afirmat în partea anterioară, este un angrenaj în cadrul celui de al IV-lea nivel definit, ce deține o experiență personală limitată în ceea ce privește comportamentul virtual, urmare a pregătirii personale a acestuia și în mod special a culturii de securitate deținute.

Cultura de securitate poate fi definită ca prima linie a apărării cibernetice și reprezintă suma valorilor, normelor, atitudinilor sau acțiunilor întreprinse în mediul virtual, care determină înțelegerea și asimilarea conceptului de securitate cibernetică și a celorlalte concepte derivate: securitatea informatică, securitate fizică, securitatea documentelor, securitatea personalului, securitatea comunicațiilor, politică de securitate, insecuritate etc.

Din punct de vedere fizic, cultura de securitate nu este ceva palpabil ce poate fi achiziționat sau implementat asemenea unei componente hardware, ci este rezultatul unui cumul de factori ce îmbină experiența individuală a fiecărui utilizator cu cunoștințele tehnice și teoretice deținute, cu valorile organizației din care face parte și nu în ultimul rând cu procedurile de securitate aplicate la nivelul acelei organizații. Toate aceste elemente definesc cultura de securitate la nivelul fiecărui individ, iar cultura de securitate la nivelul organizației este imaginea însumată a nivelului de cultură de securitate a membrilor acelei organizații.

Cea mai bună soluție de securitate hardware implementată la nivelul unui nod de rețea sau chiar la nivelul întregului mediu cibernetic, este penetrabilă, în fața atacurilor combinate bazate, de exemplu, pe tehnici de inginerie socială sau pe exploatarea necunoașterii de către personal a procedurilor interne de securitate, aplicabile la nivelul unei organizații. În conformitate cu ultimele raportări referitoare la atacurile cibernetice asupra utilizatorilor serviciilor de email publice, peste 60% din atacurile încheiate cu compromiterea corespondenței și a căsuțelor de email aparținând utilizatorilor s-au datorat slabei pregătiri a acestora în ceea ce privește cultura de securitate minimală ce trebuie deținută pentru folosirea corespondenței electronice. Plecând de la o greșeală comună, spre exemplu, generarea unei parole de acces la un sistem ce conține combinații simpliste și uzuale de caractere (p@ssw0rd, nume de persoană, ani de naștere) și ajungând la



încălcarea unor norme de securitate prin forțarea unor politici interne de securitate definite în cadrul unei organizații (utilizarea unor medii de stocare neautorizate, accesul folosind credențialele unui alt utilizator), toate aceste elemente au în comun cultura de securitate precară la nivelul utilizatorilor.

Gândind din perspectiva unui atacator, va fi tot timpul mai simplu să obții o informație confidențială atacând un utilizator acolo unde el este mai vulnerabil, folosind limitările generate de lipsa pregătirii, neglijență în manipularea informațiilor și a mijloacelor tehnice, preocuparea pentru îndeplinirea unei sarcini rapid prin realizarea de compromisuri în detrimentul menținerii securității, decât să îți propui atacarea unui server de email sau a unui controler de domeniu ce gestionează o rețea închisă, deoarece aceasta presupune pe lângă consumul de resurse tehnice, timp și un grad de risc ce nu poate fi estimat. Penetrarea unei rețele în scopul obținerii unor informații confidențiale se realizează în urma unor acțiuni combinate ce presupun suprapunerea mai multor metode și tehnici de atac¹², plecând de la documentarea infrastructurii de rețea, a soluțiilor de firewall, a traficului de date, a metodelor de securizare aplicate la nivelul rețelei.

Toate acestea pot fi sortite eșecului în situația în care, în spatele acelei infrastructuri cibernetice, managementul este realizat de personal de securitate care deține cunoștințele necesare și echipamentele tehnice apte să asigure detecția intruziunii și protecția specifică respingerii atacului. În detrimentul tuturor eforturilor de securizare a unei rețele, spre exemplu în cadrul unei organizații, experiența și realitatea ultimilor ani au dovedit că vulnerabilitățile cele mari nu se regăsesc în mediul de securitate local specific acelei rețele sau la nivelul configurărilor și infrastructurii de rețea, ci în mediul de securitate global, acolo unde utilizatorii își desfășoară activitatea în mod liber nefiind constrânși de regulile specifice de protecție proxime de securitate aplicate la nivelul acelei organizații.

Spre exemplu, la nivelul marilor corporații, dar și la nivelul organizațiilor guvernamentale închise, se consideră de multe ori că un utilizator, tradus în fapt printr-o persoană ce deține calitatea de angajat, este liber să se manifeste în mediul social așa cum dorește, fără să fie constrâns de aplicarea unor reguli de autoprotecție și securitate la nivel personal, atunci când nu se regăsește în perimetrul organizației. Acest aspect poate fi dovedit ca fiind greșit și este de multe ori o vulnerabilitate intens exploatată de atacatori, deoarece este mult mai simplu să accesezi și să penetrezi un sistem de calcul sau o rețea personală wireless a unui utilizator, în mediul său familiar, decât să îți propui să obții aceleași rezultate

¹² Pentru exploatare - amenințările avansate persistente, pentru spionaj economic și politic - operațiunea GhostNet, tehnici de infestare malware, pentru furtul de identitate - tehnici de spam, phishing și pharming, pentru sabotaj - atacurile de tip Distributed Denial of Service sau spamurile generate prin bootneturi (rețeaua Conficker și rețeaua Mariposa), pentru distrugere -Stuxnet.



atacându-i echipamentele informatice pe care operează în interiorul organizației. De la atacarea calculatorului personal sau a smartphone-ului unui utilizator, până la aflarea datelor confidențiale pe care acesta le deține în interiorul organizației nu este de multe ori decât un pas cu direcție sigură spre succes, ce ține în principal de ingeniozitatea și experiența atacatorului coroborate cu cultura de securitate și tertipurile utilizatorilor (folosirea acelorași credențiale de securitate, deținerea de informații pe calculatoarele personale care pot ajuta la documentarea activității desfășurate în organizație etc.).

În ceea ce privește tehnicile de exploatare a utilizatorului, cele mai recente atacuri (spre exemplu atacul „epic-turla” sau „turla-carbon”) au folosit metode de inginerie socială combinate cu soluțiile tehnice de atac de tip malware (70% din penetrări se bazează pe soluții de infestare de acest tip), profitând de naivitatea utilizatorilor și de slaba cunoaștere a regulilor minimale de securitate, în special aplicabile la nivelul rețelelor guvernamentale închise, unde teoretic, nivelul de control și de aplicare a managementului de securitate este mai ridicat. Tehnicile de inginerie socială, coroborate cu posibilitățile oferite de rețelele de socializare prin exploatarea și documentarea aproape în timp real a comportamentului unui utilizator în mediul virtual sunt o adevărată armă cibernetică, la care soluțiile de securitate hardware și software nu pot să reziste, ci pot cel mult să încetinească sau să limiteze efectele unor atacuri. Atunci când un atacator își propune exploatarea unui mediu de rețea chiar și închis, aparținând unei organizații, inclusiv prin exploatarea vulnerabilităților de tip „zero-days”, este foarte utilă cunoașterea comportamentului online al utilizatorilor și al personalului administrativ de securitate, din mediul public. Informațiile obținute prin documentarea online, folosind rețelele de socializare și ingineria socială, pot duce la stabilirea modului de reacție, a modului de gândire și a atitudinilor comportamentale și abilităților tehnice ale utilizatorilor și personalului administrativ. Practic, un atacator află ce știe, ce poate, cât poate, cum poate și cum reacționează acel utilizator sau administrator de securitate, facilitându-și astfel acțiunile tehnice ulterioare sau comercializând bazele de date comportamentale către alte grupuri de atacatori sau structuri organizaționale interesate.

Singura linie de apărare care poate limita sau elimina aceste riscuri și vulnerabilități nu este, din păcate, o soluție tehnică, ci este reprezentată de cultura de securitate a fiecărei entități ce intră în contact cu mediul cibernetic.

Atingerea stării de securitate la nivelul unei rețele presupune în primul rând un demers intelectual creativ, fiind importante educația, cercetarea și cultura de securitate a fiecărui utilizator în parte. O structură nu poate fi competitivă și nu își poate utiliza resursele, tehnologia și potențialul de care dispune, fiind doar un consumator de securitate. Pentru aceasta, fiecare organizație (în mediul Internet



acest aspect este poate cel mai vizibil) trebuie să fie un generator de securitate în zona sa de acțiune, deoarece mediul cibernetic este dependent de fiecare mediu de rețea care îl alcătuiește.

Apare, astfel, problematica a ceea ce este de făcut pentru îmbunătățirea culturii de securitate la nivelul personalului organizațiilor, în scopul creșterii protecției în mediul cibernetic. Această problemă nu este una simplă ce poate fi realizată instantaneu, ci presupune un cumul de acțiuni desfășurate permanent și poate chiar integrate într-o politică de stat legislativă și aplicativă.

Un prim pas ar putea fi reprezentat de asigurarea unui cadru legal, prin aprobarea și implementarea unei legi a securității cibernetică care să reglementeze cadrul normativ, precum și responsabilitățile deținătorilor de infrastructuri cibernetică. La momentul actual, majoritatea atacurilor din mediul Internet la nivelul utilizatorului sunt pasate în responsabilitatea acestuia, ca fiind răspunzător de propria securitate a sistemului de calcul terminal, fără ca furnizorul de servicii de Internet să fie obligat la asigurarea calității serviciului, inclusiv la nivelul securității infrastructurii terminale.

În acest fel, un atac asupra unui sistem de calcul se propagă rapid în mediul de rețea, iar furnizorul de servicii nu are în responsabilitate decât asigurarea efectivă a liniei de comunicație, a activelor și pasivelor de rețea și a menținerii nivelului de trafic. În ceea ce privește pregătirea de securitate privind accesul la serviciile din Internet, aceasta nu se realizează, fiind responsabilitatea exclusivă a utilizatorului. În cazul contractării unui serviciu electronic din mediul Internet (iar uneori și în cazul rețelelor guvernamentale), pregătirea de securitate pentru utilizarea aceluși serviciu presupune acceptarea tacită, printr-o bifă, a unui memorandum (agreement, terms of use, EULA) care descrie în termeni generali politica acceptată de utilizare a serviciului și exonerează generatorul de servicii de responsabilitatea apariției incidentelor de securitate din mediul online.

Un al doilea pas este reprezentat de apariția formelor organizate de educație cibernetică la nivelul instituțiilor de învățământ, argumentul solid fiind reprezentat de faptul că noțiunea și domeniul „cyber” are aproape 35 de ani de apariție, iar dependența vieții sociale de acest domeniu este covârșitoare, înlocuind domenii precum „artele” și „sportul” în ceea ce privește impactul asupra vieții sociale. Educația cibernetică poate fi primul pilon al culturii de securitate, care va permite subdomeniului securitate cibernetică să se adapteze pentru a răspunde noilor provocări din mediul de rețea, aceasta cu atât mai mult cu cât securitatea în mediul online a devenit o adevărată industrie generatoare de profit. Strâns legat de educația cibernetică se află cercetarea în domeniul „cyber” care poate fi cel de al II-lea pilon al culturii de securitate, în scopul înțelegerii amenințărilor actuale, studierii implicațiilor și efectelor acestora, precum și a documentării și elaborării a



unor noi soluții de securitate hardware și software și a unor noi proceduri de securitate la nivel instituțional și guvernamental.

Un al treilea pas poate fi reprezentat de dezvoltarea unui parteneriat guvernamental inter- instituțional sau între instituții guvernamentale și societatea civilă, care să genereze proiecte comune de îmbunătățire a culturii de securitate cibernetică la nivelul utilizatorilor și consumatorilor, având în vedere că personalul are atât calitatea de utilizator al rețelelor private, guvernamentale, cât și utilizatori ai mediului Internet.

Obiectivele comune în cadrul proiectelor pot fi reprezentate de acțiuni de promovare a culturii de securitate prin mass-media, organizarea de cursuri, simpozioane, training-uri și seminarii, work-shopuri și conferințe în instituțiile de învățământ publice care să abordeze problematica culturii de securitate din mediul cibernetic, stabilirea de contacte și colaborarea permanentă cu instituțiile științifice internaționale, cu experții în domeniu, sprijinirea prin finanțare a persoanelor fizice sau juridice care doresc să se inițieze și să se perfecționeze în domeniul culturii de securitate cibernetică, atragerea autorităților publice locale în acțiunile de editare, publicare și difuzare a materialelor informatice, materialelor tipărite și audio-vizuale specifice, precum și elaborarea de platforme online bazate pe tehnologia e-learning care să abordeze problematica pregătirii de securitate și care să certifice un nivel minim acceptat de instruire pentru utilizatorii mediului online, ai rețelelor private și guvernamentale.

Ultimul pas îl reprezintă schimbarea mentalității actuale privind cultura de securitate cibernetică, în special la nivelul organizațiilor guvernamentale, autorităților publice locale și al instituțiilor din sistemul național de apărare și ordine publică. Aceasta se poate realiza prin adoptarea și implementarea unor strategii pro-active bazate pe conștientizare, prevenire, protecție și reacție, în mediile de rețea deținute și părăsirea concepției actuale privind dezvoltarea culturii de securitate prin mijloace statice reprezentate în principal de parcurgerea de către fiecare utilizator a unui documentar (ce prezintă riscurile, drepturi și obligații în mediul de rețea) care se încheie prin asumare responsabilității utilizatorului asupra propriilor acțiuni în mediul cibernetic.

Deși practica actuală poate fi acoperitoare din punct de vedere legal la nivel instituțional și guvernamental, ea nu te protejează și nu limitează efectele unui atac cibernetic asupra infrastructurilor critice, așa cum se poate realiza în situația în care nivelul de cultură de securitate al utilizatorilor este ridicat și adaptat palierului la care aceștia activează în organizații. De multe ori, a ști ce trebuie făcut, când trebuie făcut, cum trebuie făcut și a pune în practică acțiuni specifice de protecție în mediul de rețea cât mai rapid, poate duce la salvarea întregii organizații sau a întregii infrastructuri critice a statului.



Indiferent de capacitatea de analiză sau de previziune asupra evoluției mediului cibernetic, cultura de securitate trebuie să evolueze concomitent, sau pe cât posibil, anticipativ, pe baza experiențelor sociale umane și să fie în concordanță cu cerințele de protecție a infrastructurilor critice și a informațiilor procesate în mediile de rețea. Realizarea protecției cibernetice la nivelul unei întregi infrastructuri prin mijloace coercitive individuale sau restrictive la nivelul tuturor mediilor de rețea nu poate fi o soluție a progresului societății bazată pe cunoaștere, cu toate că diverse forme de organizare statală aplică aceste metode. Conceptele precum „open-security”, „open-society” sau organizații virtuale (Anonymus) sunt din ce în ce mai vehiculate și atrag numeroși susținători care se manifestă activ în mediul online chiar prin agresiuni cibernetice împotriva organismelor de securitate. Din acest punct de vedere, tendința de îmbunătățire a culturii de securitate cibernetică trebuie să devină firească în societate, să pornească de la utilizatorul obișnuit, ca urmare a progresului tehnico-științific și a apariției unor noi valori sociale și nu trebuie să se transforme într-un mijloc rigid de stopare a evoluției și extinderii spațiului cibernetic.

Un vechi proverb biblic ne sfătuiește: „Cel prevăzător ia aminte la pașii lui”¹³, iar acest sfat înțelept poate fi aplicat cu succes activității din spațiul cibernetic indiferent că suntem în mediul Internet sau gestionăm o infrastructură de rețea critică pentru securitatea statului.

Această lucrare a fost posibilă prin sprijinul financiar oferit prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013, cofinanțat prin Fondul Social European, în cadrul proiectului POSDRU/159/1.5/S/138822, cu titlul „Rețea Transnațională de Management Integrat al Cercetării Doctorale și Postdoctorale Inteligente în Domeniile „Științe Militare”, „Securitate și Informații” și „Ordine Publică și Siguranță Națională” - Program de Formare Continuă a Cercetătorilor de Elită – „SmartSPODAS”.

BIBLIOGRAFIE

- *** *Legea privind securitatea cibernetică a României*, 2014.
- *** *Strategia de securitate cibernetică a României*, 2013.
- *** *The next wave, Building a national program for cyber security science*, Central security agency, vol.19, nr.4, 2012.

¹³ Biblia, Geneza / Proverbele 14:15, p.47.



***, *Twenty Critical Controls for Effective Cyber Defense: Consensus Audit Guidelines*, 2009.

FEATHERSTONE, Mike & Burrows, Roger, *Cyberspace, Cyberbodies, Cyberpunk. Cultures of Technological Embodiment*, Editura Sage, Londra, 1996.

RODOSEK Gabi Dreo, *Challenges of cyber defence in future internet*, Universitatea din Munchen, 2011.

<http://www.mcafee.com>.

<http://www.worldometers.info/ro/>.

http://www.securelist.com/en/analysis/204792238/Gauss_Abnormal_Distribution.

<http://rt.com/news/iran-us-israel-cyberwar-virus-weapon-770/>.

<http://news.yahoo.com/report-secret-u-cyberwar-against-iranian-nukes-began-065204641.html>



NOI APARIȚII EDITORIALE

**LUMEA DE AZI
2015**

**ENCICLOPEDIIE POLITICĂ ȘI MILITARĂ
(STUDII STRATEGICE ȘI DE SECURITATE)**

Coordonatori: dr. TEODOR FRUNZETI, dr. VLADIMIR ZODIAN

RECENZIE

Pe data de 21 mai 2015 Academia Oamenilor de Știință din România și Editura RAO au lansat cartea **LUMEA DE AZI 2015**, coordonatori: dr. Teodor Frunzeti și dr. Vladimir Zodian. Evenimentul a avut loc în cadrul Salonului de carte Bookfest, la standul Editurii RAO din Complexul Romexpo.

Seria **LUMEA DE AZI** apare din anul 2005, aceasta fiind a șasea ediție. Cele șase volume ale ediției sunt complementare și prezintă studii strategice și de securitate, iar „**LUMEA DE AZI 2015**. Enciclopedie politică și militară. Studii strategice și de securitate” este structurată pe două părți: I. Studii de securitate și II. Dezvoltare și modernizare.

Partea I tratează următoarele teme: procese social-economice în circumstanțele globalizării și regionalizării; transformări în raporturile de putere în secolul XXI; politică externă și diplomație; organizații internaționale în actualul mediu de securitate; epoca post-Război Rece; conceptul de smart defence și planificarea apărării; Lumea 2015, riscuri și amenințări; NATO – evoluții după Summitul din



Țara Galilor; NATO și provocările lumii actuale; Marele Orient – Evoluții recente. Lucrarea surprinde modificările dramatice ce au loc în mediul internațional, în care puterile revizioniste testează capacitatea de rezistență a lumii occidentale, iar formele hibride de autoritarism sunt în creștere, în timp ce în proximitatea României, acțiunile militare din Ucraina reprezintă o provocare directă și foarte violentă la adresa bazelor juridice și teritoriale ale securității spațiului european.

În partea a II-a se prezintă situația economiei mondiale între anii 2014-2015, indicatorii economiei mondiale, starea economică a principalilor actori internaționali, perspectivele economiei mondiale pentru anul 2015, puterea economică și modernizarea, teoriile, strategiile și politicile de dezvoltare social-economică, competiția economico-socială în secolului XXI, dezvoltarea durabilă, lumea în schimbare și politica externă a României în contextul crizei din Ucraina.

Lucrarea menționează tendințele de globalizare și regionalizare deosebit de puternice ale mediului internațional care afectează mediul de securitate și cei mai activi agenți ai acestui proces: statele dezvoltate, marile puteri emergente, principalele organizații economice internaționale, firmele transnaționale și multinaționale și numeroasele ONG-uri.

În opinia coordonatorilor și autorilor acestei enciclopedii politico-militare, „contextul internațional actual este deosebit de dinamic, caracterizat de transformări globale semnificative în planul securității, în care puterile revizioniste testează capacitatea de rezistență a lumii occidentale, iar formele hibride de autoritarism sunt în creștere”. Aceștia apreciază că „în proximitatea României, acțiunile militare din Ucraina reprezintă o provocare directă și foarte violentă la adresa bazelor juridice și teritoriale ale securității spațiului european. Emergența unei entități teroriste precum Statul Islamic și criminalitatea transfrontalieră cu multiple dimensiuni completează tabloul unei lumi în schimbare”. În ceea ce privește politica externă a României se menționează că „Diplomația României din anii 1990-2014 evidențiază capacitatea Bucureștiului de a face față gravelor amenințări și pericole actuale și de perspectivă. România s-a afirmat astfel ca un partener constructiv în ONU, NATO, UE, în ansamblul raporturilor externe”.

Lucrarea tratează și problemele complexe ale UE și statelor membre, care au fost obligate să-și deschidă piața (piețele) în fața concurenței străine acerbe. Cu excepția Germaniei, aproape toate celelalte state membre UE nu pot rezista concurenței străine (est-asiatice) deoarece nu mai dețin sectoare industriale puternice, au costuri de producție mult mai mari (ca urmare a unor salarii de 10 ori mai mari decât cele din Asia), inovația a rămas mult în urma Japoniei, Chinei și SUA, nu există o corelație între politicile economice ale statelor membre UE, iar statele mai puternice (Germania, Franța, UK) au transformat pe cele mai slabe



(cum ar fi, de exemplu, România) în „structuri total dependente”, lipsite de instituții financiare naționale reale și de strategii economico-sociale autonome.

Anii 2001-2003 reprezintă apogeul tentativei de restructurare a lumii sub egida SUA (ca lume unipolară), dar Rusia, China, India, Brazilia, Uniunea Sud-Africană, statele Golfului etc, MERCOSUR și ASEAN susțin conceptul de lume multipolară în care rolul decisiv în asigurarea securității internaționale revine Consiliului de Securitate al ONU; totodată puterile regionale (Rusia, China, UE etc.) și-au delimitat sfere proprii de interese.

Ca urmare, lipsește astăzi un leadership mondial care să fie recunoscut unanim, iar SUA își exercită de o manieră ezitantă „angajamentele globale”. SUA au testat trecerea de la puterea mondială la cea globală (terestră, maritimă, aeriană și spațială). NATO – instrumentul de planificare și operare globală (al puterii globale) – promovează capitalismul de drept, economia privată și democrația.

Menționăm că autorii și coordonatorii acestui volum l-au publicat sub egida Academiei Oamenilor de Știință din România, domnul prof. univ. dr. Teodor Frunzeti fiind membru titular al Academiei și președintele Secției de Științe Militare al AOȘR.

Lucrarea este foarte îngrijit redactată, are un stil cursiv, o mare valoare științifică, multe noutăți puse în circulație pe această temă fapt pentru care ea se recomandă de la sine și cititorul o poate aprecia în consecință.

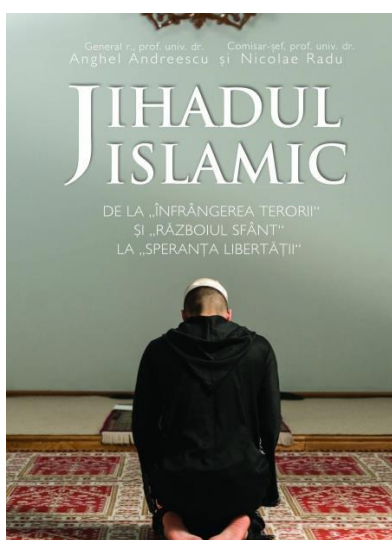
*Colonel (r) prof. univ. dr.
Ing. Eugen SITEANU*





JIHADUL ISLAMIC
EDITURA RAO, 2015

Autori: General (r) prof. univ. dr. ANGHEL ANDREESCU,
Comisar-șef prof. univ. dr. NICOLAE RADU



RECENZIE

Lucrarea este destinată unei mai bune percepții a islamului de către publicul larg, însă și a diferențelor culturale aflate la originea disensiunilor sau conflictelor dintre națiuni, state și civilizații ceea ce reprezintă o mare realizare a autorilor, general prof. univ. dr. Anghel Andreescu și comisar-șef prof. univ. dr. Nicolae Radu.

În mod cert, interesele pentru controlul resurselor de energie sunt la fel de omniprezente, așa cum este și terorismul. Chiar să fie adevărate teoriile conspirațiilor cu privire la atacurile teroriste de la 11 septembrie 2001? Să fie oare Statul Islamic un nou produs al SUA? O astfel de întrebare se impune cu atât mai mult cu cât Al Baghdadi a fost prizonier în Guantanamo, între 2004 și 2009. A fost Al Baghdadi recrutat de forțe oculte pentru a construi o armată capabilă să dărâme președintele sirian Bashar al Assad? De ce își doresc americanii controlul în Siria? Să fie oare adevărat că atunci când nu există terorism, posibile forțe interesate îl fac să apară? Osama bin Laden nu mai există, dar organizația Al-Qaeda a supraviețuit. Să fie întâmplător acest lucru? Cine își dorește pacea cu adevărat? În condițiile în care Islamul este joncțiunea dintre Dumnezeu ca atare și om, cum a fost posibilă promovarea sintagmei „terorism islamic”? Să fie vorba doar de o avalanșă de discursuri care au drept subiect nu fenomenul islamic contemporan, ci doar interesul pentru petrolul țărilor arabe? Autorii, general (r) prof. univ. dr. Anghel Andreescu și comisar șef prof. univ. dr. Nicolae Radu manifestă un simț aparte pentru analiza de intelligence și îndeamnă, printr-un excelent parcurs științific, la pace și înțelepciune. Din nefericire pentru pacea lumii, islamul este exploatat în interesele politice personale al unor extremiști teroriști. Cauza declanșării și perpetuării conflictelor și a jihadului se datorează nerespectării Coranului cel Sfânt.

Autorii fac o amănunțită analiză a jihadului, a semnificației celor cinci stâlpi ai credinței islamice (mărturisirea de credință, rugăciunea, pelerinajul la



Mecca, postul de Ramadan și dania rituală) pe care-i interpretează și din perspectiva „escatologiei islamice” ce prezintă sfârșitul lumii și judecata finală a oamenilor și explică Coranul, denumit și „Cuvântul lui Dumnezeu”, care promovează o etică bazată pe cumpătare și bun-simț.

Plecând de la prezentarea jihadului și de la izvoarele istorice, în special de la Coran, Tradiții și legea sacră islamică (sharia), cei doi distinși autori au reușit să aducă în prim-plan teologia războiului, a păcii, istoria Profetului Mahomed și a urmașilor săi, secta asasinilor, organizațiile teroriste și structurile antidemocratice (Hesbollah, Hamas, Jihadul Islamic Palestinian, Al-Qaida etc.).

În România, musulmanii susțin dialogul și respectul față de valorile religioase și doresc să promoveze aceste dorințe și atitudini și în Uniunea Europeană. Însă la începutul secolului XXI, sectele, intoleranța și extremismul sunt susținute logistic și financiar de unele state pentru a încerca să dezbine comunitatea musulmană și să prejudicieze modelul de viață interetnic și interreligios care există de aproape opt secole în România.

Autorii trag concluzia că jihadul este „calea cea mai dreaptă de îndreptare a răului din tine”, iar islamul reprezintă pentru cei mai mulți dintre musulmani o religie a păcii, cunoscută prin „adeziunea la pacea lui Dumnezeu”. A judeca terorismul drept un produs al islamului și islamul ca pe o religie violentă este o mare greșală pentru că această religie este pentru musulmani o religie a păcii care interzice uciderea unor oameni nevinovați, ea fiind de fapt religia libertății, păcii, binelui și îndurării. Ca urmare, autorii conchid că „este vremea să se renunțe la sintagma terorist islamic în favoarea celei de terorist care invocă în mod abuziv islamul”.

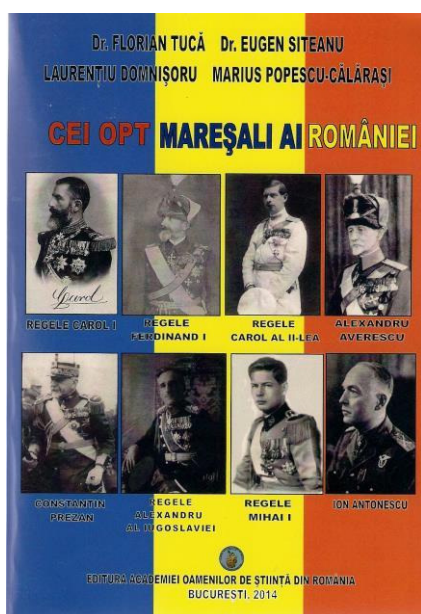
**Colonel (r) prof. univ. dr.
Ing. Eugen SITEANU**





CEI OPT MAREȘALI AI ROMÂNIEI
EDITURA ACADEMIEI OAMENILOR DE ȘTIINȚĂ DIN ROMÂNIA, 2014
Autori: dr. FLORIAN TUCĂ, dr. EUGEN SITEANU,
LAURENȚIU DOMNIȘORU, MARIUS POPESCU-CĂLĂRAȘI

RECENZIE



A prezenta o carte cu un titlu atât de înalt - „**Cei opt mareșali ai României**” - reprezintă pentru mine o mare onoare și o plăcere evidentă. În același timp, acest volum reprezintă și un valoros act de cultură militară; a scrie despre el presupune o mare responsabilitate. Onoarea este determinată de faptul că autorii lucrării sunt camarazi de-ai mei de oaste, iar doi dintre ei și membri ai Academiei Oamenilor de Știință din România. Plăcere, deoarece mi se oferă ocazia să mă refer nu la o carte oarecare, ci la una cu un subiect pe cât de interesant și instructiv, pe atât de pretențios și destul de rar tratat până acum în literatura istorică românească. Responsabilitatea este determinată de faptul că trebuie să fii în măsură să apreciezi și să judeci, cu o deplină

competență, autoritate și obiectivitate, demersul științific în cauză.

Ca să fiu sincer, la început, atunci când autorii mi-au oferit manuscrisul pentru a-l citi și a scrie, după aceea o scurtă prezentare, am stat câteva clipe în cumpănă deoarece anul trecut a apărut lucrarea „Mareșali ai României”, în editura RAO, sub coordonarea domnului general (r) prof. univ. dr. Teodor Frunzeti și a domnului dr. Ion Giurcă. M-am gândit că subiectul a fost tratat exhaustiv, dar lucrarea „Cei opt mareșali ai României” începe cu o noutate: primul mareșal din lume a fost Sun Zi (Tzî) din statul chinez Wu, în anul 510 î. Hr. Așadar, subiectul cere nu doar cunoștințe de cultură generală și de specialitate, ci și capacitatea de a judeca o carte așa de interesantă și de pretențioasă, așa cum aveam să o socotim a fi după citirea manuscrisului. Am lecturat manuscrisul pe îndelete și cu toată atenția, cu scopul de a reține din el aprecieri, idei și, în special, concluzii ce urma să le consemnez. Și iată ce am constatat, în cele din urmă: este o carte excepțională din toate punctele de vedere. Spun acest lucru nu de complezență sau pentru a-i lăuda pe cei patru autori. Fac o atare afirmație nu în grabă, ci după o analiză lucidă și



temeinică. Am citit până acum mai multe lucrări cu o temă asemănătoare. Ba, mai mult, la unele dintre ele le-am întocmit „**Cuvântul de început**”. În ceea ce privește însă cartea de față, eu o socotesc a fi, fără teama de a greși sau a exagera, una dintre cele mai reușite și mai reprezentative, mai bine documentate și mai frumos scrise din punct de vedere literar. M-a captivat, mai întâi de toate, titlul cărții. El este clar, expresiv, atractiv pentru lectură, dar și cu totul original. Este o remarcă pe care o fac fără nici un fel de rezerve. Referindu-mă tot la titlul cărții, apreciez ca fiind foarte interesantă disputa dintre autorii lucrării în privința denumirii ei, fapt pe larg consemnat în partea de încheiere a demersului științific și în cuvântul „**Din partea autorilor**”, deoarece, inițial, respectiv în urmă cu doi ani, lucrarea se numea „Cei șapte mareșali ai României” pentru că regele Carol I a fost mareșal al Armatei Germane. Binevenite și rodnice aveau să fie apoi și discuțiile autorilor în privința structurii cărții. În consecință, ei au decis ca în prima parte a lucrării să se trateze ceva mai pe larg problemele strâns legate de conținutul și de evoluția cuvântului sau a noțiunii de mareșal în unele state din lume, cu precădere în cele din Europa și din România. În mod concret, din cele ce sunt relatate în carte, rezultă că denumirea demnității, rangului sau a gradului de mareșal, care, în decursul timpului, a avut numeroase înțelesuri, are o vechime de câteva milenii în unele state din lume, ca de pildă în China. În ceea ce privește statele europene mai mari, precum Italia, Franța, Germania, Rusia, Imperiul Britanic și altele, denumirea, rangul sau gradul de mareșal au fost preluate și aplicate în condiții specifice, doar cu câteva secole în urmă. În sfârșit, așa cum rezultă cu deplină claritate și din paginile cărții, în statele mijlocii și mici de pe continentul nostru, implicit în România, demnitatea, rangul sau gradul de mareșal și-au găsit aplicabilități practice abia în secolele XIX și XX, cu precădere înainte, în timpul și după Primul Război Mondial. Așadar, în istoria universală, în cea europeană și respectiv, în cea din România, așa cum bine se consemnează în paginile lucrării cuvintele sau noțiunile de mareșal și practica acordării acestui înalt și onorant titlu sau grad au apărut în locuri, în condiții și în perioade diferite, au avut înțelesuri și aplicabilități specifice de la o epocă la alta și de la un stat la altul.

La noi, la români, așa cum se afirmă în mod clar și argumentat în cartea semnată de cei patru autori militari, au fost cinci etape distincte în ceea ce privește primirea sau acordarea demnității, rangului sau a gradului de mareșal unor ilustre personalități românești sau străine. Iată care sunt acestea în mod cronologic: în anul 1909 a fost onorat cu titlul de feldmareșal al Germaniei regele Carol I, pentru ca după numai câțiva ani, același personaj avea să primească „Bastonul de mareșal” de la împăratul Rusiei; în anul 1918, a fost rugat să primească demnitatea de mareșal al României și respectiv „Bastonul de mareșal”, regele Ferdinand I; în vara anului 1930, în Parlamentul Țării noastre s-a adoptat „**Legea relativă la crearea**



demnității de mareșal al României”, iar în conformitate cu prevederile acestui act legislativ, în toamna aceluiași an vor primi demnitățile de mareșali, cărțile specifice de mareșali și bastoanele de mareșali regele Carol al II-lea și doi militari de profesie – generalii Alexandru Averescu și Constantin Prezan; în anul 1933 a fost înălțat la demnitatea de mareșal o ilustră personalitate de stat străină, adică regele Alexandru al Iugoslaviei; în vara anului 1941, doi reputați oameni de stat din țara noastră, regele Mihai I și generalul Ion Antonescu, vor fi onorați și ei de către cei în drept cu demnitățile și gradele de mareșali ai României. De atunci încolo, în România nu se vor mai acorda aceste înalte și strălucitoare distincții.

În privința celor relatate în carte privitoare la prezentarea celor opt mareșali ai României, în capitole distincte, noi găsim de cuviință să-i apreciem pe autori că au procedat așa. În cuprinsul acestor capitole sunt prezentate succint date biografice semnificative referitoare la fiecare personaj în parte și în mod cu totul deosebit se reliefează calitățile, însușirile și meritele pe care le-au avut fiecare dintre ei atunci când au primit înalta și strălucita demnitate sau grad, citându-se la locurile potrivite, conținutul decretelor prin care aceștia au fost înnoțiați cu titlul de mareșal și relatându-se apoi și ecourile pe care le-au avut în presa românească și străină, privitoare la unele evenimente istorice. În privința acestor capitole ale lucrării, dorim să mai subliniem, faptul că ele reprezintă fondul de bază al lucrării; apoi că fiecare capitol este însoțit de un bogat aparat științific și în al treilea rând că ele se bucură de o ilustrație foto la fel de bogată, unele dintre aceste imagini fiind, spre bucuria și satisfacția subsemnatului, evident și a viitorilor cititori, cu totul inedite. Avem în vedere, în special, redarea chipurilor tuturor personajelor înfățișate care sunt prezentate în carte în principal în uniformă de mareșali, au piepturile pline de decorații, dar și de imaginile foto privitoare la monumentele și însemnele memoriale ce s-au înălțat pe teritoriul României în onoarea și întru slava acestor mareșali. În sfârșit, dar nu în cele din urmă, nu putem trece cu vederea peste faptul că fiecare capitol în parte și toate la un loc sunt scrise, nu doar argumentat și documentat, ci și cu un vibrant fior național patriotic, fapt mai rar întâlnit în ultimii ani, în cărțile cu tematică istorică. Nu ne propunem să ne referim, în continuare, la alte aspecte pozitive ale lucrării. Nu de alta, ci pentru că, am repeta, poate cu alte cuvinte, ceea ce se spune în carte. O lucrare bună sau excelentă, cum apreciem noi că este și cartea de față, se recomandă de la sine. Cititorul o are la dispoziție și, ca atare, o poate aprecia el după cuviință. Socotim însă necesar să mai relevăm doar faptul că lucrarea, în totalitatea ei, este foarte îngrijit redactată, are un stil cursiv și



beneficiază de o bogată bibliografie. Nu putem trece cu vederea și peste faptul că autorii au publicat cartea sub egida Academiei Oamenilor de Știință din România. Pentru valoarea științifică a lucrării, pentru noutățile puse în circulație pe această temă, pentru stilul foarte îngrijit și caldul fior național – patriotic în care este scrisă, pentru frumusețea copertilor dar și pentru alte calități evidente ale cărții intitulate „**Cei opt mareșali ai României**”, țin să-i felicit pe cei patru camarazi de-ai mei care au scris această nouă și binevenită operă științifică. În consecință, vă recomand cu căldură, stimați cititori, această carte. Sunt ferm convins că în urma lecturii ei veți fi mulțumiți și o veți aprecia, ca și mine.

General (r) prof. univ. dr. Anghel ANDREESCU





ÎN ATENȚIA COLABORATORILOR !

Pentru o mai bună procesare a articolelor și pentru introducerea revistei în baza de date internațională CEEOL, dorim respectarea următoarelor cerințe **obligatorii**:

- ✓ **titlul articolului – română și engleză;**
- ✓ **abstractul – română și engleză;**
- ✓ **cuvinte-cheie (5-6) – română și engleză;**
- ✓ **instituția din care provine autorul;**
- ✓ **e-mail, telefon, fax (o adresă de contact);**
- ✓ **bibliografie.**

1. *Textul*. Se introduce în Microsoft Word, folosind fontul Times New Roman și tastatura standard românească. Nu sunt acceptate fonturile care au mapări neobișnuite (în care caracterele diacritice – ș, ț, ă, î, â și Ș, Ț, Ă, Î, Â – înlocuiesc alte caractere - [,], @, ~, \ ș.a.m.d.). Textul în limba română trebuie să aibă în mod obligatoriu diacritice. Articolul trebuie cules, pur și simplu, fără nicio altă formatare în afara sublinierilor, acolo unde este cazul folosind bold și italic. Paragrafele vor fi delimitate de un Enter, părțile articolului fiind separate între ele prin două-trei paragrafe goale.

2. *Ecuatiile*. Indiferent de locul pe care îl ocupă în cadrul articolului, ecuațiile se introduc numai în Microsoft Equation Editor. La limită, se acceptă ecuații scrise de mână, numerotate și trimise separat de restul articolului).

3. *Figurile*. Sunt acceptate formatele vectoriale standard. În cazul figurilor produse cu o altă aplicație decât Microsoft Word (de exemplu, Corel Draw sau AutoCAD), fișierele respectivelor aplicații vor fi trimise împreună cu restul articolului. Figurile trimise în format electronic vor fi desenate la dimensiunile la care pot fi tipărite, iar dimensiunea textului trebuie să fie între 8 și 12 puncte tipografice. Sunt acceptate și figuri desenate de mână, pe foi separate de restul articolului, cu condiția ca desenele să fie clare și să poată fi ușor identificat locul din cadrul articolului în care trebuie să se regăsească.

4. *Imaginile*. Imaginile scanate trebuie incluse atât în documentul Microsoft Word, cât și trimise separat. Nu se recomandă folosirea imaginilor preluate de pe Internet, deoarece acestea nu satisfac cerințele necesare pentru tipărirea lor (având o rezoluție mult inferioară celei necesare pentru un tipar de calitate). Imaginile de calitate au o rezoluție de minimum 200 dpi. Pentru formatele JPEG și GIF aveți în vedere ca, în urma compresiei, calitatea imaginii să devină rezonabilă.

5. *Numerotarea*. Ecuatiile, figurile, tabelele, titlurile din bibliografie vor fi numerotate cu cifre arabe, astfel: între paranteze pătrate pentru bibliografie; între paranteze rotunde pentru formule; prin exponent, în cazul notelor de subsol; precedate de denumire, în cazul observațiilor, figurilor, tabelelor etc.

Rugăm autorii să redacteze articolele atât în limba română, cât și în limba engleză.

Mulțumim sponsorilor acestui număr al revistei: dr. Andreescu Anghel, dr. Buța Viorel, dr. Grosaru Florin-Eduard, Petre Mihaela, Dinu Cătălin și Tereacă Cornel.

Vă mulțumim !

Redacția

Revista de Științe Militare



EDITOR
Secția de Științe Militare
a
Academiei Oamenilor de Știință
din România

CONSILIUL EDITORIAL
PREȘEDINTE DE ONOARE
general (r) prof. univ. dr. H. C. Vasile CÂNDEA

PREȘEDINTE
general (r) prof. univ. dr. Teodor FRUNZETI

REFERENȚI ȘTIINȚIFICI
general (r) prof. univ. dr. Teodor FRUNZETI
general de brigadă (r) prof. univ. dr. Viorel BUȚA

MEMBRI
general (r) prof. univ. dr. Anghel ANDREESCU
general maior (r) prof. cons. dr. Constantin MINCU
general de flotilă aeriană prof. univ. dr. Gabriel-Florin MOISESCU
general de brigadă (r) prof. univ. dr. Viorel BUȚA
locotenent-colonel dr. Cristophe MIDAN, Franța
dr. Karina MARCZUK, Polonia
prof. univ. dr. Adrian GHEORGHE, SUA
Dr. Dana PERKINS, SUA
general de brigadă Bohuslav Prikryl, Polonia
general de brigadă Boris Dürkech, Slovacia
general de brigadă (r) Rudolf Urban, Republica Cehă
colonel Gábor Boldizsár, Ungaria
colonel (r) prof. univ. dr. ing. Eugen SITEANU

COLEGIUL DE REDACȚIE
Redactor șef
colonel (r) prof. univ. dr. ing. Eugen SITEANU
e-mail: esiteanu@yahoo.com

Redactor
colonel (r) prof. univ. dr. Benoni ANDRONIC
e-mail: benoneandronic@yahoo.com

Tehnoredactor
Cristina-Mariana TĂLPAN

Tipar executat la
Tipografia Editurii Academiei
Oamenilor de Științe din România

Revista de Științe Militare apare trimestrial.

COPYRIGHT: sunt autorizate orice reproducări,
fără perceperea taxelor aferente, cu condiția indicării
precise a numărului și datei apariției revistei din care provin.



Coperta I: Ferdinand I – 150 ani de la nașterea Regelui Ferdinand I
Sursa: www.wikipedia.com

Coperta IV: 80 de ani de la înființarea Academiei Oamenilor de Știință din România, 1935 - 2015

*Pentru publicarea de materiale promoționale în cuprinsul revistei,
rugăm agenții economici și pe toți cei interesați să se adreseze redacției
pentru a conveni forma de colaborare.*